

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WRĘCZYCA WIELKA NA LATA 2016-2025

Wręczyca Wielka, 2016

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	3
2. Informacje ogólne o gminie	4
3. Diagnoza stanu gminy	6
3.1. Przestrzeń i środowisko	6
3.2. Strefa społeczna	27
3.3. Strefa gospodarcza	35
3.4. Infrastruktura techniczna	39
3.5. Infrastruktura społeczna	47
3.6. Zarządzanie	60
4. Analiza SWOT	65
5. Wizja i misja gminy	67
6. Cele strategiczne	68
7. Cele operacyjne i kierunki działań	69
8. Zgodność ze strategicznymi dokumentami	75
9. System wdrażania i monitorowania	85
10. Źródła finansowania	86
11. Konsultacje społeczne	87
SPIS TABEL	108
SPIS RYSUNKÓW	109

1. Wstęp

Planowanie strategiczne stanowi jeden z podstawowych elementów sprawnego i efektywnego zarządzania gminą, stymuluje wydajność zarządzania istniejącymi zasobami gminnymi, identyfikuje problemy, które mogą się pojawić w najbliższej i dalszej przyszłości, by odpowiednio wcześniej zacząć im przeciwdziałać, identyfikuje również słabe i mocne strony gminy, a także szanse i zagrożenia jej rozwoju.

Opracowana Strategia Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka do 2025 roku jest dokumentem określającym długookresowy plan działania, generalny kierunek rozwoju gminy Wręczyca Wielka oraz cele, których realizacja jest niezbędna dla osiągnięcia przyjętych założeń. Ułatwi codzienną działalność i podejmowanie decyzji przez władze gminy.

Potrzeba opracowania strategii wynika z wyzwań związanych z kształtowaniem rozwoju lokalnego w okresie obejmującym perspektywę finansową Unii Europejskiej na lata 2014-2020, jak również z Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, w której określono, że politykę rozwoju w skali lokalnej prowadzi samorząd powiatowy i gminny na podstawie strategii rozwoju.

Powstała z inicjatywy władz lokalnych, dostrzegających potrzebę kompleksowego rozwoju gminy, jednakże jest to dokument skierowany do mieszkańców gminy Wręczyca Wielka oraz do wszystkich podmiotów publicznych i prywatnych działających na obszarze gminy. Tym samym strategia zakłada aktywne uczestnictwo ogółu interesariuszy, jako pełnoprawnych inicjatorów, decydentów i realizatorów założonych działań.

Jest odpowiedzią na nieustannie zmieniające się wewnętrzne i zewnętrzne warunki gospodarowania oraz wzrost konkurencyjności otoczenia, a najważniejszym dążeniem założeń strategii jest poprawa warunków życia mieszkańców gminy.

Prace nad dokumentem poprzedzone zostały badaniem ankietowym mieszkańców gminy oraz analizą danych zastanych (statystyk publicznych oraz pozyskanych z Urzędu Gminy Wręczyca Wielka) dotyczących gminy Wręczyca Wielka.

Podczas definiowania celów zadbano o ich zgodność z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla – strategią powiatu, subregionu, województwa, a także krajowymi i unijnymi dokumentami horyzontalnymi, co będzie atutem podczas ubiegania się przez gminę o środki budżetu państwa oraz funduszy unijnych na realizację projektów strategicznych.

2. Informacje ogólne o gminie

Gmina Wręczyca Wielka jest gminą wiejską, jedną z 9 gmin powiatu kłobuckiego. Zlokalizowana jest w północnej części województwa śląskiego w odległości ok. 12 km od Częstochowy. Zajmuje powierzchnię 148 km², co stanowi niemal 17 % całego powiatu kłobuckiego (889 km²). W skład gminy wchodzi 28 sołectw, zamieszkiwanych przez ponad 17 600 mieszkańców.

Rysunek 1. Mapa poglądowa oraz położenie gminy w Powiecie Kłobuckim

Źródło: <http://www.wreczyca-wielka.pl>

Geograficznie gmina zlokalizowana jest na Wyżynie Woźnicko - Wieluńskiej na granicy trzech regionów fizyczno-geograficznych: Obniżenia Górnej Warty, Progu Środkowo-Jurajskiego oraz Wyżyny Wieluńskiej.

Dużą część stanowią lasy, które zajmują obszar 5392,22 ha tj. 36 % całego terenu gminy. Tak wysoki stopień zalesienia ma istotny wpływ zarówno na lokalne kwestie ekologiczne jak

i klimatyczne, a zróżnicowane i bogate środowisko naturalne wpływa na atrakcyjność turystyczną gminy.

Szczegółowe informacje znajdują się w części poświęconej diagnozie stanu gminy.

3. Diagnoza stanu gminy

3.1. Przestrzeń i środowisko

Ukształtowanie, przeznaczenie i struktura gruntów

Obszar gminy Wręczyca Wielka posiada zróżnicowane ukształtowanie. W południowej części gminy dominuje płaska i mało urozmaicona wysoczyzna polodowcowa. W centralnej części przechodzi miejscami w falisto-pagórkowatą morenę czołową, która w rejonie Szarlejki i Kalei ma kształt garbu, w okolicy Wręczy Wielkiej pojedynczych płaskich pagórków, a w Truskolasach rozległego stoliwa. Wzniesienia te są pocięte dolinkami z ciekami wodnymi i dolinkami wiodącymi.

Północna część gminy przechodzi w krajobraz lekko urozmaiconej wyżyny – pagórów kłobuckich.

Wysokość bezwzględna obszaru waha się od 238 m n.p.m. do 300 m n.p.m.

Teren gminy stanowi obszar o wysokich walorach krajobrazowych. Na jego atrakcyjność składa się różnorodność elementów krajobrazu, tworzących harmonijny układ przestrzenny.

O walorach przyrodniczo-krajobrazowych gminy decydują przede wszystkim :

- 1) występujące duże kompleksy leśne, poprzecinanych licznymi ciekami wodnymi i śródleśnymi łąkami,
- 2) doliny rzek biorące swój początek na terenie gminy:
  - a) Pankówka - mająca początek na południe od miejscowości Wręczyca Wielka, z dopływami: Węglowiczanką i Kopką,
  - b) Biała Oksza - mająca początek w miejscowości Hutka,
  - c) Kocinka – ze źródłiskami w miejscowości Golce i źródłem w Grodzisku,
  - d) Białka (Szarlejka) – mająca początek w miejscowości Kalej ,
  - e) Gorzelanka – mająca początek w miejscowości Kalej,
- 3) zbiorniki wodne:
  - a) stawy hodowlane w Grodzisku - na dopływie Kocinki,
  - b) zbiornik wodny w Pile Pierwszej - na rzece Pankówce,
- 3) obszary objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody:
  - a) rezerwat w Grodzisku,
  - b) użytki ekologiczne w granicach terenów leśnych, w miejscowościach Jezioro i Kalej,
  - c) park krajobrazowy i jego otulina obejmujące południowo – zachodnią część gminy,

- d) pomniki przyrody – drzewa lub zespoły drzew,
  - e) występujące zabytki (domy drewniane, kościoły, kapliczki),
- 3) występujące w krajobrazie gminy liczne pozostałości zlodowacenia plejstoceniowego; z formami polodowcowe są wykształcone w postaci wzgórz morenowych, wałów i pagórów kemowych, stoliwa,
- 4) lokalne przeobrażenia wywołane przez przemysł wydobywczy w okolicach Kalei, Wręczyca Wielkiej, Golców i Truskolas (hałdy poeksploatacyjne).

Teren gminy nie wyróżnia się ze względu na kształtowanie zabudowy lub jej walory architektoniczne. Do nielicznych terenów wyróżniających się pod tym względem należy zaliczyć miejscowość Truskolasy, ze względu na: ukształtowanie terenu, zachowany układ urbanistyczny, zlokalizowany na wzgórzu drewniany kościół otoczony drzewostanem.

Do innych dominant wyróżniających się w krajobrazie należy zaliczyć:

- kościoły w Czarnej Wsi, Kulejach, Kalei,
- hałdy poeksploatacyjne,
- maszt radiowo-telewizyjny w miejscowości Klepaczka.

W granicach gminy, poza miejscowościami Wręczyca Wielka i Truskolasy, występuje zabudowa typowo wiejska, z zabudową tradycyjną (parterową, z poddaszami, z dachami stromymi) oraz z licznymi budynkami murowanymi z 2 połowy XX wieku, stosunkowo wysokimi, często o niskich walorach architektonicznych i niedopasowanych do otaczającej niskiej tradycyjnej zabudowy. Jedynie w nielicznych miejscowościach, położonych na uboczu występuje duża ilość tradycyjnej zabudowy drewnianej (Jezioro, Długi Kąt).

Nowa zabudowa często ma charakter rezydencjonalny, cechuje się wysoką jakością architektury.

Dominuje zabudowa przyuliczna, w postaci budynków mieszkalnych jednorodzinnych wolnostojących lub zbliżniaczonych. Nieliczna jest zabudowa osiedlowa wielorodzinna (Wręczyca Wielka) i jednorodzinna (Wręczyca Wielka, Czarna Wieś, tereny nowych podziałów w Kalei, Grodzisku, Pierzchnie).

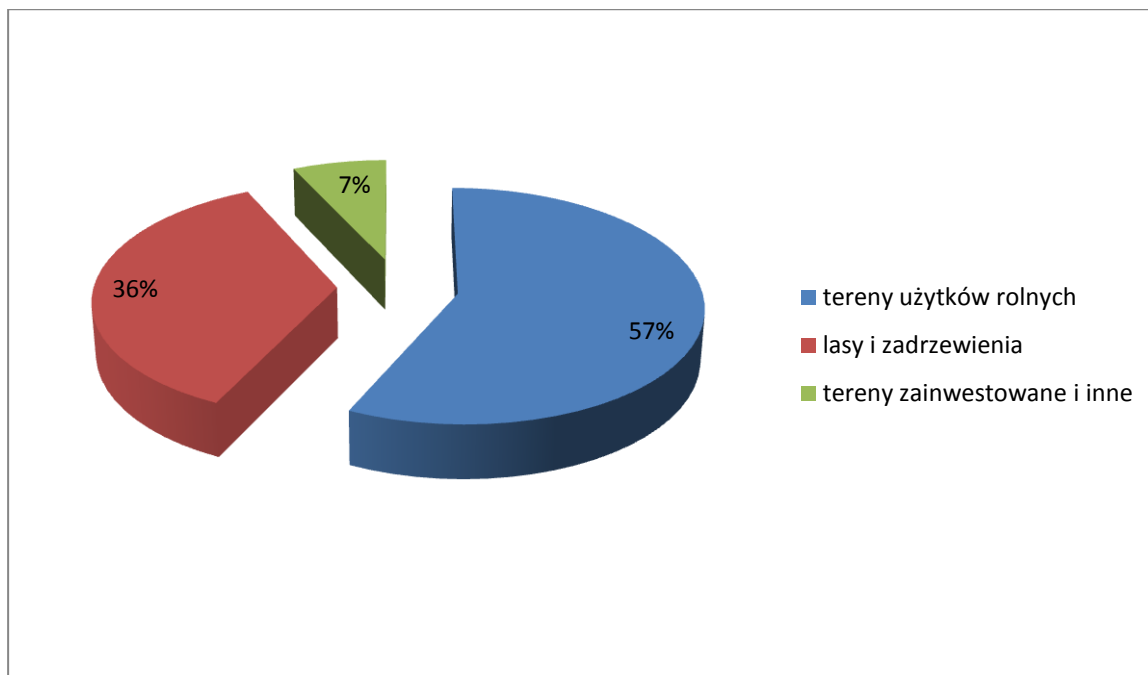
Część z istniejących elementów zagospodarowania terenu stanowiących o ładzie przestrzennym gminy jest chroniona ustawowo.

Użytkowanie terenów:

W strukturze użytkowania gruntów gminy Wręczyca Wielka należy wyróżnić:

- a) tereny użytków rolnych stanowiące ok. 57 % powierzchni gminy,
- b) lasy i zadrzewienia zajmujące ok. 36 % powierzchni gminy,
- c) tereny zainwestowane i inne stanowiące ok. 7 % powierzchni gminy.

Rysunek 2. Struktura użytkowania gruntów gminy Wręczyca Wielka

Źródło: Urząd Gminy Wręczyca Wielka

Podstawową funkcją użytkowania terenów, ze względu na powierzchnię terenów, jest rolnictwo. Ma ono jednak malejące znaczenie, przede wszystkim ze względu na istniejący na części gminy rozłóg i klasę gruntów rolnych - niekorzystne dla kontynuowania produkcji rolnej (grunty rolne są odłogowane i ulegają szybkiej renaturalizacji). Zgodnie z danymi spisu rolnego z 2010 r. jedynie 33% powierzchni gminy stanowią grunty rolne wykorzystywane dla prowadzenia produkcji rolniczej.

Grunty leśne i zadrzewione zajmują znaczący obszar. W granicach gminy występują duże areale państwowych gruntów leśnych (zajmujące 33% powierzchni gminy), ulega zwiększeniu powierzchnia gruntów leśnych prywatnych poprzez zalesienie części terenów rolnych. W sposób znaczący zwiększa się powierzchnia gruntów zadrzewionych (w granicach odłogowanych gruntów rolnych).

Wśród terenów zainwestowanych dominują tereny wykorzystywane na cele mieszkaniowe,

w tym tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej oraz zabudowy zagrodowej. Stosunkowo duża jest powierzchnia terenów związanych z produkcją (tereny po dawnych kopalniach żelaza wykorzystywane na cele produkcyjno - magazynowe, tereny prowadzonej eksploatacji surowców mineralnych, tereny związane z prowadzoną działalnością gospodarczą). Wśród terenów wykorzystywanych na cele usługowe dominują usługi publiczne (szkoły, remizy strażackie, boiska) oraz handel.

Dotychczasowe przeznaczenie terenów

W granicach gminy Wręczyca Wielka do końca 2003 r. obowiązywał miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego z 1993 r. (uchwała Nr 41/V/93 Rady Gminy Wręczyca Wielka z dnia 28 grudnia 1993 r. opublikowana w Dz. Urz. Województwa Częstochowskiego Nr 3 z 1994r.). W latach 1999 – 2003 przyjęto kilka (9) miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących pojedyncze nieruchomości lub tereny w poszczególnych miejscowościach gminy. W 2006 r. uchwalono miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący obszar położony w granicach administracyjnych gminy Wręczyca Wielka (uchwała Nr XXIX/269/06 Rady Gminy Wręczyca Wielka z dnia 25 października 2006 r. opublikowana w Dz. Urz. Województwa Śląskiego Nr 141, poz.3969).

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego z 2006 r. został zmieniony w sposób kompleksowy (uchwała Nr IX/102/11 Rady Gminy Wręczyca Wielka z dnia 7 lipca 2011r. opublikowana w Dz.Urz. Województwa Śląskiego Nr 186, poz. 3481 z późn. zm.).

Zagospodarowanie i przeznaczenie terenów poszczególnych sołectw

Przeznaczenie terenów w poszczególnych miejscowościach zgodnie z ustaleniami obowiązujących w granicach gminy Wręczyca Wielka miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1. Zagospodarowanie i przeznaczenie terenów poszczególnych sołectw

Lp.	Miejscowość	Istniejące zagospodarowanie terenu
1.	Bieżeń	Dominuje przyuliczna zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa. Usługi – szkoła, remiza strażacka oraz nieliczne usługi na działkach z zabudową mieszkaniową. Zabudowa produkcyjna - regeneracja części samochodowych, tartak.
2.	Borowe	Dominuje przyuliczna zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa. Nieliczna zabudowa rekreacyjna.

		Usługi – szkoła, przedszkole, remiza strażacka, boisko, klub sportowy, sklepy. Zabudowa produkcyjna - masarnia, ubojnia, produkcja mączki kostnej, tartak.
3.	Bór Zapilski	Dominuje przyuliczna zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa. Usługi – kościół, nieliczne sklepy, skład opału.
4.	Brzezinki	Niewielka osada, z przyuliczną zabudową zagrodową i uzupełniającą zabudową mieszkaniową i rekreacyjną.
5.	Czarna Wieś	Dominuje przyuliczna zabudowa mieszkaniowa (w tym w formie zabudowy osiedlowej) z uzupełniającą zabudową zagrodową. Usługi - remiza strażacka, cmentarz, stacja paliw, sklepy. Istnieją zakłady rzemieślnicze i produkcyjne (w tym recykling pojazdów). Prowadzona jest eksploatacja piasku.
6.	Długi Kąt	Występuje zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa oraz zabudowa rekreacyjna i agroturystyka. Usługi - remiza strażacka, kaplica, sklep oraz nieliczne usługi i rzemiosło na działkach z zabudową mieszkaniową. Istnieje niewielka ferma.
7.	Golce	Dominująca przyuliczna zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa. Usługi – remiza strażacka, boisko, klub sportowy, fizjoterapia . Pojedyncze zakłady rzemieślnicze. Na uboczu hałda poeksploatacyjna z dużymi terenami produkcyjnymi.
8.	Grodzisko	Dominująca przyuliczna zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa, z uzupełniającymi usługami. W trakcie realizacji osiedla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Usługi - szkoła, remiza strażacka, kościół, cmentarz, sklepy. Istnieją tereny usługowo-produkcyjne. Duży teren po eksploatacji gliny, z zakładem produkcyjno-handlowym.
9.	Hutka	Dominuje przyuliczna zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa. Usługi – warsztaty terapii zajęciowej (w budynku po szkole), przedszkole, remiza strażacka, sklepy. Pojedynczy zakład produkcyjny. Duże tereny eksploatacji piasków.
10.	Jezioro	Przyuliczna zabudowa zagrodowa i uzupełniająca zabudowa mieszkaniowa. Występuje liczna zabudowa rekreacyjna. Usługi - boisko, klub sportowy, nieliczne sklepy. Istniejąca leśniczówka.
11.	Kalej	Dominuje zabudowa przyuliczna mieszkaniowa i zagrodowa. W trakcie realizacji osiedla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Ukształtowane centrum usługowe. Usługi – szkoła, przedszkole, ośrodek zdrowia, remiza, boisko, kościół, cmentarz, liczne sklepy. Występują usługi i rzemiosło, w tym na działkach z zabudową mieszkaniową. Przy drodze wojewódzkiej hałda poeksploatacyjna z terenami produkcyjnymi i zabudową wielorodzinną.
12.	Klepaczka	Dominująca przyuliczna zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa. Usługi - remiza strażacka. Zabudowa produkcyjna - w budynku po szkole.

		Na uboczu radiowo-telewizyjne centrum nadawcze.
13.	Kuleje	Dominująca przyuliczna zabudowa mieszkaniowa i uzupełniająca zabudowa zagrodowa. Nieliczna zabudowa rekreacyjna. Usługi – szkoła, remiza strażacka, kościół, sklepy.
14.	Nowiny	Dominująca przyuliczna zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa. Usługi - remiza strażacka, skład opału.
15.	Nowa Szarlejka	Istniejąca zabudowa wielofunkcyjna – obok zabudowy mieszkaniowej i nielicznej zagrodowej wzdłuż drogi wojewódzkiej rozwija się zabudowa usługowa i produkcyjna (w drugiej linii zabudowy, za budynkami mieszkalnymi i jako samodzielne obiekty).
16.	Pierzchno	Dominuje przyuliczna zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa. W trakcie realizacji osiedle zabudowy mieszkaniowej. Występuje zabudowa mieszkaniowa o charakterze rezydencjonalnym. Istnieje leśniczówka oraz zabudowa agroturystyczna. Usługi - remiza strażacka, nieliczne usługi na działkach z zabudową mieszkaniową. Na uboczu teren po eksploatacji piasku. Przy drodze krajowej duża wytwórnia pasz.
17.	Piła Pierwsza	Dominująca przyuliczna zabudowa zagrodowa i uzupełniająca mieszkaniowa. Usługi - przedszkole, remiza, kaplica. Nieliczne usługi na działkach z zabudową mieszkaniową. Istniejący zalew „Gazdówka” na rzece Pankówce .
18.	Piła Druga	Dominująca przyuliczna zabudowa zagrodowa i uzupełniająca mieszkaniowa. Usługi - boisko, cmentarz. Nieliczne usługi na działkach z zabudową mieszkaniową.
19.	Puszczew	Dominująca przyuliczna zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa. Usługi – sklepy, skład opału, boisko. Zabudowa produkcyjna- duży tartak, masarnia, piekarnia, hurtownia.
20.	Szarlejka	Dominująca przyuliczna zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa. Usługi - remiza strażacka, klub sportowy. Usługi i rzemiosło – nieliczne, na działkach z zabudową mieszkaniową. Występuje zabudowa produkcyjna.
21.	Węglowice	Dominuje przyuliczna zabudowa mieszkaniowa oraz zagrodowa. Wykształcone centrum z usługami - szkoła, przedszkole, remiza, ośrodek zdrowia, poczta, sklepy. Istnieje piekarnia. Istniejąca agroturystyka oraz zaplecze rekreacyjne przy szkole z basenem.
22.	Wręczyca Mała	Przy drodze wojewódzkiej kształtuje się zabudowa wielofunkcyjna – obok zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej lokalizowane są liczne usługi, rzemiosło, ferma. Przy ul. Długiej dominuje zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa, a w drugiej linii zabudowy występują zakłady rzemieślnicze i produkcyjne, w tym duże zakłady przetwórstwa warzyw. Usługi – nieliczne, w tym gastronomia, sklepy (wzdłuż drogi wojewódzkiej). Na uboczu zlokalizowane są: teren produkcyjny (przy ul. Leśnej) oraz

		hałda poeksploatacyjna z dużym terenem przemysłowym i blokiem mieszkalnym wielorodzinnym (przy ul. Kopalnianej). Istniejąca leśniczówka. Istnieje oczyszczalnia ścieków.
23.	Wręczyca Wielka	Największa miejscowość gminy. Wykształcone centrum z licznymi usługami – urząd gminy, remiza strażacka, dom kultury, ośrodek zdrowia, szkoła, przedszkole, boiska, kluby sportowe, kościół, poczta, bank oraz liczne sklepy, skład opału. Istnieją osiedla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej. Przy drogach przelotowych kształtuje się zabudowa wielofunkcyjna – z zabudową mieszkaniową i zagrodową, usługami i rzemiosłem. Występują tereny z przyuliczną zabudową mieszkaniową i zagrodową. Istnieje cmentarz, stacje paliw. Występują niewielkie tereny produkcyjne, składy, bazy.
24.	Truskolasy	Przy drodze wojewódzkiej kształtuje się zabudowa wielofunkcyjna – z zabudową mieszkaniową, zagrodową i usługami. Wykształcone centrum z licznymi usługami – kościół, cmentarz, remiza strażacka, poczta, filia banku, ośrodek zdrowia, szkoła, przedszkole, boisko; istnieją liczne sklepy, skład opału. Występuje przyuliczna zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa. Występują duże tereny usługowo- produkcyjne, w tym przy ul. Kopernika (produkcja ogrodzeń betonowych) oraz w rejonie ul. Opolskiej i Dębiecznej. Przy zbiorniku wodnym tereny sportowe, klub sportowy, dyskoteka. Istnieje zabudowa rekreacyjna i agroturystyczna. Na uboczu hałda poeksploatacyjna. Na uboczu tereny po prowadzonej eksploatacji piasku. Istnieje oczyszczalnia ścieków.
25.	Wydra	Niewielka osada, z przyuliczną zabudową zagrodową i uzupełniającą zabudową mieszkaniową jednorodziną.
26.	Zamłynie	Dominuje przyuliczna zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa. Usługi - remiza strażacka, nieliczne usługi na działkach z zabudową mieszkaniową. Istnieje ferma.

Zródło: Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Wręczyca Wielka

Stan prawny gruntów

W strukturze własności gruntów utrzymuje się dominacja własności prywatnej. Stosunkowo duży jest udział w powierzchni gminy gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa (łącznie to ok. 37%) – za sprawą występowania terenów leśnych w zarządzie GLP Lasy Państwowe, istniejących linii kolejowych i dróg oraz rzek.

Stopniowo ulega zmniejszeniu areal gruntów w zarządzie Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa. Bardzo mały jest udział gruntów stanowiących własność gminy (ok.0,5%) - są to

w większości tereny usług publicznych (urząd gminy, dom kultury, szkoły, przedszkola, boiska, remizy), infrastruktury technicznej (ujęcia wód, oczyszczalnie ścieków) oraz drogi gminne.

Stan środowiska gminy Wręczyca Wielka

Położenie Gminy

Pod względem geograficznym gmina Wręczyca Wielka położona jest w podprovincji Wyżynie Śląsko-Krakowskiej, w makroregionie Wyżynie Woźnicko-Wieluńskiej, w obrębie trzech mezoregionów fizyczno-geograficznych:

- a) Obniżenia Krzepickiego (zajmującego środek gminy, rozciągającego się od północnego zachodu do południowego wschodu),
- b) Progu Herbskiego (zajmującego południowo-zachodnią część gminy),
- c) Wyżyny Wieluńskiej (leżącej w północnej części gminy).

Uwarunkowania klimatyczne

Gmina Wręczyca Wielka położona jest w zachodniej części częstochowsko- kieleckiej dzielnicy klimatycznej charakteryzującej się korzystnymi warunkami klimatycznymi.

W rejonie tym (dane ze stacji meteorologicznej w Częstochowie) notuje się:

a)	średnioroczną temperaturę powietrza	-	7- 8,5°C,
b)	okres wegetacji	-	210 - 220 dni,
c)	okres bezprzymrozkowy	-	130-160 dni,
d)	długość zalegania okrywy śnieżnej	-	50-70 dni,
e)	średnią liczbę dni z mgłą	-	28 dni.

Temperatura powietrza cechuje się średnimi wskaźnikami na obszarze Polski. Okres wegetacji roślin jest jedną z większych wartości w Polsce. Mniej korzystne są warunki wilgotnościowe. Średnia suma opadów wynosi 650 mm z objawami niedoboru w miesiącach maj – sierpień. Na terenie gminy przeważają wiatry zachodnie (35%) i południowe (20-25%). Charakterystyczną cechą tego rejonu jest częste występowanie okresów ciszy i słabego wiatru.

Jakość środowiska

Teren gminy cechuje się dobrym stanem środowiska, które wykazuje też stosunkowo duże zdolności do regeneracji. Sprzyja temu przede wszystkim duża lesistość i dobre warunki klimatyczne.

Środowisko przyrodnicze uległo stosunkowo niewielkim przekształceniom. Dominują w nim elementy o charakterze naturalnym – lasy oraz tereny przekształcone w kierunku rolnym nie wywołujące uciążliwych i nieodwracalnych skutków. Obszary leśne i rolne zajmują ponad 90% powierzchni gminy.

Podstawowym zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego w granicach gminy Wręczyca Wielka jest możliwość pogorszenia czystości wód podziemnych i powierzchniowych wskutek braku skanalizowania większości terenów zabudowanych oraz występujące zanieczyszczenie powietrza wywołane lokalną emisją ze źródeł komunikacyjnych wzdłuż dróg oraz tzw. niską emisję związaną ze spalaniem węgla i paliw niskiej jakości w kotłowniach i paleniskach indywidualnych.

Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej

1) Warunki glebowe

Na obszarze gminy Wręczyca Wielka występują gleby utworzone z tworów czwartorzędowych, jak: piaski, gliny, muły i torfy oraz powstałe ze skał wieku jurajskiego: iły, wapienie. Przeważają grunty słabe i najsłabsze zaliczone do V i VI klasy bonitacyjnej, które stanowią łącznie ok. 68,3% ogólnej powierzchni gruntów ornych. Gleby średniej jakości (gorsze) – IVb klasy bonitacyjnej oraz średniej jakości IVa klasy bonitacyjnej zajmują łącznie ok. 31,3% ogólnej powierzchni gruntów ornych. Najlepsze dla produkcji rolnej gleby IIIa i IIIb klasy bonitacyjnej gruntów ornych zajmują zaledwie ok. 0,4% ogólnej powierzchni gruntów ornych.

Wśród użytków zielonych dominują użytki zielone IV (ok. 43,4%) oraz V (ok. 43,4%) klasy bonitacyjnej.

Na terenie gminy na gruntach ornych przeważa kompleks 6- żytni /żytnio-ziemniaczany) słaby oraz kompleks 7 – żytni /żytnio-ziemniaczany najsłabszy – łącznie ok. 70% powierzchni gruntów ornych. Na użytkach zielonych przeważa kompleks 2z – użytki zielone słabe (74%).

Na terenie gminy występują grunty marginalne, z rolniczego punktu widzenia będące nieużytkami, lecz posiadające ogromne znaczenie dla wzbogacania i urozmaicania składu gatunkowego fauny i flory. Są to przede wszystkim tereny dawnych hałd kopalnianych oraz eutrofizujące jeziora śródlądowe.

2) Melioracje

Zmeliorowane jest ok. 10% terenu gminy. Długość rowów melioracyjnych wynosi ok. 47

km. Do największych obszarów zmeliorowanych zalicza się tereny położone w zlewni rzeki Węglowiczanki (na południe i zachód od rzeki, w Węglowicach, Nowinach, Kulejach, Pile Pierwszej) i w zlewni rzeki Pankówki (głównie na północ od rzeki, w Truskolasach). Melioracje występują też w północnej części Pierzchna i na fragmencie miejscowości Hutka oraz wzdłuż cieków wodnych Kopka i wschodniego odcinka Pankówki.

3) Produkcja rolnicza

W 2010 r. powierzchnia gruntów w gospodarstwach rolnych wynosiła łącznie 5785,4 ha. Dominowały użytki rolne mające 5086,3 ha, w tym powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze wynosiła 3780 ha.

Niewielka jest powierzchnia upraw trwałych (36 ha) i sadów (29 ha). Łąki trwale zajmowały powierzchnię - 857 ha a pastwiska - 66 ha). Powierzchnia lasów wchodzących w skład gospodarstw wynosiła 285 ha.

Wśród gruntów ornych w 2010 r. ugory wynosiły 452 ha.

Wśród zasiewów (grunty o powierzchni 2350 ha) dominują powierzchniowo zboża (2106 ha). Uprawa ziemniaków zajmuje 144 ha, a warzyw gruntowych 5,5 ha. Uprawy sadownicze mają znikome znaczenie.

Hodowla na terenie gminy jest słabo rozwinięta i wykazuje wyraźne tendencje do zmniejszania ilości zwierząt.

Na terenie gminy funkcjonuje kilka ferm hodowli kur oraz kilka gospodarstw specjalizujących się w produkcji ogrodniczej, istnieje również kilka ubojni i masarni.

Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej

Podstawowym bogactwem gminy są lasy, które stanowią ważny element kształtujący klimat i podnoszący estetykę krajobrazu. Lasy i zadrzewienia na terenie gminy zajmują ok. 36% jej ogólnej powierzchni, w tym lasy publiczne ok. 92%. Największe powierzchniowo kompleksy leśne występują w rejonie miejscowości Wręczyca Wielka oraz południowo-zachodniej części gminy. Administracyjnie lasy państwowe należą do Nadleśnictwa Herby oraz Nadleśnictwa Kłobuck. Pod względem przyrodniczym położone są one w zasięgu VI Małopolskiej Krainy przyrodniczo-leśnej, w dzielnicy 6 Woźnicko-Wieluńskiej.

Wśród kompleksów leśnych przeważa bór mieszany świeży i las mieszany świeży (łącznie do 80% lasów). Dominującym gatunkiem drzewostanu jest sosna (So), w obrębie Herby zajmuje 93% ogólnej powierzchni zalesionej, w obrębie Panki i Kłobuck ok. 90%. Inne gatunki

(świerk, grab, buk) posiadają tylko znaczenie biocenotyczne – występują na niewielkich powierzchniach lub w domieszce z innymi gatunkami.

Występujące w tym rejonie lasy charakteryzują się znaczną różnorodnością typów siedliskowych. Powszechnie występującym zbiorowiskiem leśnym jest kontynentalny bór mieszany, gdzie obok sosny pospolitej występuje dąb szypułkowy. Siedliska z niskim poziomem wód gruntowych zajmuje suboceaniczny bór świeży ze śmiałkiem pogiętym, jako gatunkiem wyróżniającym się. W miejscach szczególnie wilgotnych na podłożu mineralnym i bardzo kwaśnym występuje bagienny bór trzcinnikowy, gdzie obok sosny występuje świerk (L. Skrzyszów, Pierzchno, Wręczyca). W typie siedliskowym boru wilgotnego jest śródlądowy bór wilgotny, występujący sporadycznie (L. Pierzchno). W zbiorowisku tym oprócz sosny występuje w domieszce brzoza osuszona. Na najbardziej wilgotnych obszarach występuje rzadki zespół – kontynentalny bór bagienny z bagnem zwyczajnym, borówką bagienną

i żurawiną błotną (L. Jezioro). Rzadkim i cennym zespołem leśnym jest wyżynny bór mieszany z występującą w drzewostanie jodłą oraz rzadkimi gatunkami o charakterze górskim – podrzeń żebrowiec, narecznica górską (L. Skrzyszów i Pierzchno).

Lasy Państwowe na terenie gminy Wręczyca Wielka zaliczone zostały do lasów grupy I ochronnych zaliczonych do lasów: wodochronnych, stanowiących drzewostany uszkodzone na skutek działalności przemysłu, położonych w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców, stanowiących drzewostany nasienne oraz cennych pod względem przyrodniczym.

Wielkość i jakość zasobów wodnych wód powierzchniowych

Obszar gminy Wręczyca Wielka jest położony w obszarze dorzecza rzeki Odry, w regionie wodnym rzeki Warty.

Obszar gminy Wręczyca Wielka odwadnia sieć rzeczna należąca do zlewni rzeki Warty – cieków wodnych stanowiących w granicach gminy naturalną część wód, zaliczonych do potoków nizinnych lessowo-gliniastych. Wszystkie rzeki odwadniające obszar gminy Wręczyca Wielka mają początek na terenie gminy, która stanowi teren źródłiskowy. Rzeki swymi parametrami miejscami nie odbiegają wielkością od rowów lub kanałów melioracyjnych.

Z rzek i cieków naturalnych odwadniających teren gminy należy wymienić:

- a) Pankówkę (PLRW600017181649), dopływ Liswarty – odwadniającą zachodnią część gminy, z dopływami: rzekami Węglowiczanką i Kopką oraz naturalnymi ciekami:

Ciekiem od Truskolas, Ciekiem w Kulejach, Ciekiem w Nowinach, Ciekiem od Kałmuk i Ciekiem od Kosek (Dopływ z Brzezinek); Pankówka ma: 19 km długości w granicach gminy, średnią głębokość 0,6 m i szerokość wynoszącą do 5 m, przy prędkości przepływu wód ok. 0,5 m/sec; dolinę rzeki zajmują łąki częściowo podmokłe z nielicznymi torfowiskami; średnia wysokość brzegów 1-1,5 m; brzegi na odcinkach uregulowanych ubezpieczone są darnią i płotkiem faszynowym,

- b) Kocinkę (PLRW6000161816899), dopływ Liswarty - odwadniającą północno - wschodnią część gminy, z dopływami: rzeką Białką (Szarlejką) oraz ciekami naturalnymi Ciekiem Trzopka, ciekami w Grodzisku oraz Ciekiem od Gruszewni; Kocinka ma: 14 km długości w granicach gminy, średnią głębokość ok. 0,5 m i szerokość do 4 m, przy prędkości przepływu wód ok. 0,4 m/sec; rzeka w granicach gminy jest w całości uregulowana; brzeg posiada ubezpieczony darnią i płotkiem faszynowym,
- c) Białą Okszę (PLRW600016181669), dopływ Liswarty - odwadniającą wschodnią część miejscowości Hutka, z dopływem - ciekami naturalnymi Dopływ z Golców, odwadniającym północną część miejscowości Golce,
- d) Gorzelankę (PLRW60001618126), dopływ Stradomki - odwadniającą wschodnią część gminy,
- e) cieki naturalne - Ciek od Bieżenia i Ciek z Wręczycy – dopływy Stradomki, odwadniające południową część gminy.

Miedzy dopływami Liswarty i Warty (Stradomki) przebiega dział wody III – rzędu.

Oprócz wód płynących na terenie gminy występują wody powierzchniowe stojące.

W pobliżu miejscowości Jezioro i na terenie miejscowości Wręczyca Wielka (przy lesie państwowym) na ciekach wodnych znajdują się zarastające jeziora - oczka.

W granicach podmokłych terenów leśnych występują eutrofizujące jeziora śródlądowe, w tym zaliczone do użytków ekologicznych Bagno w Jeziorze i Dzikie bagno.

Sztuczny ciąg zbiorników hodowlanych zlokalizowany jest na dopływie Kocinki w miejscowości Grodzisko.

W Pile Pierwszej, na Pankówce, znajduje się zbiornik wodny Gazdówka.

Na terenie gminy występują liczne źródła. W dolinie rzeki Pankówki występują 4 źródła w rejonie miejscowości Czarna Wieś oraz jedno źródło w dolinie rzeki Kocinki w pobliżu miejscowości Grodzisko. 3 źródła występują na terenie lasów państwowych w pobliżu miejscowości Hutka w dolinie rzeki Biała Oksza. Ze względu na mezozoiczny wiek skał podłoża są to źródła szczelinowe lub typu wywierzyśka, cechujące się stosunkowo dużą wydajnością.

Ocena stanu wód powierzchniowych w granicach gminy jest dobra. Zgodnie z dostępnymi danymi/ obowiązującymi klasyfikacjami jedynie stan Białej Okszy i Gorzelanki jest oceniany jako umiarkowany – z tym, że ta ocena wynika z występujących zanieczyszczeń rzek w części przebiegających na terenach zabudowanych poza granicami gminy.

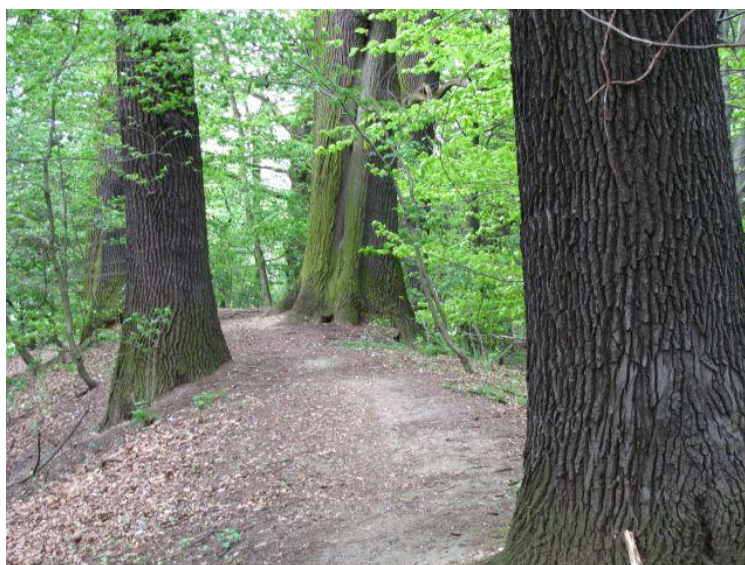
Obszary cenne przyrodniczo

W granicach gminy Wręczyca Wielka nie ma wyznaczonych lub proponowanych do wyznaczenia obszarów NATURA 2000. Wśród obszarów lub obiektów chronionych na podstawie Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2013r., poz. 627), należy wymienić:

1) Rezerwat „Zamczysko”

Ustanowiony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 27 kwietnia 1953r. (M.P. Nr A-42, poz.512), wymienionym w Obwieszczeniu Wojewody Śląskiego z dnia 2 stycznia 2002r. w/s ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody (Dz. Urz. Województwa Śląskiego Nr 1, poz.1). Obejmuje wzgórze z wałami obronnymi i fosą (pozostałości po średniowiecznym grodzie z XI-XIIw. o pow. 1,35 ha). Teren pokrywa las mieszany, 180-200 letni starodrzew dębowy. Występują gatunki chronione: rojnik pospolity, lilia złotogłów, szałwia baldaszkowaty oraz: złoć żółta, kopytnik pospolity, konwalia majowa i zawilec gajowego.

Rysunek 3. Rezerwat przyrody „Zamczysko” w miejscowości Wręczyca Mała

Źródło: Urząd Gminy Wręczyca Wielka

2) Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” i jego otulina

Ustanowione zostały Rozporządzeniem Nr 55/08 Wojewody Katowickiego z dnia 25 sierpnia 2008r. w/s Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” (Dz. Urz. Województwa Śląskiego Nr 1635 poz. 3071). W granicach gminy są to tereny leśne Nadleśnictwa Herby, położone w południowo-zachodniej części gminy. Są to lasy stanowiące zwarty kompleks, o charakterze siedlisk pierwotnych. Obok zbiorowisk leśnych występują zbiorowiska roślinności wodno-bagiennej, szuwarowej, torfowiskowej i łąkowej, z rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin i zwierząt, w tym punktowe siedlisko Natura 2000 – torfowisko przejściowe i trzęsawisko oraz siedlisko chronionego płaza Traszki grzebieniastej – *Triturus cristatus*.

W granicach gminy w otulinie parku znajdują się grunty położone na południe i na wschód od Wręczy Wielkiej, w większości stanowiące tereny leśne oraz podmokłe łąki (na wschód od Bieżenia), z nielicznymi terenami zabudowanymi położonymi na obrzeżach miejscowości: Bieżeń i Wręczyca Wielka.

3) Użytek ekologiczny „Bagno w Jeziorze”

Ustanowiony został rozporządzeniem Nr 10/2002 Wojewody Śląskiego z dnia 12 marca 2002 r. w/s uznania za użytek ekologiczny torfowiska przejściowego i zbiornika wodnego pod nazwą „Bagno w Jeziorze” w gminie Wręczyca Wielka (Dz. Urz. Województwa Śląskiego Nr 20, poz. 658). Ma powierzchnię 6,53 ha i jest kompleksem torfowisk mszysto – turzycowych; od wschodu przylega do śródleśnego jeziora. Obszar ten traktowany jest częściowo jako nieużytek, stanowi jednak cenny obiekt przyrodniczy – jest lęgowiskiem dla wielu gatunków zwierząt, występują tu rośliny typowe dla torfowisk wysokich: rosiczka okrągłolistna, żurawina błotna, modrzewica, bagno zwyczajne i borówka bagienna. Wokół zachował się naturalny bór bagienny o charakterze kontynentalnym z udziałem drzew uważanych za endemiczne – np. brzozy czarnej.

4) Użytek ekologiczny „Dzicze Bagno”

Ustanowiony został rozporządzeniem Nr 7/2002 Wojewody Śląskiego z dnia 27 lutego 2002 r. w/s uznania za użytek ekologiczny torfowiska „Dzicze Bagno” (Dz. Urz. Województwa Śląskiego Nr 17, poz. 527). Obejmuje powierzchnię 12,3 ha i stanowi torfowisko przejściowe i niskie, z cennymi i rzadkimi regionalnie gatunkami roślin. Przedmiotem ochrony jest naturalny kompleks torfowiskowo-mszysto-turzycowy, zlokalizowany wokół śródleśnego oczka wodnego podlegającego eutrofizacji.

5) Pomniki przyrody

W granicach gminy Wręczyca Wielka ustanowiono pomniki przyrody ożywionej:

- Rozporządzeniem nr 23/94 Wojewody Częstochowskiego z dnia 30 grudnia 1994r. w/s uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Województwa Częstochowskiego z 1995 r. Nr 2, poz. 2 i z 1996 r. Nr 2, poz.5), wymienionym w Obwieszczeniu Wojewody Śląskiego z dnia 15 marca 1999 r. w/s ustalenia wykazu aktów prawa miejscowego wydanych przez Wojewodę Bielskiego, Częstochowskiego i Katowickiego przed dniem 1 stycznia 1999 r. (Dz. Urz. Województwa Śląskiego Nr 8, poz. 42) :

- a) poz. 57/224 – buk pospolity (obwód 463 cm) – Nadleśnictwo Kłobuck, Leśnictwo Rybno,
  - b) poz. 57/225 – grupa drzew (27 szt) – lipa drobnolistna (26 szt – obwód 111- 460 cm) i lipa szerokolistna (1 szt – obwód do 461 cm) - Truskolasy przy kościele,
  - c) poz. 57/226 – grupa drzew (14 szt) - lipa drobnolistna (obwód 152- 410 cm) - Truskolasy, cmentarz,
  - d) poz. 57/312 – dąb szypułkowy (obwód 430 cm) - Nadleśnictwo Kłobuck, Leśnictwo Rybno,
  - e) poz. 57/313 - dąb szypułkowy (obwód 394 cm) - Nadleśnictwo Kłobuck, Leśnictwo Rybno,
  - f) poz. 57/314 - buk pospolity (obwód 480 cm) - Nadleśnictwo Kłobuck, Leśnictwo Rybno,
  - g) poz. 57/315 - grupa drzew (12 szt. w tym 3 zamierające) dąb szypułkowy (obwody 30-510 cm) - Nadleśnictwo Kłobuck, Leśnictwo Rybno,
  - h) poz. nr 57/317 – buk pospolity (zamierający) - Nadleśnictwo Kłobuck, Leśnictwo Rybno,
- Rozporządzeniami Wojewody Śląskiego z dnia 18 kwietnia 2006 r.:
- a) Nr 20/06, w/s ustanowienia pomnika przyrody: grupy jednogatunkowej dwóch sztuk drzew gatunku lipa drobnolistna (obwody pni 380 i 440 cm) położonego obok kapliczki przy drodze z Piły do Nowin, w Klepaczce,
  - b) Nr 21/06, w/s ustanowienia pomnika przyrody: grupy jednogatunkowej dwóch sztuk drzew gatunku olsza czarna (obwody pni 260 i 270 cm) położonego naprzeciw posesji przy ul. Floriańskiej 3, w Grodzisku,
  - c) Nr 22/06 w/s ustanowienia pomnika przyrody – drzewa gatunku lipa szerokolistna (obwód pnia 740 cm) położonego w miejscowości Pierzchno,

Obszar gminy wyróżnia się położeniem, ze względu na prawnie chronione korytarze ekologiczne:

- a) korytarz spójności obszarów chronionych „Wręczyca” o znaczeniu krajowym łączący

- park krajobrazowy Lasy nad Górną Liswartą korytarzem spójności obszarów chronionych Modrzewiowa Góra/Dębowa Góra – obejmujący tereny leśne położone po zachodniej i północnej stronie miejscowości Wręczyca Wielka;
- b) regionalny korytarz migracji ptaków „Dolina Warty – Lasy Lublinieckie” - przebiegający pasem o szerokości ok. 2,5 – 3,5km po zachodniej stronie miejscowości Wręczyca Wielka, w granicach terenów rolnych i leśnych, w tym w miejscowościach: Węglowice, Czarna Wieś, Bór Zapilski, Klepacza, Golce;
- c) korytarze migracji ssaków: drapieżnych „D/LGL-N” i ssaków kopytnych „K/LGL-N” - obejmujący tereny leśne położone: wokół Wręczy Wielkiej, między Kaleją a Pierzchnem, na wschód od Golców i Hutki;
- d) obszar węzłowy dla ssaków „Lasy nad Górną Liswartą” - obejmujący tereny leśne parku krajobrazowego położone na południe od miejscowości: Kuleje, Nowiny, Puszczew.

Dziedzictwo kulturowe

Najstarsze ślady działalności człowieka pochodzą z epoki kamiennej. Dobrze udokumentowane są wykopaliska z okolic Truskolasów – gdzie odkryto pochodzące z V okresu epoki brązu cmentarzyska kultury łużyckiej. O kształtowaniu się osadnictwa na terenie gminy mówią pozostałości po wczesnośredniowiecznym grodzie łowczego książąt krakowskich na terenie wsi Wręczyca Mała. Miejsce to, obecnie nazywane „Zamczyskiem” świadczy o istnieniu na tym terenie osady z czasów wczesnopiastowskich (XI –XII wiek).

Następnymi śladami świadczącymi o historii gminy są wzmianki o istnieniu wsi Wręczyca, Grodzisko i Szarlejka pochodzące z dokumentu wystawionego przez Władysława Opolczyka w Oleśnie 27 grudnia 1383 roku. Wymienione miejscowości były wówczas własnością zamku krzepickiego.

Z lat 1393 i 1414 pochodzą przywileje wydane przez Władysława Jagiełłę nadające konwentowi klasztornemu z Jasnej Góry wsie Szarlejka i Kalej. W połowie wieku XV największą wsią była Wręczyca Wielka. Była to wieś królewska, 24-łanowa, na jej terenie znajdował się folwark sołtysi i karczma – świadczą o tym dokumenty kościelne z 1414 roku oraz „Liber beneficorum” Jana Długosza. W innych dokumentach tego okresu znajdują również pierwsze wzmianki o parafii w Truskolasach, podlegającej parafii w Kłobucku.

Z wieku XVI pochodzą informacje dotyczące pierwszych kuźnic. W roku 1532 król Zygmunt Stary zatwierdził prawo do prowadzenia kuźnicy Błażejowi Łojkowi, rudnikowi z Ławów Wręczyckich. Kuźnica ta posiadała trzy koła wodne i dawała pracę 12 kuźnikom. Z roku 1566 pochodzi przywilej nadany Andrzejowi Kawce na wyrób żelaza m. in. w Truskolasach i Pile.

Typową zabudowę mieszkalną – zagrody chłopskie – uzupełniały zespoły dworskie i folwarczne. Dwory znajdowały w Pierzchnie, Szarlejce, Truskolasach (pierwsze informacje o tym dworze pochodzą z 1564 r.), Pile oraz Kalei. Folwarki funkcjonowały w Grodzisku, Kalei oraz Wręczy Polnej i Leśnej. Znaczącą rolę odgrywały wówczas karczmy – w XVIII wieku ich istnienie odnotowano w Pierzchnie, Klepaczce, Grodzisku, Pile, Borze Zapilskim i Truskolasach. Ze względu na dogodne warunki do lokalizowania młynów, urządzenia te działały w wielu wsiach: Truskolasach, Wręczy, Długim Kącie, Borze Zapilskim i Grodzisku. Wiek XIX przyniósł dalszy rozwój miejscowości. Niektóre kuźnie rozwinęły się w duże zakłady zmieniając strukturę niektórych wsi. W 1870 roku w Truskolasach istniała fabryka żelaza zatrudniająca 45 robotników należąca do zakładów w Pankach, a we Wręczy pracował piec hutniczy i maszyny do odlewu żelaza oraz tokarnia z warsztatem ślusarskim i kowalskim. Oprócz nich w XIX wieku na terenie Grodziska działała cegielnia.

Na przełomie XIX i XX wieku niektóre osiedla zawierające jedną lub kilka zagród rozrosły się do rzędu wsi oraz osad kopalnianych lub hutniczych. W latach 1880-1925 zaznaczył się również silny wpływ ośrodka przemysłowego Częstochowy, co spowodowało zróżnicowanie funkcji usługowych we wsiach.

Po II wojnie światowej najważniejszym czynnikiem wpływającym na rozwój gminy była działalność Częstochowskiego Okręgu Rud Żelaza – w latach 50-tych powstały kopalnie we Wręczy Wielkiej, Golcach i Malicach, które dały zatrudnienie wielu mieszkańcom okolicznych wsi. Ich lokalizacja, w połączeniu z rozwojem urbanizacji, spowodowała również zmiany w charakterze zabudowy mieszkalnej – powstawały osiedla przykopalniane, a typowa zabudowa zagrodowa ustąpiła jednorodzinnej. Miejscowości rozrastały się, tworzyły się organizacje i instytucje użyteczności publicznej.

Na terenie gminy zachowała się stosunkowo niewielka ilość obiektów świadczących o przeszłości. Nieliczne są ślady prowadzonej eksploatacji żelaza i hutnictwa – przetrwały w zasadzie wyłącznie hałdy poeksploatacyjne, natomiast zakłady przekształciły się. Oprócz pojedynczych drewnianych budynków w poszczególnych miejscowościach nie zachowała się dawna zabudowa – została w większości przekształcona na zabudowę murowaną. Nie zachowały się też dawne młyny, karczmy, folwarki, dwory.

Na terenie gminy do rejestru zabytków wpisane są następujące obiekty:

- 1) kościół p.w. św. Mikołaja wraz z najbliższym otoczeniem (dawnym cmentarzem przykościelnym) położony w Truskolasach (kościół drewniany, zrębowy, wybudowany w 1737 roku; w końcu XIX wieku rozebrano dwie wieże, następnie dobudowano przedsionek w 1870 roku) - nr rejestru zabytków A/66;

Rysunek 4. Kościół p.w. św. Mikołaja w Truskolasach

Źródło: Urząd Gminy Wręczyca Wielka

- 2) cmentarz w granicach ogrodzenia, z murem cmentarnym, położony w Truskolasach (cmentarz założony w pierwszej połowie XIX wieku, z zielenią oraz mur z 1847 roku) - nr rejestru zabytków A/432;
- 3) stanowisko archeologiczne nr 1 w Grodzisku (nr rejestru zabytków A/242);
- 4) stanowisko archeologiczne nr 2 w Hutce (pracownie krzemieniarskie) - nr rejestru zabytków A/275.

Dla stanowisk archeologicznych obejmujących m.in. grodzisko wczesnośredniowieczne, pierścieniowe w miejscowości Grodzisko oraz pracownie krzemieniarskie położone w miejscowości Hutka, wpisanych do rejestru zabytków, została wyznaczona strefa W-ściślej kontroli najcenniejszych stanowisk archeologicznych.

Do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków zostały wskazane następujące zabytki, położone w miejscowościach:

Bieżeń:

- a) kaplica murowana, ul. Strażacka),
- b) kaplica murowana, XIX w., ul. Ogrodowa 43;

Borowe: kaplica murowana, XIX w., ul. Długa nr 76 ;

Bór Zapilski:

- a) dom drewniany, lata 20-te XX w., Bór Zapilski 10,
- b) dom drewniany, lata 20-te XX w., Bór Zapilski 11,

- c) dom drewniany, lata 20-te XX w., Bór Zapilski 39,
- d) dom drewniany, Bór Zapilski 51,
- e) dom drewniany, Bór Zapilski 52,
- f) dom drewniany, Bór Zapilski 74;

Czarna Wieś:

- a) kościół parafialny p.w. św. Jacka, drewniany, 1919-21 r., z ogrodzeniem,
- b) cmentarz grzebalny, początek XX w. z kaplicą cmentarną, 1937 r,
- c) przedszkole murowane, lata 20-te XX w., ul. Szkolna 3,
- d) dom drewniany, lata 20-te XX w., ul. Słoneczna 69,
- e) dom drewniany, początek XX w., ul. Słoneczna 112,
- f) dom drewniany, początek XX w., ul. Słoneczna 122;

Długi Kąt:

- a) krzyż przydrożny żeliwny,
- b) dom drewniany, lata 30-te XX w., Długi Kąt 86;

Grodzisko:

- a) dom drewniany, ul. Kłobucka 2,
- b) dom drewniany lata 30-te XX w., ul. Ogrodowa 10;

Hutka:

- a) dom drewniany, lata 20-te XX w. ul. Leśna 6a,
- b) dom drewniany, ul. Leśna 16,
- c) dom drewniany, lata 20-te XX w. ul. Leśna 36,
- d) dom drewniany, lata 30-te XX w. ul. Leśna 37,
- e) dom drewniany, ul. Leśna 41,
- f) dom drewniany, ul. Leśna 47;

Jezioro:

- a) krzyż przydrożny,
- b) leśniczówka Połamaniec – budynek mieszkalny,
- c) dom drewniany, lata 20-te XX w., Jezioro 1,
- d) dom drewniany, lata 20-te XX w., Jezioro 2,
- e) dom drewniany, Jezioro 18,
- f) dom drewniany, Jezioro 20,
- g) dom drewniany, lata 20-te XX w., Jezioro 21,
- h) dom drewniany, lata 20-te XX w., Jezioro 43,
- i) dom drewniany (dawna szkoła, obecnie przedszkole), pocz. XXw. Jezioro 44;

Kalej:

- a) kościół parafialny murowany z lat 1924-27 z bramą w ogrodzeniu ,
- b) murowana plebania z 1925 r.,
- c) dom drewniany, ok. 1940-43r., ul. Główna 51,
- d) dom drewniany, ok. 1940-43r., ul. Główna 97,
- e) dom drewniany, lata 30-te XX w., ul. Główna 99,
- f) dom drewniany, ok. 1940-43r., ul. Główna 113,
- g) dom drewniany, lata 30-te XX w., ul. Główna 116,
- h) dom drewniany, ok. 1940-43r., ul. Główna 148,
- i) dom drewniany, lata 30-te XX w., ul. Główna 194,
- j) dom drewniany, ok. 1940-43r., ul. Główna 218,
- k) dom drewniany, (pokryty siddingiem), ul. Główna 221,
- l) dom drewniany, ok. 1940-43r., ul. Główna 225;

Klepaczka:

- a) kaplica murowana przydrożna, 1895r.,
- b) dom drewniany, lata 30-te XX w. Klepaczka,
- c) dom drewniany, lata 20-te XX w. Klepaczka 67,
- d) dom drewniany, lata 30-te XX w. Klepaczka 68,

Kuleje

- a) kapliczka drewniana ok. 1930r. ul. Kościelna;

Nowiny:

- a) kapliczka drewniana ok. 230 lat,
- b) krzyż/ kapliczka z 1935 r.,
- c) krzyż przydrożny przy ul. Długiej;

Pierzchno:

- a) dom drewniany, lata 20-te XX w., ul. Leśna 38,
- b) dom drewniany, lata 20-te XX w., ul. Leśna 50,
- c) osada leśna - leśniczówka i obora murowana, starodrzew;

Piła Pierwsza:

- a) kaplica przydrożna murowana, początek XX w.,
- b) dom drewniany, lata 20-te XX w., Piła Pierwsza 3,
- c) dom drewniany, lata 20-te XX w., Piła Pierwsza 6,
- d) dom drewniany, lata 20-te XX w., Piła Pierwsza 10,
- e) dom drewniany, lata 20-te XX w., Piła Pierwsza 15,

f) dom drewniany, lata 20-te XX w., Piła Pierwsza 31;

Puszczew:

- a) kaplica murowana z początku XIX w.,
- b) kaplica drewniana z końca XIX w.,
- c) dom drewniany, 1 ćw. XX w., Puszczew 2,
- d) dom drewniany, 1 ćw. XX w., Puszczew 49;

Szarlejka

- a) dom drewniany XIX/XX w. , ul. Łukasiewicza 287;

Truskolasy:

- a) kaplica cmentarna, przy ul. Częstochowskiej,
- b) schody z tarasem i balustradą przy kancelarii parafialnej kościoła p.w. św. Mikołaja,
- c) krzyż drewniany, powstańczy;
- d) dom drewniany, ok. 1930 r., ul. Częstochowska 24,
- e) dom drewniany, ok. 1930 r., ul. Częstochowska 36,
- f) dom drewniany, przed 1945 r., ul. Częstochowska 38,
- g) dom drewniany, ok. 1930 r., ul. Częstochowska 39,
- h) dom drewniany, lata 20-te XX w., ul. Dębiczna 22,
- i) dom drewniany, lata 20-te XX w., ul. Dębiczna 44,
- j) dom drewniany, ok. 1930 r., ul. Opolska 1;

Węglowice:

- a) poczta - murowana z 1866r., dawny urząd wójtowski ,
- b) oficyna dworska – murowana XIX w. ,
- c) miejsce po dawnym cmentarzu ewangelickim „Kirchhof” z końca XVIII w.;

Wręczyca Wielka:

- a) dom drewniany z początku XX w., ul. Mickiewicza 1,
- b) dom murowany, ok. 1930 r., ul. Śląska 1,
- c) prażalnia rudy przy ul. Częstochowskiej, koniec XIX w.,
- d) krzyż, z ok. 1870 r., ul. 3 Maja,
- e) budynek dworca murowany z 1935r.;

Zamłynie:

- a) kapliczka drewniana sprzed 1945 r.,
- b) dom drewniany (dach pulpitowy) i gospodarcze 1 ćw. XX w. Zamłynie 39,
- c) dom drewniany, lata 20-te XX w., Zamłynie 61,
- d) dom drewniany, lata 20-te XX w., Zamłynie 63.

3.2. Strefa społeczna

Demografia

Jednym z podstawowych i najważniejszych uwarunkowań rozwoju gminy jest sytuacja demograficzna, tendencje przekształceń w liczbie ludności i jej strukturze.

Gminę Wręczyca Wielka (wg stanu na dzień 31.10.2015 roku) zamieszkuje 17 830 osób w 26 miejscowościach, przy gęstości zaludnienia 119 osób na km². Jest on wyższy niż powiatowy, gdzie na km² przypada średnio 96 osób i zbliżony do średniej krajowej 123 osób na km².

Tabela 2. Liczba ludności zamieszkująca poszczególne miejscowości w gminie Wręczyca Wielka (stan na dzień 31.10.2015 r.)

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności
1.	Bieżeń	834
2.	Borowe	1069
3.	Bór Zapilski	379
4.	Brzezinki	114
5.	Czarna Wieś	582
6.	Długi Kąt	495
7.	Golce	361
8.	Grodzisko	754
9.	Hutka	628
10.	Jezioro	398
11.	Kalej	1752
12.	Klepaczka	405
13.	Kuleje	688
14.	Nowa Szarlejka	189
15.	Nowiny	353
16.	Pierzchno	330
17.	Piła Druga	319
18.	Piła Pierwsza	319
19.	Puszczew	677
20.	Szarlejka	809
21.	Truskolasy	2018
22.	Węglowice	345
23.	Wręczyca Mała	638
24.	Wręczyca Wielka	2882
25.	Wydra	182
26.	Zamłynie	310

Źródło: Ewidencja ludności Gminy Wręczyca Wielka

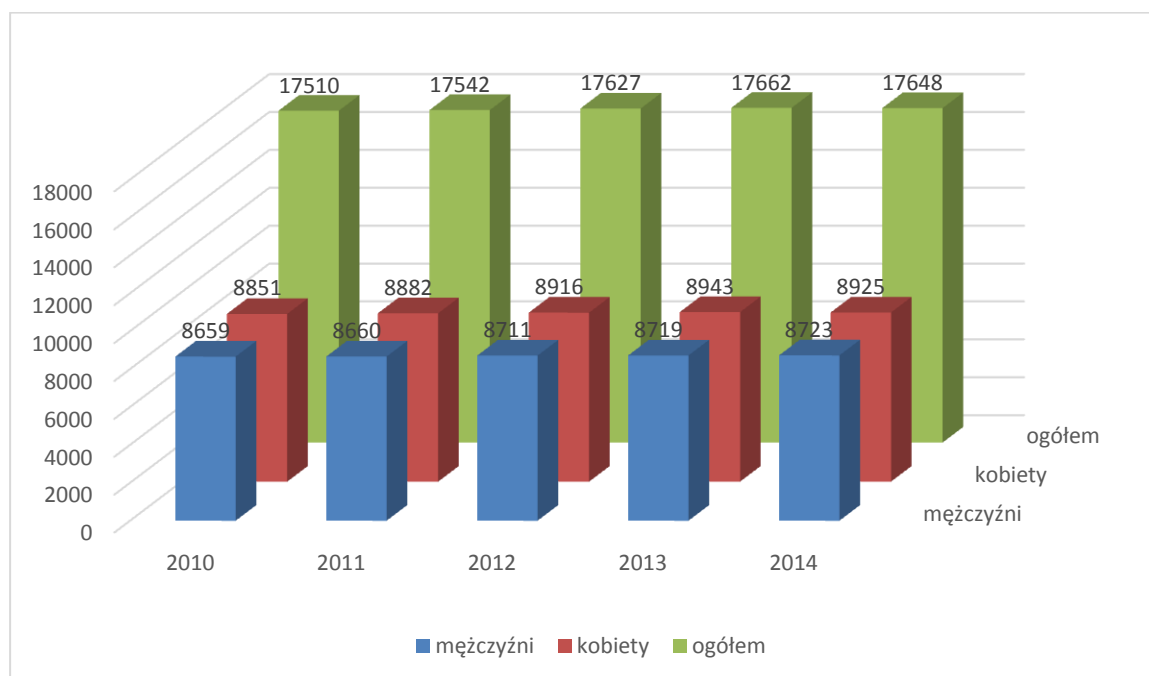
W ciągu ostatnich 5 lat objętych analizą widzimy stały powolny trend wzrostowy liczby ludności zamieszkującej teren gminy. Liczba mieszkańców na koniec 2014 roku w stosunku do roku 2010 wzrosła o 138 osób, co stanowi wzrost o 0,79 %

Tabela 3. Stan ludności wg płci w gminie Wręczyca Wielka w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	17510	17542	17627	17662	17648
mężczyźni	8659	8660	8711	8719	8723
kobiety	8851	8882	8916	8943	8925

Źródło: <http://stat.gov.pl/>

Rysunek 5. Stan ludności wg płci w gminie Wręczyca Wielka w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

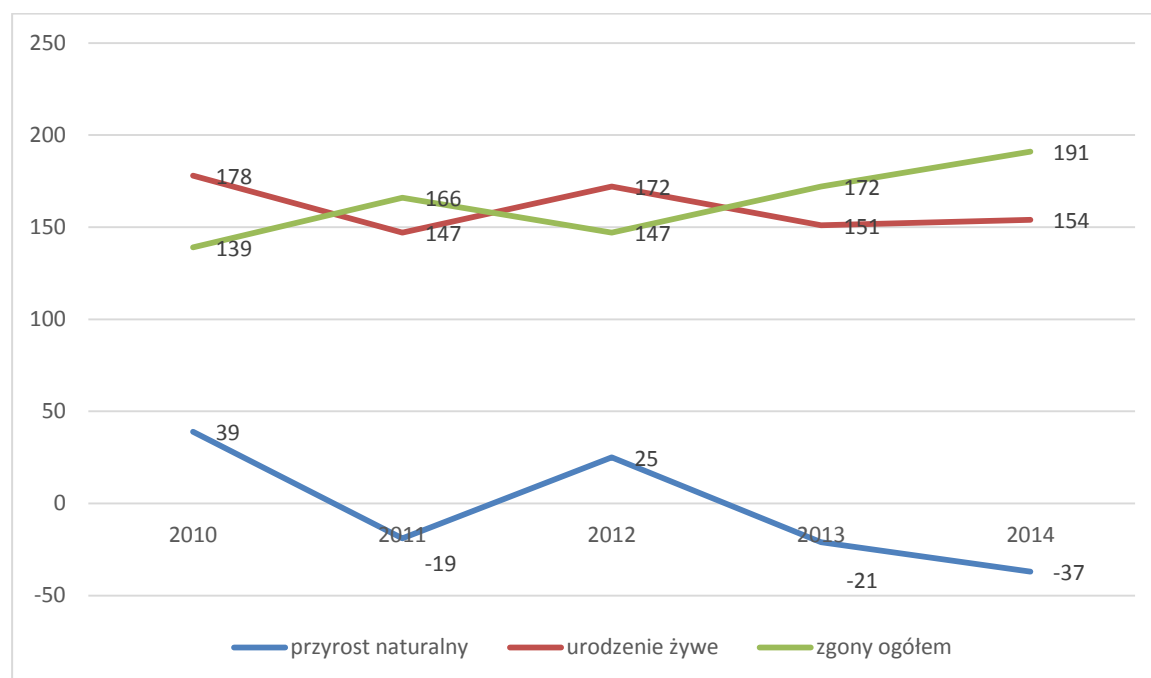
Jest to związane przede wszystkim dodatnią migracją ludności, ponieważ przyrost naturalny w ostatnich latach jest ujemny. W roku 2013 wyniósł (-) 21 osób, a w roku 2014 było to już (-) 37 osób.

Tabela 4. Ruch naturalny wg płci w gminie Wręczyca Wielka w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Urodzenia żywe					
ogółem	178	147	172	151	154
mężczyźni	86	69	97	74	83
kobiety	92	78	75	77	71
Zgony ogółem					
ogółem	139	166	147	172	191
mężczyźni	80	92	77	94	106
kobiety	59	74	70	78	85
Przyrost naturalny					
ogółem	39	-19	25	-21	-37
mężczyźni	6	-23	20	-20	-23
kobiety	33	4	5	-1	-14

Źródło: <http://stat.gov.pl/>

Rysunek 6. Ruch naturalny wg płci w gminie Wręczyca Wielka w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największa liczba zameldowań na pobyt stały miała miejsce w roku 2013, gdzie saldo migracji ogółem wyniosło 59 osób.

Tabela 5. Migracje w gminie Wręczyca Wielka w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Migracje na pobyt stały gminne wg typu, kierunku i płci migrantów					
zameldowania w ruchu wewnętrznym					
ogółem	170	162	170	181	146
mężczyźni	81	70	90	99	75
kobiety	89	92	80	82	71
wymeldowania w ruchu wewnętrznym					
ogółem	134	112	115	123	114
mężczyźni	60	47	52	59	63
kobiety	74	65	63	64	51
wymeldowania za granicę					
ogółem	0	0	4	0	3
mężczyźni	0	0	1	0	1
kobiety	0	0	3	0	2
saldo migracji wewnętrznych					
ogółem	36	50	55	58	32
mężczyźni	21	23	38	40	12
kobiety	15	27	17	18	20
saldo migracji zagranicznych					
ogółem	0	1	-1	1	-3
mężczyźni	0	1	0	0	-1
kobiety	0	0	-1	1	-2
Migracje na pobyt stały gminne wg płci, typu i kierunku					
zameldowania ogółem					
ogółem	170	163	173	182	146
mężczyźni	81	71	91	99	75
kobiety	89	92	82	83	71
zameldowania z miast					
ogółem	107	123	119	122	99
mężczyźni	55	53	68	66	46
kobiety	52	70	51	56	53
zameldowania ze wsi					
ogółem	63	39	51	59	47
mężczyźni	26	17	22	33	29
kobiety	37	22	29	26	18
zameldowania z zagranicy					
ogółem	0	1	3	1	0
mężczyźni	0	1	1	0	0
kobiety	0	0	2	1	0
wymeldowania ogółem					
ogółem	134	112	119	123	117
mężczyźni	60	47	53	59	64

kobiety	74	65	66	64	53
wymeldowania do miast					
ogółem	88	78	82	71	73
mężczyźni	39	33	37	35	38
kobiety	49	45	45	36	35
wymeldowania na wieś					
ogółem	46	34	33	52	41
mężczyźni	21	14	15	24	25
kobiety	25	20	18	28	16
wymeldowania za granicę					
ogółem	0	0	4	0	3
mężczyźni	0	0	1	0	1
kobiety	0	0	3	0	2
saldo migracji					
ogółem	36	51	54	59	29
saldo migracji na 1000 osób					
ogółem	2,1	2,9	3,1	3,3	1,6
saldo migracji zagranicznych na 1000 osób					
ogółem	0,00	0,06	-0,06	0,06	-0,17

Źródło: <http://stat.gov.pl/>

Z analizy migracji według kierunków, największa liczb osób zameldowanych w gminie pochodzi z miasta. Średni wskaźnik dla tych osób w analizowanym okresie wynosi 68,40%. Miasto jest również głównym miejscem wymeldowań mieszkańców, średni wskaźnik wynosi 64,86%.

Analizując powyższe wskaźniki, można przypuszczać, że teren gminy jest atrakcyjny miejscem dla zamieszkania dla mieszkańców miast. Natomiast do powodów migracji do miast można zaliczyć m.in.: chęć kontynuacji nauki na uczelniach wyższych, poszukiwanie lepiej płatnej pracy, sprawy rodzinne i inne.

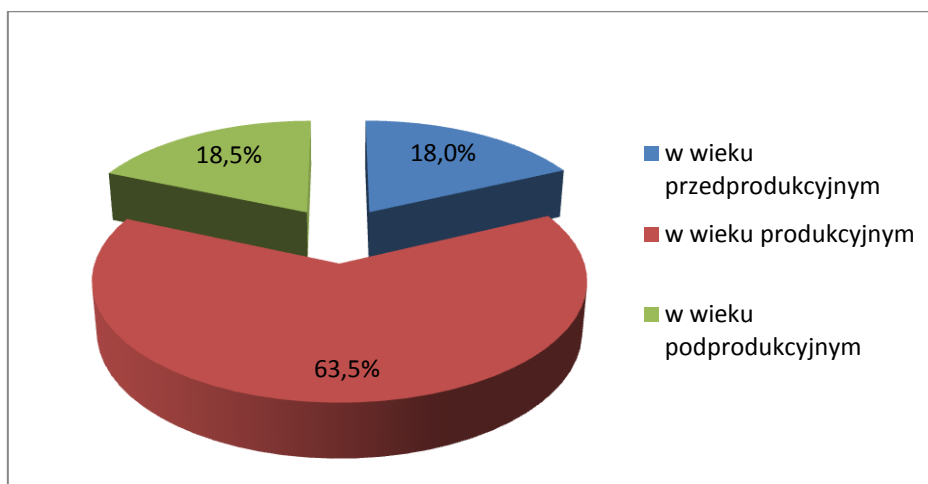
Największy odsetek ludności na terenie gminy stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Wskaźnik ten w analizowanym okresie utrzymuje się na stałym poziomie w przedziale 63,4-63,5%, natomiast obserwujemy nieznaczny, ale stały spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym. Wskaźnik osób w wieku przedprodukcyjnym w roku 2010 wynosił 19,6%, a na koniec 2014 roku 18%. Konsekwencją powyższych danych jest zwiększający się udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców. W roku 2010 osoby takie stanowiły 17%, w 2014 roku widzimy ich wzrost do 18,5%, co obrazuje starzenie się społeczeństwa.

Tabela 6. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w gminie Wręczyca Wielka w latach 2010 - 2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
w wieku przedprodukcyjnym	19,6	19,0	18,6	18,4	18,0
w wieku produkcyjnym	63,4	63,5	63,5	63,4	63,5
w wieku poprodukcyjnym	17,0	17,5	17,8	18,2	18,5

Źródło: <http://stat.gov.pl/>

Rysunek 7. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w gminie Wręczyca Wielka w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

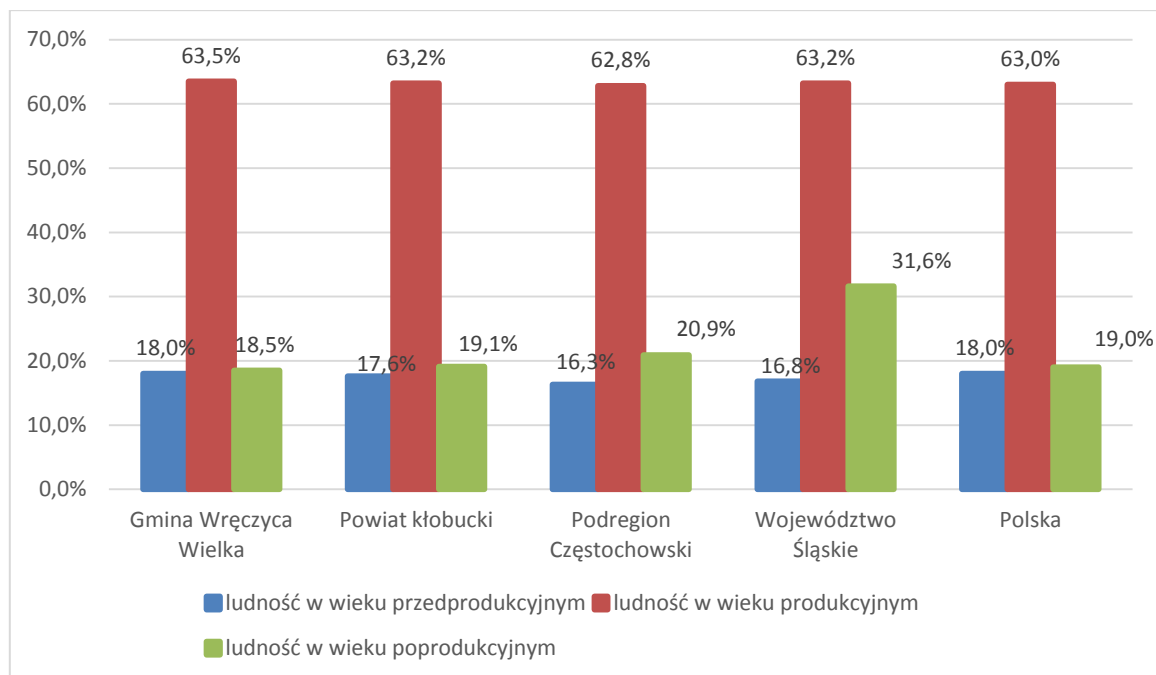
Struktura demograficzna ludności gminy Wręczyca Wielka wypada korzystnie na tle powiatu kłobuckiego, podregionu częstochowskiego, województwa śląskiego oraz Polski.

Tabela 7. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na tle powiatu kłobuckiego, podregionu częstochowskiego, województwa śląskiego oraz Polski w roku 2014

Wyszczególnienie	Gmina Wręczyca Wielka	Powiat kłobucki	Podregion częstochowski	Województwo śląskie	Polska
w wieku przedprodukcyjnym	18	17,6	16,3	16,8	18
w wieku produkcyjnym	63,5	63,2	62,8	63,2	63
w wieku poprodukcyjnym	18,5	19,1	20,9	31,6	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Rysunek 8. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na tle powiatu kłobuckiego, podregionu częstochowskiego, województwa śląskiego oraz Polski w roku 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wyniki analizy zmian wielkości podstawowych danych demograficznych w gminie oraz ocena obserwowanych zjawisk i ich konsekwencji muszą być przedmiotem monitoringu, uzupełniania i poszerzania bazy danych, w celu wychwycenia tendencji demograficznych.

Jest to konieczne przede wszystkim z punktu widzenia programowania inwestycji gminnych, wielkości bazy oświatowej oraz rozwoju pozostałej infrastruktury komunalnej, technicznej i społecznej.

Wykształcenie

Informacje nt. poziomu wykształcenia ludności w statystyce publicznej dostępne są w postaci danych pochodzących z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku. Dane te dostępne są dla poziomu powiatu. Poziom wykształcenia ludności w powiecie kłobuckim jest niższy od poziomu wykształcenia w podregionie częstochowskim i województwie śląskim. Procent ludności z wykształceniem wyższym i średnim w powiecie kłobuckim stanowi 41 %, a w województwie śląskim 48%, natomiast z wykształceniem zasadniczym zawodowym w powiecie kłobuckim 29 %, a w województwie śląskim 25 %.

Tabela 8. Ludność wg wykształcenie w powiecie kłobuckim na tle podregionu częstochowskiego i województwa śląskiego w 2011 r.

Wyszczególnienie		Wykształcenie						
		ogółem*	wyższe	średnie i policealne - ogółem	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego
Powiat kłobucki	osoby	74790	8980	21663	21881	3982	15238	1407
	%	100	12	29	29	5	20	2
Podregion częstochowski	osoby	468932	78092	155273	107472	22221	82702	6325
	%	100	17	33	23	5	18	1
Województwo śląskie	osoby	4076666	649559	1322291	1027986	189094	644022	36353
	%	100	16	32	25	5	16	1

*ludność w wieku 13 lat i więcej; Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Poziom wykształcenia ludności systematycznie wzrasta, co wykazała analiza wykształcenia w przekroju grup wiekowych dla powiatu kłobuckiego. Coraz więcej osób posiada wykształcenie wyższe. Najwięcej mieszkańców z wykształceniem wyższym mieści się w przedziale wieku 25-29 lat i stanowią 26 % ludności ogółem z wykształceniem wyższym.

Tabela 9. Ludność wg grup wieku i poziomu wykształcenie w powiecie kłobuckim w 2011 r.

Wiek w latach	Wykształcenie						
	ogółem	wyższe	średnie i policealne - ogółem	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego
13-14	1979	0	0	0	0	1769	174
15-19	5688	0	513	198	3555	1341	34
20-24	6236	733	3856	962	388	101	15
25-29	6715	2295	2643	1149	16	243	4
30-34	6417	1808	2224	1804	0	219	28
35-39	6354	1221	2064	2572	4	280	27
40-44	5871	733	1686	2998	0	313	3
45-49	5768	610	1857	2876	4	292	16
50-54	6381	524	2264	3000	0	468	23
55-59	5880	400	1728	2759	0	911	40
60-64	4993	307	1306	1681	0	1593	55
65-więcej	12508	349	1522	1881	15	7707	989
ogółem	74790	8980	21663	21881	3982	15238	1407

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

3.3. Strefa gospodarcza

Rynek pracy

Decydujące znaczenie w lokalnej gospodarce odgrywają mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, które zapewniają zatrudnienie i dochody mieszkańcom gminy. Na terenie wskaźnik ilości podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców wynosi 778, dla powiatu kłobuckiego kształtuje się na poziomie 829.

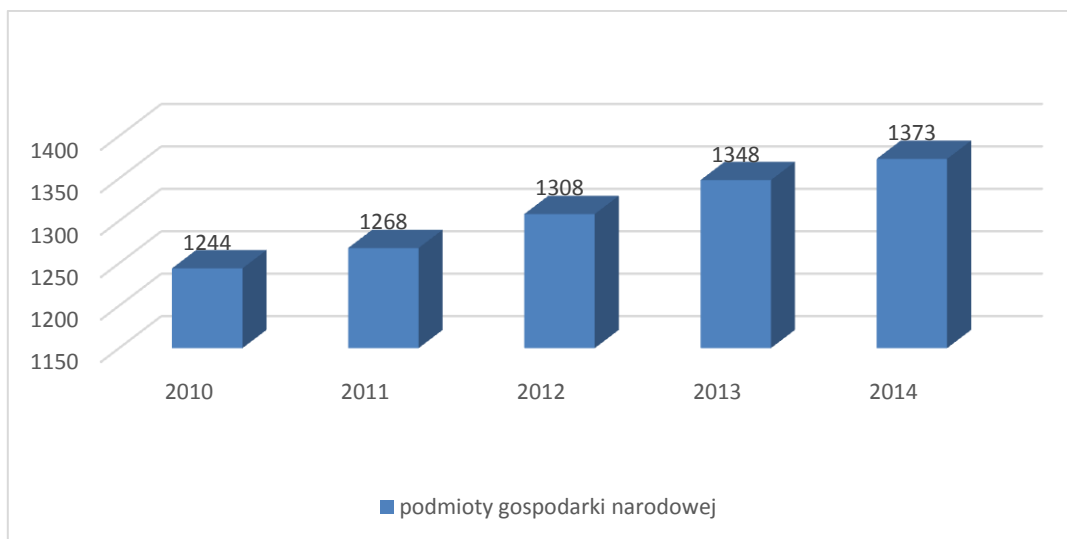
Na koniec 2014 roku na terenie Gminy funkcjonowało 1373 podmioty gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, w tym sektor prywatny (osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą) - 1193 podmioty. Jest to wzrost w stosunku do roku 2010 o 10,56%. Systematyczny stały wzrost ilości podmiotów gospodarczych może świadczyć o poprawiających się warunkach do prowadzenia działalności gospodarczej i przedsiębiorczości mieszkańców.

Tabela 10. Podmioty wg sektorów własnościowych w gminie Wręczyca Wielka w latach 2010 - 2014

	2010	2011	2012	2013	2014
podmioty gospodarki narodowej ogółem	1244	1268	1308	1348	1373
sektor publiczny - ogółem	22	22	22	22	22
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	20	20	20	20	20
sektor prywatny - ogółem	1222	1246	1286	1326	1351
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1093	1114	1148	1183	1193
sektor prywatny - spółki handlowe	26	28	29	34	40
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	6	6	5	5	5
sektor prywatny - spółdzielnie	5	5	5	5	5
sektor prywatny - fundacje	2	2	2	2	2
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	33	35	35	35	38

Źródło: <http://stat.gov.pl/>

Rysunek 9. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Wręczyca Wielka w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

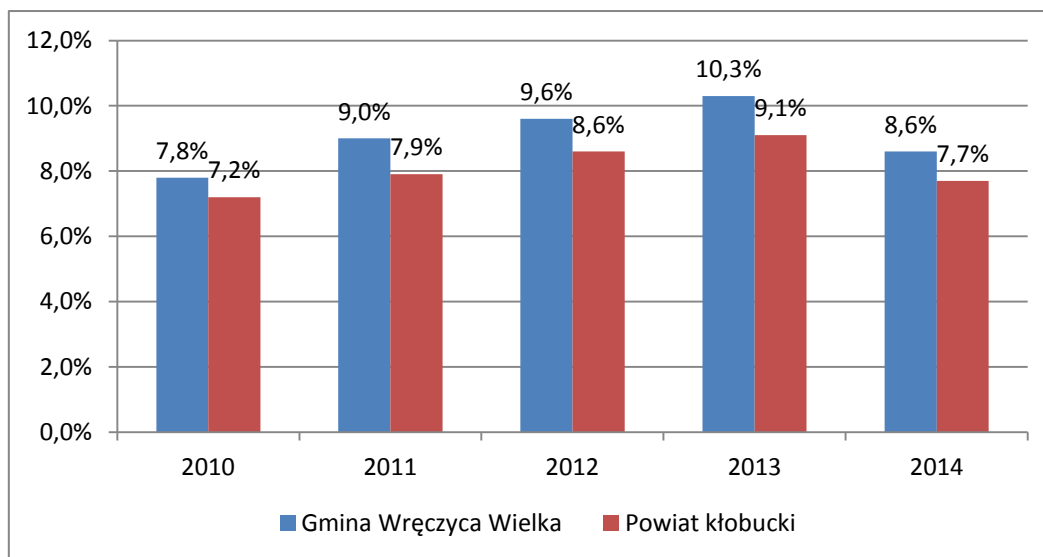
Nie przekłada to się to jednak na zmniejszenie stopy bezrobocia wśród mieszkańców. Stopień bezrobocia w analizowanym okresie na terenie gminy jest wyższy od średniej powiatowej.

Tabela 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%) w latach 2010 - 2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina Wręczyca Wielka	7,8	9,0	9,6	10,3	8,6
Powiat kłobucki	7,2	7,9	8,6	9,1	7,7

Źródło: <http://stat.gov.pl/>

Rysunek 10. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największy odsetek bezrobotnych stanowią ludzie z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej.

Tabela 12. Struktura bezrobocia wg wykształcenia w latach 2012 - 2014

Wyszczególnienie	2012		2013		2014	
	Gmina	Powiat	Gmina	Powiat	Gmina	Powiat
Ogółem bezrobotnych (osoby)	1 074	4 679	1152	4943	960	4183
Wyższe (%)	9,59	11,93	9,29	10,90	11,04	13,20
Policealne i średnie zawodowe (%)	24,21	25,41	24,91	24,56	22,29	23,48
Średnie ogólnokształcące (%)	5,4	6,67	4,95	6,78	6,88	8,32
Zasadnicze zawodowe (%)	37,15	33,55	37,15	34,13	35,31	33,33
Gimnazjalne i poniżej (%)	23,65	22,44	23,70	22,54	24,28	21,68

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach

Niepokojącym zjawiskiem jest wysoki odsetek osób pozostających bez pracy powyżej 12 m-cy tzw. długotrwale bezrobotnych. Odsetek ten wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kłobucku dla gminy Wręczyca Wielka na koniec 2014 roku wynosił 38,3%, natomiast dla powiatu kształtował się na poziomie 37,3%.

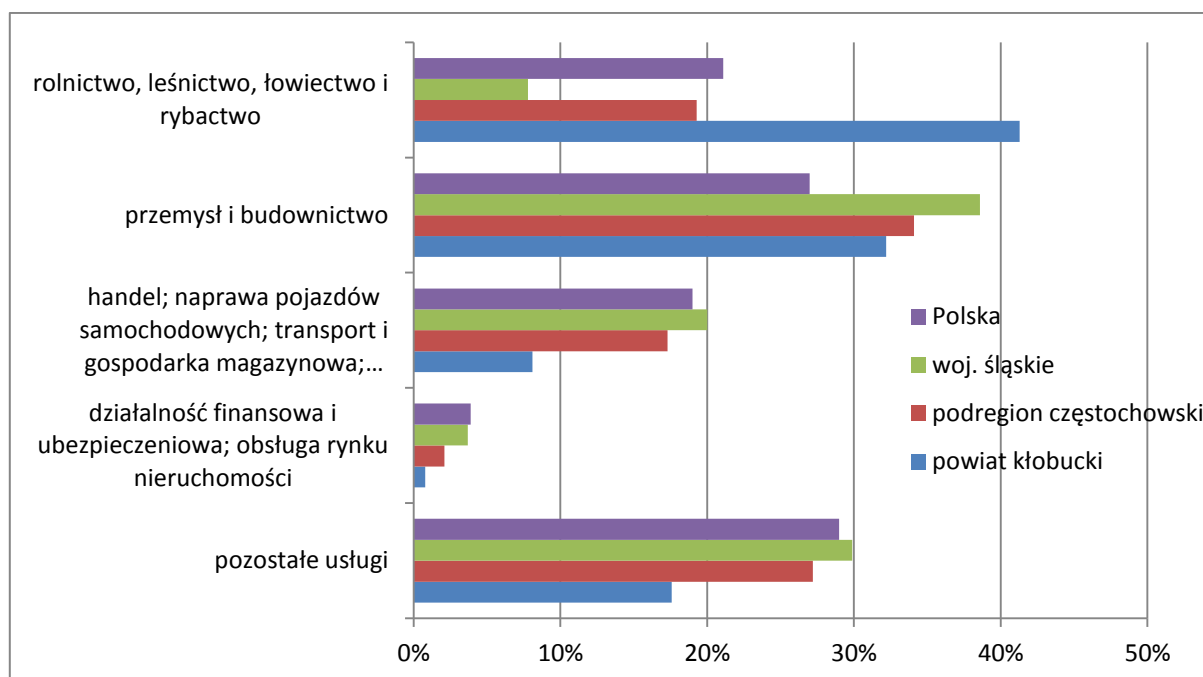
Sytuacja ta rodzi wiele negatywnych aspektów społecznych i ekonomicznych.

Struktura zatrudnienia

Najdokładniejsze dane dotyczące struktury lokalnego rynku pracy pochodzą z Głównego Urzędu Statystycznego i dostępne są dla powiatów. Na wykresie widać dominującą rolę rolnictwa w powiecie kłobuckim (przede wszystkim ze względu na liczne indywidualne gospodarstwa rolne).

Najwięcej mieszkańców zatrudnionych jest w sektorze przemysł i budownictwo oraz sektorze pozostałe usługi.

Rysunek 11. Struktura rynku pracy według liczby zatrudnionych w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dochody gospodarstw domowych

Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie kłobuckim wynosiło w 2014 roku 2871,64 zł (71,7% średniej krajowej), czyli mniej niż przeciętnie w podregionie częstochowskim (83,2% średniej krajowej) i w województwie (102,4 % średniej krajowej).

Tabela 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w latach 2010 – 2014

	2010		2011		2012		2013		2014	
	zł	%*	zł	%*	zł	%*	zł	%*	zł	%*
POLSKA	3435,00	100,0	3625,21	100,0	3744,38	100,0	3877,43	100,0	4003,99	100,0
ŚLĄSKIE	3528,19	102,7	3794,62	104,7	3855,26	103,0	4022,80	103,7	4100,51	102,4
podregion częstochowski	2847,71	82,9	3021,20	83,3	3125,06	83,5	3244,90	83,7	3332,27	83,2
powiat kłobucki	2411,78	70,2	2559,06	70,6	2661,08	71,1	2793,04	72,0	2871,64	71,7

*przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100), Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Lokalne połączenia są zapewnione przez dobrze rozbudowaną sieć dróg powiatowych i gminnych o różnej jakości. Drogi przebiegające przez tereny zabudowane mają nawierzchnię utwardzoną, pokrytą asfaltem. Wzdłuż większości dróg gminnych i powiatowych brak utwardzonych poboczy oraz zupełny brak ścieżek rowerowych.

Stosunkowo mała jest ilość chodników zlokalizowanych w pasach drogowych, szczególnie w granicach terenów sołectw; chodniki są zlokalizowane głównie w centrach większych miejscowości (Wręczyca Wielka, Truskolasy, Czarna Wieś, Węglowice, Kalej).

Podstawowe połączenia o znaczeniu regionalnym stanowią:

- a) droga wojewódzka nr 494 relacji Częstochowa – Wręczyca Wielka – Olesno – Bierdzany,
- b) droga wojewódzka nr 492 relacji Ważne Młyny - Kłobuck – Wręczyca Wielka – Blachownia.

W granicach administracyjnych gminy planowana jest realizacja fragmentu autostrady A-1 (odcinek F między węzłami Rząsawa i Blachownia). Autostrada ma przebiegać we wschodniej części gminy – w granicach miejscowości Nowa Szarlejka i Szarlejka. Na terenie gminy nie przewiduje się lokalizacji węzłów autostradowych. W bezpośrednim sąsiedztwie, na terenach gminy Kłobuck projektowany jest węzeł autostradowy Lgota. Podłączenie terenów gminy do autostrady będzie możliwe poprzez istniejące drogi powiatowe w miejscowościach Nowa Szarlejka i Szarlejka oraz drogą gminną przebiegającą przez Pierzchno.

Granice autostrady zostały wyznaczone decyzją Wojewody Śląskiego nr RR-AG.III/JL/5344/1-3/03 z dnia 8 grudnia 2003 r. ustalającą lokalizację autostrady płatnej A-1 oraz zasady zagospodarowania terenów położonych wzdłuż autostrady, do czasu jej realizacji.

W granicach gminy wyznaczono 5 szlaków rowerowych przebiegających po drogach bocznych, gruntowych i leśnych o długości: 18 km, 23 km, 30 km, 34 km i 25 km.

Na terenie gminy funkcjonuje komunikacja publiczna prowadzona przez PKS oraz firmy prywatne. Istniejący system komunikacji publicznej cechuje niedopasowana oferta do realnych potrzeb mieszkańców.

Sieć kolejowa

Podstawowe połączenia o znaczeniu regionalnym stanowi linia kolejowa nr 131 Tczew – Chorzów Batory, mająca znaczenie państwowe, stanowiąca odcinek linii AGC i AGTC oraz kolejowego korytarza transportowego (nr CE-65) – przebiegająca przez miejscowości Borowe i Bieżeń (z przejazdami kolejowymi na poziomie dróg) oraz na zachód

od miejscowości Wręczyca Wielka (z wiaduktem drogowym w ciągu drogi wojewódzkiej nr 494) nad linią kolejową).

Na terenie gminy zlokalizowana jest również linia kolejowa nr 181 Herby Nowe – Kępno – Oleśnica – przebiegająca głównie w granicach terenów leśnych położonych w zachodniej części gminy oraz w miejscowości Kuleje (z przejazdami kolejowymi na poziomie dróg).

W miejscowościach Wręczyca Wielka i Kuleje znajdują się przystanki PKP.

Komunikacja kolejowa ma znaczenie marginalne, jednakże obserwując krajowe inwestycje w infrastrukturę kolejową można mieć nadzieję, że sytuacja ta ulegnie poprawie.

Gospodarka wodno-ściekowa

Wszystkie miejscowości gminy Wręczyca Wielka są zwodociągowane. Woda pitna dla mieszkańców ujmowana jest z ujęć wód podziemnych (zlokalizowanych studni głębinowych wierconych) w granicach gminy w miejscowościach Truskolasy, Wręczyca Wielka, Szarlejka, Borowe, Długi Kąt.

Poniżej przedstawiono charakterystykę poszczególnych ujęć.

Tabela 15. Ujęcia wód podziemnych

Miejscowość		Studnie głębinowe		Produkcja wody m ³ /d
Truskolasy	ujęcie jurajskie: studnie nr :S-4 i S-3 (awaryjna) działki nr ew.: 72/3 i 73/1, 74/1 i 75/1, 84/1	I	H = 200,0 m	540
		II	H = 56,0 m	
Wręczyca Wielka	ujęcie czwartorzędowe: studnie nr 1 i 2A (awaryjna) działki nr ew. 463/18 i 462/10	I	H = 25,6 m	470
		II	H = 21,0 m	
Szarlejka	ujęcie czwartorzędowe - działka nr ew. 647/1		H = 50,0 m	440
Borowe	ujęcie jurajskie działki nr ew. 291/2, 292/1 i 287/5	I	H = 53,4 m	400
		II	H = 61,0 m	
Długi Kąt	ujęcie jurajskie działki nr ew. 433/1 i 434/1		H = 150,0 m	50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wręczyca Wielka

Stacja uzdatniania wody zlokalizowana jest w miejscowości Truskolasy, natomiast w miejscowościach Długi Kąt, Szarlejka, Wręczyca Wielka zainstalowane są chloratory.

Łączna długość sieci wodociągowej rozdzielczej w 2015 r. wyniosła 215,9 km, przy 5323 szt. przyłączy.

Stan sieci wodociągowej jest dobry, szczególnie dotyczy to wodociągów wybudowanych z

PCV. Na terenie istnieją jednak jeszcze sieci wybudowane w latach 1960 – 1970 w częściach miejscowości Bieżeń, Borowe, Wręczyca Wielka z rur azbestowych, stalowych i żeliwnych, które należy wymienić z uwagi na ich awaryjność.

W okresie długotrwałych upałów zdarzają się spadki ciśnienia wody w miejscowościach oddalonych od ujęć oraz miejscowościach wyżej położonych.

Rozpoznane zasoby ujęć komunalnych są wystarczające dla obecnego zapotrzebowania w wodę, lecz stanowią niewystarczającą rezerwę dla potrzeb rozwojowych gminy. W 2015 roku gmina podjęła działania związane z budową nowego ujęcia w miejscowości Wręczyca Wielka (H=250, 0 m).

Tabela 16. Długość czynnej sieci wodociągowej i ilość przyłączy w gminie Wręczyca Wielka w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Długość czynnej sieci wodociągowej w km	206,2	208,9	208,9	209	214,1
Ilość przyłączy wodociągowych w szt.	4693	4875	5164	5210	5310

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zdecydowanie gorzej przedstawia się stopień skanalizowania gminy. Mieszkańcy tylko 6 miejscowości obecnie mogą korzystać z istniejącej sieci kanalizacyjnej. Miejscowościami tymi są: Grodzisko, Wręczyca Mała, Wręczyca Wielka, Truskolasy, Zamłynie i Piła Pierwsza. Długość sieci kanalizacyjnej w 2015 r. wyniosła 59,7 km, przy 1747 szt. przyłączy do budynków.

Tabela 17. Sieć kanalizacyjna w gminie Wręczyca Wielka w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Długość czynnej sieci kanalizacji sanitarnej w km	43,4	51,1	59,7	59,7	59,7
Ilość przyłączy kanalizacji sanitarnej w szt.	1206	1174	1609	1656	1662
Różnica pomiędzy odsetkiem ludności korzystającej z wodociągu i z kanalizacji w %	67,7	67,9	61,6	61,1	62,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ścieki komunalne odprowadzane są do dwóch oczyszczalni ścieków w miejscowościach Wręczyca Wielka oraz Truskolasy.

Na terenie niektórych zakładów produkcyjnych funkcjonują niewielkie przyzakładowe oczyszczalnie ścieków.

Władze gminy planują dalszą rozbudowę sieci kanalizacyjnej i pozyskanie dofinansowania zewnętrznego na ten cel. Poczyniono już pierwsze działania w tym zakresie: zadeklarowano chęć pozyskania dofinansowania w ramach Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na kontynuację inwestycji „Budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Zamłynie-Piła Pierwsza-Bór Zapilski- etap II oraz zlecono dokumentację projektową dla miejscowości Hutka.

Reasumując: stan istniejącej kanalizacji sanitarnej jest niewystarczający; istniejąca kanalizacja obsługuje jedynie jedną trzecią liczby ludności gminy, brak kanalizacji sanitarnej stanowi barierę dla rozwoju przedsiębiorczości.

Odprowadzanie wód deszczowych

W granicach gminy Wręczyca Wielka funkcjonują jedynie niewielkie odcinki sieci kanalizacji deszczowej (we Wręczycy Wielkiej, w Truskolasach i Węglowicach). Podstawowym systemem odprowadzającym wody deszczowe jest istniejący system melioracji oraz rowów przydrożnych.

Przy postępującej urbanizacji, utwardzania terenów ilość istniejących kanałów deszczowych jest zbyt mała.

Tabela 18. Sieć kanalizacji deszczowej na terenie gminy Wręczyca Wielka

Miejscowość	Długość sieci
Wręczyca Wielka – ulice: Śląska, Mickiewicza, Strażacka, 3 Maja, Częstochowska i Sienkiewicza	3.760 m
Truskolasy – ul. Częstochowska	300 m
Węglowice – Czarna Wieś	600 m

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wręczyca Wielka

Wody opadowe i roztopowe winny być odprowadzane na własny teren nieutwardzony, z dopuszczeniem: zastosowania rozwiązań technicznych służących zatrzymaniu wód w obrębie nieruchomości. Rozwiązania z zakresu odprowadzenia wód opadowych i roztopowych muszą zabezpieczać czystość wód odbiorników; wody z powierzchni

narażonych na zanieczyszczenia wymagają oczyszczenia do poziomu określonego w przepisach prawa wodnego.

Gazyfikacja

W gminie nie występuje gazyfikacja przewodowa.

Po zrealizowaniu gazociągu wysokoprężnego Lubliniec-Częstochowa zaistnieją techniczne możliwości realizacji gazociągów obsługujących gminy położone na północ od tej sieci, w tym gminę Wręczyca Wielka.

Zaopatrzenie w gaz nie stanowi zadania własnego gminy i realizacja inwestycji w tym zakresie jest uzależniona od planów inwestycyjnych jednostek i firm zewnętrznych, zgodnie z zasadami określonymi w Prawie energetycznym. W chwili sporządzania niniejszego opracowania brak konkretyzacji ich przebiegu, z uwagi na problemy z uzyskaniem praw do dysponowania gruntami na cele budowlane.

Energetyka

Głównym źródłem zasilania obszaru gminy w energię elektryczną są 2 istniejące linie energetyczne: 400 kV relacji Bełchatów-Tarnowskie Góry i 110 kV relacji Częstochowa – Kłobuck.

Zaopatrzenie w energię elektryczną odbywa się poprzez GPZ: Częstochowa Kawodrza (110/30/15kV), Kłobuck Południe (30/15kV), Herby (110/15kV) i Walenczów (30/15kV).

Przez teren gminy przebiega fragment linii 110 kV, liczne sieci średniego napięcia (30 i 15 kV), dobrze jest rozwinięta sieć niskiego napięcia. Energia jest dostarczana do odbiorców poprzez stacje transformatorowe, głównie typu napowietrznego.

Na terenie gminy istnieje możliwość wielokrotnego zwiększenia poboru energii elektrycznej. Potrzeby grzewcze są zasadniczo pokrywane z indywidualnych źródeł ciepła w poszczególnych obiektach.

Paliwa płynne i stałe

W granicach gminy Wręczyca Wielka obecnie funkcjonuje kilka niewielkich stacji benzynowych i LPG.

Dystrybucją paliw stałych (węgiel, koks, miał) zajmują się prywatne podmioty gospodarcze zlokalizowane w poszczególnych miejscowościach gminy.

Przez wschodnią część gminy przebiega ropociąg tranzytowy relacji Koluszki – Boronów.

Telekomunikacja

Poziom telefonizacji jest wysoki. Gmina korzysta z centrali telefonicznych zlokalizowanych we Wręczycy Wielkiej, Truskolasach i Węglowicach. Na terenie gminy istnieje kilka stacji telefonii komórkowej.

W miejscowości Klepaczka usytuowane jest Radiowo – Telewizyjne Centrum Nadawcze Klepaczka, z linią radiową relacji RTCN – SLR Koszęcin, z którego nadawane są programy radiowe i telewizyjne, zbudowane w 1997 r., o wysokości masztu 340 m.

Gospodarka odpadami

Odpady komunalne wywożone są na wysypisko śmieci w Sobuczynie (gmina Poczesna). Wywozem ich zajmują się wyspecjalizowane firmy. Z terenu gminy (2015 r.) zbierane było rocznie ok. 5 000 t odpadów.

Gospodarowanie odpadami jest prowadzone na nowych zasadach ustalonych w przepisach ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r, poz. 21 z późn. zm.) i ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2012 r., poz. 391, z późn. zm.).

Zgodnie z planem gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2014 gmina Wręczycy Wielka wchodzi w skład regionu I, dla którego obsługi wyznaczono:

- a) instalację do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych w Sobuczynie,
- b) sortownie odpadów komunalnych w : Sobuczynie oraz w Konopiskach i Zawierciu,
- c) składowisko odpadów Sobuczynie oraz składowiska w: Konopiskach, Zawierciu, Lipiu Śląskim i Koszęcinie.

Mieszkalnictwo

Według danych statystycznych GUS (stan na dzień 31.12.2014 r.) na terenie gminy Wręczycy Wielka znajduje się 5493 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 502570 m², w tym 54 mieszkania komunalne, które nie zaspokajają w pełni potrzeb zgłaszanych przez mieszkańców. Gmina nie posiada lokali socjalnych ani tymczasowych.

Liczba nowych budynków mieszkalnych i mieszkań systematycznie rośnie.

Tabela 19. Budynki mieszkalne i mieszkania w gminie Wręczyca Wielka w latach 2010 - 2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Budynki mieszkalne	4702	4902	4922	4950	4982
Mieszkania	5329	5371	5410	5457	5493
Powierzchnia użytkowa mieszkań – m ²	476101	483571	490086	497248	502570
Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań					
wodociąg	95,8	95,8	95,8	95,9	95,9
łazienka	87,1	87,2	87,2	87,4	87,4
centralne ogrzewanie	76,1	76,3	76,5	76,7	76,8
Zasoby mieszkaniowe - wskaźniki					
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	89,3	90,0	90,6	91,1	91,5
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	27,2	27,6	27,8	28,2	28,5
mieszkania na 1000 mieszkańców	304,3	306,2	306,9	309,0	311,3
Budynki nowe oddane do użytkowania					
ogółem	61	57	55	59	51
mieszkalne	45	53	50	52	42
Mieszkania oddane do użytkowania					
ogółem	47	53	51	52	42

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane statystyczne świadczą o tym, że mieszkania w gminie Wręczyca Wielka są dobrze wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne. Dostęp do wodociągu posiada 95,9 % mieszkań, do ustępu spłukiwanego 91,4 %, natomiast 87,4 % mieszkań jest wyposażonych w łazienkę, a 76,8 % w centralne ogrzewanie.

W gminie Wręczyca Wielka na 1000 mieszkańców przypada 311,3 mieszkań, przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 91,5 m², a przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wynosi 28,5 m².

3.5. Infrastruktura społeczna

Infrastruktura edukacyjna

Sieć bazy oświatowej na terenie gminy Wręczyca Wielka dzieli się na jednostki prowadzone przez Gminę Wręczyca Wielka, stowarzyszenia oraz podmioty prywatne.

Publiczne szkoły i przedszkola prowadzone przez Gminę Wręczyca Wielka:

1. Zespół Szkół im. Adama Mickiewicza we Wręczycy Wielkiej Szkoła Podstawowa i Gimnazjum;
2. Zespół Szkół im. Synów Pułku w Węglowicach Szkoła Podstawowa i Gimnazjum;
3. Zespół Szkół im. Stanisława Ligonia w Truskolasach Szkoła Podstawowa i Gimnazjum;
4. Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Kornela Makuszyńskiego w Kalei;
5. Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Borowem;
6. Szkoła Podstawowa w Kulejach;
7. Przedszkole w Węglowicach;
8. Przedszkole w Truskolasach z filią w miejscowości Piła Pierwsza i Hutka;
9. Przedszkole z oddziałem integracyjnym we Wręczycy Wielkiej z filią w Grodzisku;

Publiczne szkoły prowadzone przez stowarzyszenia:

1. Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia na Rzecz Krzewienia Kultury i Oświaty we Wsi Grodzisko w Grodzisku;
2. Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Bieżeńiu z oddziałem przedszkolnym;

Inne formy wychowania przedszkolnego prowadzone przez podmioty prywatne:

1. Niepubliczny punkt przedszkolny „Dom przedszkolaka” we Wręczycy Wielkiej.

Na koniec roku 2014 wg. danych Głównego Urzędu Statystycznego ilość dzieci uczęszczających do szkół podstawowych wynosiła 977 osób, natomiast do Gimnazjum uczęszczało 468 osób.

Tabela 20. Ilość dzieci uczęszczających do szkół podstawowych i gimnazjum na terenie gminy Wręczyca Wielka w latach 2011 - 2014

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014
Szkoły podstawowe	977	921	855	918
Szkoły prowadzone przez stowarzyszenia	60	55	57	59
Gimnazja	522	489	469	468
Ogółem	1559	1465	1381	1445

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba dzieci szkół podstawowych od roku 2011 zmniejszyła się o 5,78%, natomiast w szkołach gimnazjalnych spadła o 7,31%.

Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych najczęściej uczęszczają do szkół w miejscowościach Częstochowa oraz Kłobuck.

W gminie opiekę przedszkolną zapewniają 3 przedszkola wraz z oddziałami przedszkolnymi w szkołach podstawowych oraz niepubliczny punkty przedszkolny.

Tabela 21. Struktura organizacji przedszkoli na terenie gminy Wręczyca Wielka w latach szkolnych 2010/2011 – 2014/2015

Jednostka	Rok szkolny									
	2010/2011		2011/2012		2012/2013		2013/2014		2014/2015	
	Ilość oddz.	Ilość dzieci	Ilość oddz.	Ilość dzieci	Ilość oddz.	Ilość dzieci	Ilość oddz.	Ilość dzieci	Ilość oddz.	Ilość dzieci
Przedszkole we Wręczyce Wielkiej	4	95	4	95	4	95	4	95	4	95
Oddział Grodzisko	1	13	1	13	1	13	1	14	1	14
Oddział w Zespole Szkół we Wręczyce Wielkiej	x	x	x	x	x	x	1	20	x	x
Przedszkole w Truskolasach	3	61	3	60	3	56	3	57	3	53
Oddział w Pile Pierwszej	1	19	1	18	1	16	1	25	1	18
Oddział w Hutce	1	14	1	14	1	174	1	17	1	14
Oddział w Zespole Szkół w Truskolasach	x	x	x	x	1	16	1	24	1	20
Przedszkole w Węglowicach	3	69	3	68	3	54	3	64	3	53
Oddział w Zespole Szkół w Węglowicach	x	x	x	x	1	18	1	25	1	17
Przedszkole w Kalei	3	59	3	59	3	53	3	61	3	72
Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Kulejach	2	30	1	25	2	26	2	38	2	30
Oddział Przedszkolny w Szkole Podstawowej w Borowym	1	18	1	15	1	22	1	18	1	25

Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Bieżeniu	2	30	2	31	2	40	2	43	2	42
Niepubliczny punkt przedszkolny we Wręczycy Wielkiej	x	x	x	x	1	19	1	18	1	15
Razem	22	427	21	419	24	445	25	519	24	468

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej GZEAOS Wręczycy Wielkiej.

Zdecydowana większość dzieci zapisywana jest do przedszkoli położonych najbliżej miejsca zamieszkania, za wyjątkiem dzieci uczęszczających do oddziału przedszkolnego w Szkole Podstawowej Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Bieżeniu oraz niepublicznego przedszkola we Wręczycy Wielkiej, do których dowożone są dzieci z terenu całej gminy.

Na początek września 2015 roku, procentowy udział dzieci w wieku 3-5 lat uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego na terenie gminy do ogółu dzieci urodzonych w latach 2009-2013 wynosił 47,70 %. Wskaźnik ten jednak nie odzwierciedla rzeczywistego stopnia upowszechniania, ponieważ nie wszystkie dzieci zameldowane faktycznie zamieszkują teren gminy, jak również powiązania miejsc przedszkolnych z miejscem zamieszkania dzieci.

Tabela 22. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat w placówkach przedszkolnych w roku szkolnym 2014/2015

Rok szkolny	Ilość dzieci urodzonych (roczniki 2009-2013)	Ilość dzieci uczęszczających do przedszkola	Procentowe upowszechnianie
2014/2015	981	468	47,70

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ewidencji Ludności Gminy Wręczycy Wielka oraz danych z Systemu Informacji Oświatowej GZEAOS Wręczycy Wielka

Na terenie gminy brak jest żłobków, zajmujących się opieką nad dziećmi do lat 3. Brak żłobków utrudnia rodzicom powrót na rynek pracy.

Bezpieczeństwo publiczne

Gmina posiada dobrze prosperującą ochronę przeciwpożarową w postaci 18 jednostek ochotniczych straży pożarnych w następujących miejscowościach: Grodzisko, Wręczyca Wielka, Pierzchno, Kalej, Szarlejka, Borowe, Bieżeń, Puszczew, Czarna Wieś, Kuleje, Nowiny, Piła Pierwsza, Zamłynie, Klepaczka, Truskolasy, Golce, Hutka, Długi Kąt i 1 Zakładowej Ochotniczej Straży Pożarnej przy Minova Arnall w Golcach.

Pięć jednostek OSP (Wręczyca Wielka, Grodzisko, Truskolasy, Kalej, Czarna Wieś) funkcjonuje w strukturach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, który stanowi integralną część wewnętrznego bezpieczeństwa państwa.

Tabela 23. Zasoby OSP na terenie gminy Wręczyca Wielka w latach 2012 - 2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Ilość jednostek OSP	19	19	19
Ilość czynnych strażaków	759	732	777
Ilość pojazdów strażackich	30	30	30
Udział w zdarzeniach na terenie gminy, w tym	269	182	213
ilość pożarów	141	81	125
Pojazdy strażackie /szt./ w tym:	30	30	30
- osobowe;	3	3	3
- lekkie;	8	8	8
- średnie;	18	18	18
- ciężarowe do przewozu osób.	1	1	1

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wręczyca Wielka

Strażacy oprócz działań związanych z ochroną zdrowia, życia, mienia i środowiska biorą również czynny udział w życiu społecznym gminy - angażują się do prac społecznych i uświetniają swoim udziałem uroczystości kulturalne i religijne.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwają również policjanci z Komisariatu Policji Wręczyca Wielka znajdującego się w strukturach Komendy Powiatowej w Kłobucku. W ostatnich latach obserwujemy spadek ilości wszczętych postępowań przygotowawczych w sprawach o popełnienie przestępstw, widzimy natomiast wzrost ujawnionych wykroczeń przez policjantów prewencji.

Tabela 24. Wszczęte postępowania przygotowawcze w sprawach o popełnienie przestępstw oraz ujawnione wykroczenia na terenie gminy Wręczyca Wielka w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Postępowania wszczęte ogółem	301	396	351	271	233
Ujawnione wykroczenia przez policjantów prewencji	218	550	692	679	901

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wręczyca Wielka

Na drogach w latach 2012-2014 doszło do 41 wypadków, 352 kolizji. W wyniku tych zdarzeń 4 osoby poniosły śmierć, a 48 osób zostało rannych.

Tabela 25. Zdarzenia drogowe w gminie Wręczyca Wielka w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Wypadki	17	16	8
Kolizje	96	146	110
Zabici	2	2	0
Ranni	20	18	10

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wręczyca Wielka

W zakresie bezpieczeństwa na drogach obserwujemy spadek wypadków drogowych, jak również spadła ilość osób zabitych i rannych.

Pomoc Społeczna

Zadania gminy Wręczyca Wielka w zakresie pomocy społecznej realizuje Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej, który jest jednostką organizacyjną samorządu gminnego. Wykonuje on zadania własne wynikające z zapisów ustawy o pomocy społecznej oraz zadania zlecone.

Podstawowym celem działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jest rozpoznawanie potrzeb rodzin i osób indywidualnych w celu ich zaspokajania oraz zapewnienia im godziwego poziomu życia.

Podejmuje działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Przydzielany rodzaj, forma i rozmiar świadczenia są odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy, a potrzeby korzystających z pomocy są uwzględniane w miarę możliwości finansowych Ośrodka¹.

¹ Informacja z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Wręczyca Wielkiej, Wręczyca Wielka, 23.03.2015

Tabela 26. Rodzaje świadczeń i liczba rodzin (osób) objętych pomocą w latach 2012 -2014

Wyszczególnienie	Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenia			Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych /bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania	638	680	599	397	421	366	1103	1141	963
w tym: świadczenia pieniężne	291	377	308	274	361	294	677	932	729
świadczenia niepieniężne	519	314	297	304	185	168	980	708	634
Pomoc udzielona w ramach pracy socjalnej - ogółem	x	x	x	294	326	476	726	843	1258
w tym: wyłącznie w ramach pracy socjalnej	x	x	x	133	128	110	330	351	295
Praca socjalna w oparciu o kontrakt socjalny	x	x	x	21	54	50	21	82	137

Źródło: Informacja z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Wręczyca Wielkiej, Wręczyca Wielka, 23.03.2015

Powody korzystania z pomocy przez mieszkańców gminy Wręczyca Wielka przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 27. Problemy społeczne dominujące wśród klientów GOPS w latach 2012 - 2014

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Ubóstwo	227	288	260	605	767	671
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	7	7	7	7	7	10
Potrzeba ochrony macierzyństwa	74	75	67	349	332	306
Bezrobocie	213	239	194	664	723	556
Niepełnosprawność	158	172	175	391	422	415
Długotrwała choroba	140	146	151	325	329	356

Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego w tym: rodziny niepełne rodziny wielodzietne	92	86	72	370	331	288
	55 37	57 31	47 27	162 215	163 177	141 155
Przemoc w rodzinie	20	19	12	84	78	48
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	71	49	36	169	124	101
Narkomania	0	0	1	0	0	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	9	11	9	11	17	13
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0
Zdarzenia losowe	8	3	2	17	11	6
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

Źródło: Informacja z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Wręczycy Wielkiej, Wręczycy Wielka, 23.03.2015

Ochrona zdrowia

W gminie Wręczycy Wielka znajdują się cztery placówki Podstawowej Opieki Zdrowotnej oraz placówka rehabilitacyjna wchodzące w skład Zespołu Opieki Zdrowotnej w Kłobucku.

Tabela 28. Wykaz placówek Opieki Zdrowotnej na terenie Gminy Wręczycy Wielka

Lp.	Nazwa placówki	Adres	Telefon
1.	Poradnia Ogólna we Wręczycy	42-130 Wręczycy Wielka ul. Śląska 27,27a	34 317 02 12
2.	Poradnia Ogólna w Kalei	42-130 Kalej ul. Strażacka 2	34 317 04 70
3.	Poradnia Ogólna w Truskolasach	42-134 Truskolasy ul. Opolska 8	34 319 90 63
4.	Poradnia Ogólna w Węglowicach	42-133 Węglowice, Czarna Wieś ul. Szkolna 87	34 310 41 07
5.	Gabinet Fizjoterapii	42- 134 Golce 72	34 319 45 34

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZOZ Kłobuck, www.zozklobuck.com.pl

Według danych GUS w 2014 roku ilość przychodni przypadających na 10 tys. ludności w gminie Wręczyca Wielka wyniosła 3, w powiecie kłobuckim 5, a w województwie śląskim 6. W przypadku specjalistycznych porad czy zabiegów mieszkańcy muszą korzystać z usług medycznych poza miejscem zamieszkania.

Na terenie gminy działa 5 aptek oraz 3 punkty apteczne.

Instytucje kultury

Na terenie gminy Wręczyca Wielka funkcjonuje prężnie działający Gminny Ośrodek Kultury we Wręczycy Wielkiej, który w swojej działalności skupia w zależności od zainteresowania ofertą kulturalną ok. 300 uczestników kół zainteresowań, głównie dzieci i młodzież, ale również dorosłych.

Pełni on rolę organizatora życia kulturalnego na terenie gminy. Należy jednak podkreślić, że jego działalność wykracza poza granice samej gminy. Cieszy się dużym uznaniem w całym powiecie i szerzej – na obszarze dawnego województwa częstochowskiego. Wynika to głównie z licznych form zajęć (muzycznych, tanecznych, plastycznych, itd.) oraz niezwykle bogatej oferty kulturalnej obejmującej m.in. spotkania teatralne, koncerty okolicznościowe, konkursy plastyczne. Wśród najbardziej znanych wymienić można: Ogólnopolskie Wręczyckie Jasełka, Wojewódzki Konkurs Plastyczny, Przegląd Zespołów Folklorystycznych, Powiatowe Konfrontacje Teatralne czy też Koncert z „Gwiazdą”.

Uczestnikami imprez i wydarzeń organizowanych przez GOK są nie tylko mieszkańcy gminy Wręczyca Wielkiej, powiatu kłobuckiego, ale też Częstochowianie i osoby z innych części regionu.

Działająca przy GOK Dziecięco-Młodzieżowa Orkiestra wraz z grupą Mażorettek jest ambasadorem kultury gminy Wręczyca Wielka nie tylko na arenie krajowej, ale również międzynarodowej.

Orkiestra pochwalić się może wieloma sukcesami i nagrodami. Niejednokrotnie zdobywała najwyższe podium festiwalu.

Orkiestra w ramach swojej działalności koncertuje, prezentuje musztrę paradną, zapewnia oprawę uroczystości patriotycznych i kościelnych.

Profesjonalizm orkiestry został doceniony przez: Iwonę Socha, Zbigniewa Wodeckiego, Justynę Steczkowską, Kaję, którym Orkiestra zapewniła oprawę muzyczną w ramach cyklicznej imprezy „Koncert z Gwiazdą”.

Ponadto w GOK działa świetlica środowiskowa dla dzieci, poradnia psychologiczna i terapeutyczna, Koło Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Związek Kombatantów

Rzeczpospolitej i Byłych Więźniów Politycznych, Stowarzyszenie Koła Gospodyń Wiejskich Gminy Wręczyca Wielka, Stowarzyszenie „PROM” na Rzecz Rozwoju, Wspierania Kultury Sportu i Turystyki Gminy Wręczyca Wielka.

Sieć bibliotek w gminie tworzy Biblioteka Gminna we Wręczycy Wielkiej i 4 filie biblioteczne w Truskolasch, Węglowicach, Borowym, Szarlejce.

Tabela 29. Działalność Gminnej Biblioteki Publicznej we Wręczycy Wielkiej z filiami w latach 2011-2014

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014
Wielkość księgozbioru (wolumin)	49408	49287	49896	50648
Ilość audiobooków	99	122	144	144
Ilość czytelników	2072	2061	2072	2013
Ilość wypożyczeń	30762	31545	30654	29677
Ilość odwiedzin w bibliotekach	12343	17454	14276	16500
Ilość odwiedzin w kąciakach czytelniczych	713	3807	1002	897
Ilość odwiedzin w czytelniach internetowych	7095	6808	6976	6669

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Sprawozdań z działalności bibliotek w latach 2011-2014

Biblioteki ściśle współpracują z przedszkolami, szkołami organizując dla nich lekcje biblioteczne i spotkania w bibliotece.

Biblioteki prowadzą działalność kulturalną i edukacyjną poprzez udział i współorganizację w strukturze Gminnego Ośrodka Kultury konkursów dla dzieci szkół podstawowych i gimnazjalnych. Są to konkursy: recytatorskie, plastyczne, obrzędowe, małe formy teatralne².

Infrastruktura sportowa i rekreacyjna.

Od roku 2007 na terenie gminy można zaobserwować znaczący rozwój infrastruktury sportowo rekreacyjnej. Powstało 18 placów zabaw, 2 boiska wielofunkcyjne w tym jedno o sztucznej nawierzchni, wybudowano 3 nowe budynki wielofunkcyjne stanowiące zaplecze socjalne obiektów sportowych.

² Źródło: Sprawozdanie z działalności bibliotek za 2014 rok, Załącznik nr 6 do protokołu Nr VI/15 z dnia 30 kwietnia 2015

Tabela 30. Zestawienie obiektów sportowych i rekreacyjnych na terenie gminy Wręczyca Wielka

Nazwa obiektu	Ogółem	w tym przyszkolne	Lokalizacja
Stadiony	5	0	Truskolasy, Jezioro, Wręczyca Wielka, Golce, Borowe
Boiska do gier wielkich	1	1	Kalej
Boiska do gier małych	10	8	
do koszykówki	2	2	Węglowice, Truskolasy
do piłki ręcznej	2	2	Węglowice, Kuleje
do siatkówki	2	2	Węglowice
uniwersalne	4	1	Truskolasy, Grodzisko, Wręczyca Mała, Hutka
Basen odkryty	1	1	Węglowice
Place zabaw	18	5	Wręczyca Wielka, Grodzisko, Pierzchno, Kalej, Wydra, Borowe, Bieżeń, Puszczew, Jezioro, Węglowice, Czarna Wieś, Bór Zapilski, Długi Kat, Klepaczka, Kuleje, Pila Pierwsza, Hutka, Golce
Boisko do piłki siatkowej plażowej	1		Czarna Wieś

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Zagospodarowano nieużytki rolne w miejscowości Kalej pod miejsce rekreacji, na którym znajduje się m.in. siłownia do ćwiczeń na świeżym powietrzu, plac zabaw, altana, miniboisko do gry w piłkę plażową, siłownia na świeżym powietrzu.

Rysunek 13. Infrastruktura sportowo rekreacyjna w miejscowości Kalej

Źródło: Urząd Gminy Wręczyca Wielka

Istniejąca infrastruktura jest nie tylko miejscem spotkań i aktywności mieszkańców, ale również turystów odwiedzających gminę.

Aktywność społeczna

Ważnym wskaźnikiem aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców jest liczba i skala działalności lokalnych stowarzyszeń

Na terenie gminy Wręczyca Wielka działa 45 organizacji pozarządowych.

Organizacje te zajmują się bardzo różnymi przedsięwzięciami zaspokajając szeroki wachlarz potrzeb mieszkańców. Są wśród nich m.in. straże pożarne, organizacje kulturalne, kluby sportowe.

Tabela 31. Wykaz stowarzyszeń na terenie gminy Wręczyca Wielka

Lp.	Nazwa stowarzyszenia	Adres siedziby
1.	FUNDACJA NA RZECZ ROZWOJU GMINY WRĘCZYCA	42-130 WRĘCZYCA WIELKA ul. Mickiewicza 1
2.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W GRODZISKU	42-130 GRODZISKO ul. Floriańska 16
3.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA	42-130 WRĘCZYCA WIELKA ul. Śląska 28
4.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA PIERZCHNO	42-130 PIERZCHNO 29
5.	STOWARZYSZENIE NA RZECZ KRZEWIENIA KULTURY I OŚWIATY WE WSI GRODZISKO	42-130 GRODZISKO ul. Floriańska 16
6.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA	42-134 ZAMŁYNIE
7.	JEŹDZIECKI KLUB SPORTOWY "MUSTANG" - PRO - KALL - HAND	42-1300 WĘGLOWICE 13b
8.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA	42-134 KLEPACZKA 45a
9.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W GOLCACH	42-134 GOLCE 20
10.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W KULEJACH	42-134 KULEJE ul. Długa 12
11.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W TRUSKOLASACH	42-134 TRUSKOLASY ul. Rynek 3
12.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W KALEI	42-130 KALEJ ul. Długa 55
13.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W WĘGLOWICACH	42-133 PUSZCZEW
14.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W BOROWEM	42-133 BOROWE ul. Długa 77
15.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W CZARNEJ WSI	42-133 CZARNA WIEŚ ul. Długa 90
16.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W DŁUGIM KĄCIE	42-133 DŁUGI KĄT 83
17.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W HUTCE	42-134 HUTKA ul. Dolna 2
18.	ZWIĄZEK ZAWODOWY GMINNEJ SPÓŁDZIELNI "SAMOPOMOC CHŁOPSKA" WE WRĘCZICY WIELKIEJ Z /S W WĘGLOWICACH	42-133 WĘGLOWICE 5
19.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W PILE	PIŁA PIERWSZA 68
20.	KLUB SPORTOWY "SOKÓŁ" WRĘCZYCA	42-130 WRĘCZYCA WIELKA ul. Sportowa 2
21.	SZKOŁA W WĘGLOWICACH	42-133 WĘGLOWICE 3
22.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W SZARLEJCE	42-130 SZARLEJKA ul. Łukaszewicza

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WRĘCZYCA WIELKA NA LATA 2016-2025

		180
23.	KLUB SPORTOWY "OLIMPIA" TRUSKOLASY	42-134 TRUSKOLASY ul. Sportowa
24.	STOWARZYSZENIE "PROM" NA RZECZ ROZWOJU, WSPIERANIA KULTURY, SPORTU I TURYSTYKI GMINY WRĘCZYCA WIELKA	42-130 WRĘCZYCA WIELKA ul. Śląska 20
25.	FUNDACJA "WSPÓLNA SPRAWA"	42-134 TRUSKOLASY ul. Częstochowska 40
26.	STOWARZYSZENIE "KOŁA GOSPODYŃ WIEJSKICH GMINY WRĘCZYCA WIELKA"	42-130 WRĘCZYCA WIELKA ul. Śląska 20
27.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W NOWINACH	42-133 NOWINY ul. Długa 90
28.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W BIEŻENIU	42-133 BIEŻEŃ ul. Strażacka 4
29.	STOWARZYSZENIE NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ POZYTYWNE - AKTYWNI	42-130 SZARLEJKA ul. Łukaszevicza 112
30.	STOWARZYSZENIE NOWOCZESNA WIEŚ	42-133 PUSZCZEW 23
31.	TRUSKOLASKIE STOWARZYSZENIE INICJATYW	42-134 TRUSKOLASY ul. Szkolna 3
32.	STOWARZYSZENIE "KRZEWIENIA KULTURY I DAWNYCH TRADYCJI GMINY WRĘCZYCA WIELKA"	42-130 WRĘCZYCA WIELKA ul. Śląska 20
33.	"STOWARZYSZENIE WEWRĘCZYCY"	42-130 WRĘCZYCA WIELKA ul. Boczna 8
34.	STOWARZYSZENIE JA, TY-MY	42-133 BIEŻEŃ ul. Strażacka 24/1
35.	LUDOWY KLUB SPORTOWY "JUNIOR" SZARLEJKA	42-130 KALEJ ul. Szkolna 1
36.	KLUB SPORTÓW WALKI "MIX-TEAM"	42-130 WRĘCZYCA WIELKA ul. Strażacka 4
37.	LUDOWY KLUB SPORTOWY "AMATOR" GOLCE	42-134 GOLCE 72
38.	UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY "SOKÓŁ" WRĘCZYCA	42-130 WRĘCZYCA WIELKA ul. Sportowa 2a
39.	LUDOWY KLUB SPORTOWY "PŁOMIEŃ" BOROWE	42-133 BOROWE ul. Sportowa 26
40.	UCZNIOWSKI LUDOWY KLUB SPORTOWY "HERKULES" TRUSKOLASY	42-134 TRUSKOLASY ul. Szkolna 3
41.	LUDOWY KLUB SPORTOWY "HURAGAN" JEZIORO	42-133 JEZIORO 44
42.	SZKOŁA FILIPIŃSKICH SZTUK WALK "FENIX"	42-130 SZARLEJKA ul. Słoneczna 9
43.	STOWARZYSZENIE NA RZECZ WSI KALEI, SZARLEJKI I WYDRY	42-130 KALEJ ul. Szkolna 1
44.	STOWARZYSZENIE HODOWCÓW PSÓW UŻYTKOWO-OBRONNYCH TOP-DOG	42-130 GRODZISKO ul. Ogrodowa 65
45.	STOWARZYSZENIE WRĘCZYCKICH INICJATYW KULTURALNYCH "TEATR WRĘCZ"	42-130 WRĘCZYCA WIELKA ul. Sienkiewicza 39

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy, Starostwa Powiatowego w Kłobucku, Krajowego Rejestru Sądowego.

Podmioty te nazywane są potocznie podmiotami trzeciego sektora i zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa mogą realizować zadania publiczne.

W ramach otwartych konkursów ofert Wójt Gminy Wręczyca Wielka powierza corocznie realizację zadań publicznych w zakresie:

1. Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej;
2. Kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;

3. Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;

Wielkość środków budżetowych przeznaczonych na realizację ww zadań z roku na rok systematycznie wzrasta. Wzrasta również zainteresowanie organizacji konkursami.

Tabela 32. Otwarte konkursy ofert w latach 2010-2014

Lp.	Konkurs	Kwota	Ilość ofert
Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych w roku 2010			
1.	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej	210 000	7
2.	Kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego	22 000	2
Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych w roku 2011			
1.	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej	210 000	8
2.	Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;	22 000	2
Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych w roku 2012			
1.	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej	220 000	8
2.	Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;	27 000	2
Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych w roku 2013			
1.	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej	225 000	8
2.	Kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego	22 000	1
3.	Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;	5 000	1
Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych w roku 2014			
1.	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej	225 000	9
2.	Kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego	20000	1
3.	Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;	5000	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych <http://www.bip.wreczyca-wielka.akcessnet.net>

Organizacje pozarządowe są potencjalnymi partnerami samorządu w realizacji zapisów strategii rozwoju. Wspólne zaangażowanie, uwzględniające wszystkich aktorów życia społeczno-gospodarczego gminy, bazujące na wspólnych zaufaniu, pozwoli na zrównoważony i trwały rozwój gminy Wręczyca Wielka.

3.6. Zarządzanie

Budżet gminy

Najwyższy dochód w gminie Wręczyca Wielka na przestrzeni lat 2010-2014 odnotowano w 2011 r. i wynosił 48,8 mln zł. W 2014 r. odnotowano drugi co do wysokości dochód, który wynosił 47,0 mln zł. Na wysokość dochodów mają wpływ dochody własne, subwencje, dotacje, w tym finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych, których wysokość była zróżnicowana w poszczególnych latach. Najwyższe dochody własne uzyskano w 2014 r. (20,7 mln zł), subwencję ogólną w 2012 r. (20,7 mln zł). Natomiast najwyższy poziom dotacji w wysokości 10,7 mln zł uzyskano w 2011 r., głównie dzięki kwocie uzyskanej na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych, która wynosiła aż 7,5 mln zł.

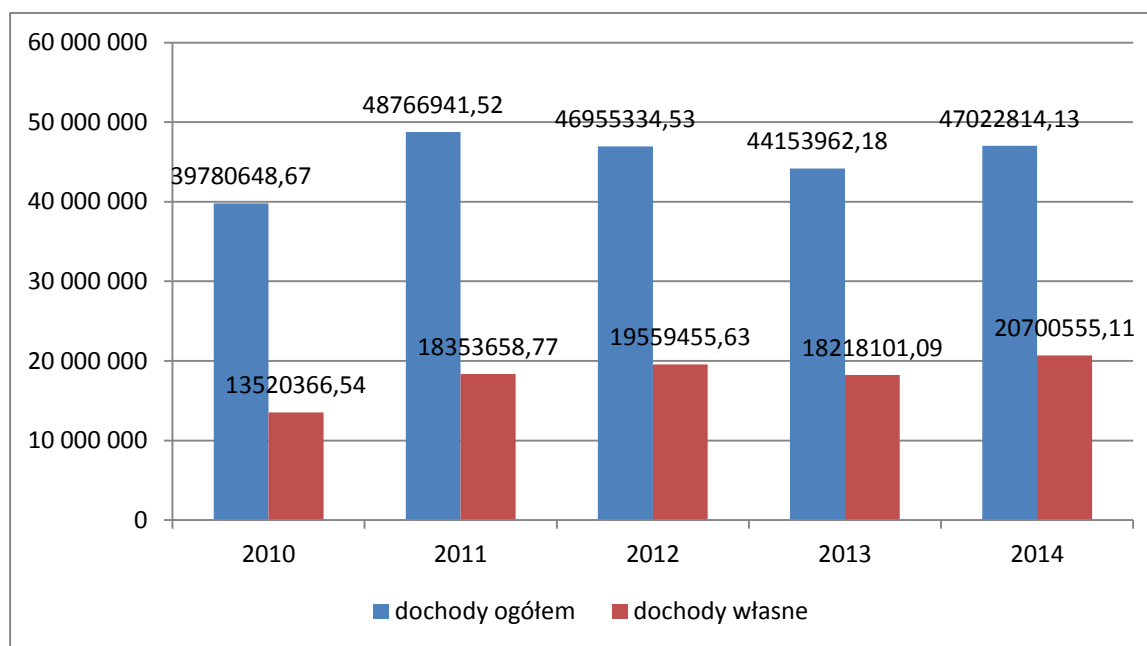
Najwyższe dochody ogółem gminy na 1 mieszkańca uzyskano w 2011 r. i wynosiły 2783,50 zł, natomiast najwyższe dochody własne na 1 mieszkańca odnotowano w 2014 r. w kwocie 1172,90 zł.

Tabela 33. Dochody budżetu gminy w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
	zł				
Dochody ogółem	39780648.67	48766941.52	46955334.53	44153962.18	47022814.13
Dochody własne	13520366.54	18353658.77	19559455.63	18218101.09	20700555.11
Subwencja ogólna	18924385.00	19679365.00	20742972.00	19741466.00	19905784.00
Dotacje ogółem	7335897.13	10733917.75	6652906.90	6194395.09	6416475.02
Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych	2078866.09	7515808.85	3410199.59	568268.40	537010.94
Dochody ogółem na 1 mieszkańca	2278.52	2783.50	2671.26	2498.39	2664.33
Dochody własne na 1 mieszkańca	774.41	1047.58	1112.72	1030.84	1172.90

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 14. Dochody budżetu gminy w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wydatki gminy Wręczyca Wielka w 2014 r. wyniosły 46.534.771,27 zł, w tym 4.639.509,56 zł stanowiły wydatki majątkowe, a 41.895.261,71 zł wydatki bieżące. Ogółem wydatki gminy w latach 2010-2014 kształtowały się w przedziale od 41.235.295,48 zł (2013r.) do 53.329.210,62 zł (2011 r.).

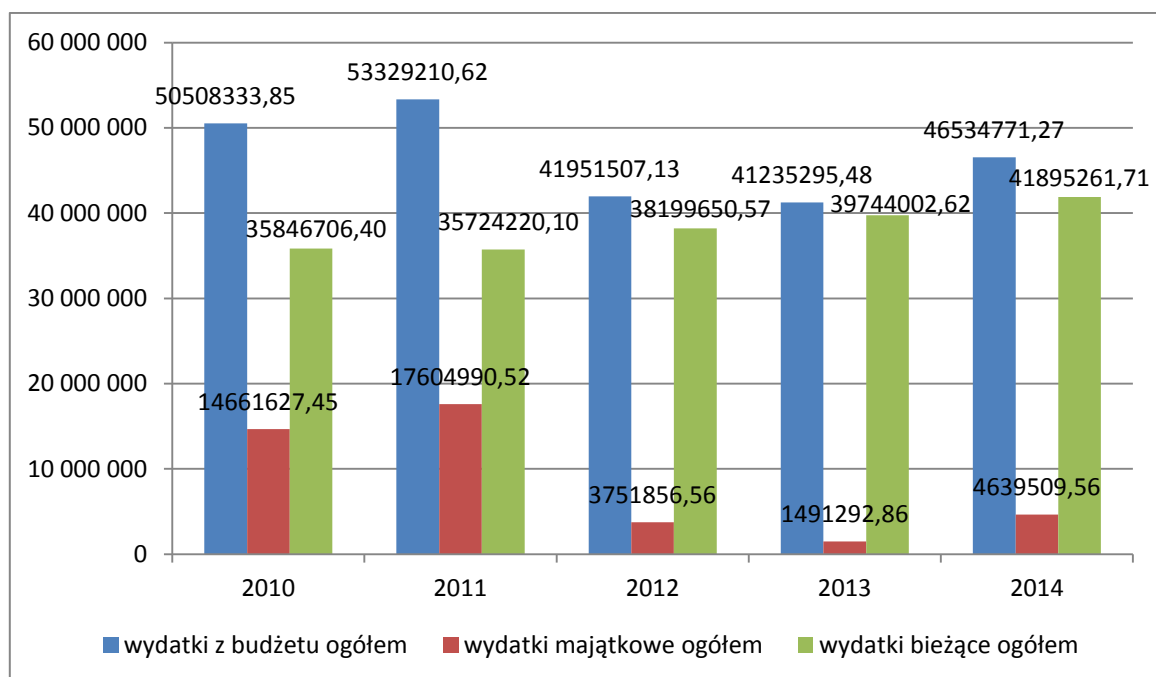
Poziom wydatków majątkowych w gminie, w poszczególnych latach był zróżnicowany. Największe wydatki majątkowe w kwocie 17.604.990,52 zł gmina poniosła w 2011 roku, kiedy pozyskała najwyższe dochody w ramach finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych. Natomiast wydatki bieżące w gminie stale rosną i w 2014 r. wynosiły 41.895.261,71 zł

Tabela 34. Wydatki budżetu gminy w latach 2010 - 2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
	zł				
wydatki z budżetu ogółem	50508333.85	53329210.62	41951507.13	41235295.48	46534771.27
wydatki majątkowe ogółem	14661627.45	17604990.52	3751856.56	1491292.86	4639509.56
wydatki bieżące ogółem	35846706.40	35724220.10	38199650.57	39744002.62	41895261.71

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 15. Wydatki budżetu gminy w latach 2010 - 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza wydatków gminy ze względu na klasyfikację budżetową wykazała, że największą część wydatków gminy stanowią wydatki z działu 801, czyli związane z oświatą i wychowaniem. W 2014 r. gmina wydatkowała na ten cel 19.776.282,82 zł, co stanowiło 42,5% ogółu wydatków. Wysokie były również wydatki związane z pomocą społeczną (7.082.167,88 zł; 15,22% wydatków), administracją publiczną (4.725.026,78 zł; 10,5 % wydatków) oraz gospodarką komunalną i ochroną środowiska (4.062.926,60 zł; 8,73 % wydatków).

Tabela 35.

Wydatki wg działów Klasyfikacji Budżetowej w wydatkach ogółem w latach 2010 - 2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
	%				
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	7.88	25.32	3.80	0.84	3.57
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1.51	1.41	1.81	1.74	2.00
Dział 600 - Transport i łączność	13.30	5.14	2.08	3.09	5.28
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	0.41	1.38	0.96	1.38	1.59
Dział 710 - Działalność usługowa	0.15	0.03	0.17	0.35	0.16
Dział 750 - Administracja publiczna	10.04	8.47	10.72	11.43	10.15
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów	0.15	0.05	0.01	0.01	0.19

władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa					
Dział 752 - Obrona narodowa	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	3.32	0.80	1.99	0.83	0.83
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	0.27	0.25	0.00	0.00	0.00
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	0.72	1.44	2.78	2.00	1.22
Dział 801 - Oświata i wychowanie	37.49	34.92	46.92	45.90	42.50
Dział 851 - Ochrona zdrowia	0.46	0.39	0.52	0.55	0.47
Dział 852 - Pomoc społeczna	12.71	11.95	16.14	16.80	15.22
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	1.08	0.93	1.38	1.57	1.53
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3.94	4.60	4.96	7.99	8.73
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	4.97	1.98	3.53	3.35	5.09
Dział 925 - Ogrody botan. i zoolog. oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	0.00	0.00	0.01	0.00	0.01
Dział 926 - Kultura fizyczna	1.61	0.93	2.23	2.17	1.44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Planowanie strategiczne

Narzędziem zarządzania gminą Wręczyca Wielka jest planowanie strategiczne, które realizowane jest za pomocą wszelkiego rodzaju planów średnio i długookresowych. Podstawowymi dokumentami strategicznymi gminy są:

- Strategia Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka,
- Wieloletnia Prognoza Finansowa,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wręczyca Wielka,
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Wręczyca Wielka,
- Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2010-2013 z perspektywą 2014-2017,
- Aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2010-2013 z perspektywą 2014-2017,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Wręczyca Wielka,

- Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy Wręczyca Wielka na lata 2006-2016,
- Program Usuwania Azbestu i WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY WRĘCZYCA WIELKA W LATACH 2011 – 2032.

Promocja gminy

Prowadzone działania promocyjne gminy Wręczyca Wielka ukierunkowane są na otoczenie wewnętrzne (komunikacja z lokalną społecznością) oraz zewnętrzne (współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego).

Gmina promuje się m.in. poprzez:

- Stronę internetową,
- Działalność w Lokalnej Grupie Działania „Zielony Wierzchołek Śląska”,
- Udział stowarzyszeń, klubów sportowych z terenu gminy w imprezach lokalnych, regionalnych, krajowych i zagranicznych.

4. Analiza SWOT

Podsumowaniem diagnozy stanu i narzędziem pozwalającym przejść do definiowania celów strategicznych i szczegółowych jest analiza SWOT. Przeprowadzenie analizy umożliwia uporządkowanie informacji uzyskanych w oparciu o dokonaną diagnozę i badania ankietowe. Posiadane informacje dzielone są na cztery grupy – cztery kategorie czynników strategicznych:

- S – Strengths (mocne strony), wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego sektora,
- W – Weaknesses (słabe strony), wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego sektora,
- O – Opportunities (szanse), wszystko to, co stwarza dla analizowanego sektora szanse korzystnej zmiany,
- T – Threats (zagrożenia), wszystko to, co stwarza dla analizowanego sektora niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Pierwsze dwie grupy dotyczą wewnętrznych uwarunkowań i cech gminy, ostatnie dwie obejmują czynniki będące poza bezpośrednim wpływem władz i społeczności gminy. Strategia powinna wykorzystywać mocne strony i szanse rozwoju jednocześnie przeciwdziałać słabościom i minimalizować skutki związane z wystąpieniem zagrożeń.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• korzystne położenie, dobrze rozwinięta sieć drogowa / dobre skomunikowanie z dużymi miastami • prężna działalność GOK, bogata oferta kulturowa • dobra infrastruktura rekreacyjna dla dzieci (place zabaw, boiska) • zabytki, obiekty sakralne, tradycje i historia • wysokie walory i czystość środowiska naturalnego • ład urbanistyczny (uporządkowana zabudowa) • wysoki poziom edukacji • silne więzi społeczne • 100% pokrycie gminy planem zagospodarowania przestrzennego	• brak infrastruktury rowerowej (ścieżek rowerowych) • brak rozwiniętej infrastruktury turystycznej i agroturystycznej (m.in. baza noclegowa, gastronomiczna) • niewystarczająco rozwinięta infrastruktura kanalizacyjna • niezadawalający stan dróg, brak chodników • brak sieci gazociągowej • brak właściwej infrastruktury lokalowej przedszkolnej / zbyt mała ilość miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych • brak żłobków • zbyt mała ilość świetlic wiejskich • niewystarczająca jakość i słaby dostęp do usług medycznych

wysoki stopień zwodociągowania gminy	- wysoki poziom bezrobocia / brak atrakcyjnych ofert pracy - brak podmiotów gospodarczych o silnej pozycji w regionie, niewystarczający rozwój przedsiębiorczości - niska konkurencyjność usług na rynku lokalnym - brak pomysłu na wykorzystanie gleb słabych klas - niska inicjatywa społeczna
SZANSE	ZAGROŻENIA
- dostęp do środków finansowych z Unii Europejskiej - osiedlanie się na terenie gminy nowych mieszkańców - rosnąca inicjatywa społeczna - podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców w celu ochrony i właściwego wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego - wysokie walory środowiska naturalnego - posiadanie terenów przeznaczonych pod inwestycje - udogodnienia dla pokonywania barier w zakładaniu przedsiębiorczości - lokalizacja na terenie gminy inwestycji realizowanych przez podmioty zewnętrzne - rozwój małej przedsiębiorczości (handel, usługi)	- ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast - niski przyrost naturalny - brak gospodarstw agroturystycznych - niska świadomość ekologiczna mieszkańców - brak udogodnień dla pokonywania barier w zakładaniu przedsiębiorczości - ograniczony dostęp do środków finansowych z Unii Europejskiej - wysoki poziom zadłużenia gminy

5. Wizja i misja gminy

Wizja to opis stanu idealnego, tego jakim ma być gmina w przyszłości, przy założeniu wystąpienia pozytywnych uwarunkowań. Wizja jest opowieścią o przyszłości, wyobrażeniem o gminie i jej kluczowych cechach i atutach. Wizja jest opisem wizerunku, koncepcją pewnego modelu funkcjonowania.

Wizja przyszłości gminy Wręczyca Wielka wytyczona w oparciu o wyobrażenia jej mieszkańców w roku 2007, jest przez nich w dużej mierze nadal akceptowalna i podtrzymywana. Po przeprowadzeniu analizy realizacji celów nakreślonych 2007 roku, uwzględniając opinię społeczności lokalnej zaktualizowano w zakresie minimalnym wizję gminy.

Wizja Gminy Wręczyca Wielka

Wręczyca Wielka to gmina atrakcyjnie położona przy linii kolejowej Śląsk-Porty, przy autostradzie A-1, posiadająca walory historyczne, kulturowe, rekreacyjne oraz dogodne warunki do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej.

Osiągnięciu przedstawionego w wizji pożądanego stanu docelowego ma służyć misja, czyli kierunek i sposób działania na najbliższe lata.

Misja Gminy Wręczyca Wielka

Zwiększenie konkurencyjności Gminy Wręczyca Wielka oraz dążenie do osiągnięcia trwałego rozwoju.

6. Cele strategiczne

Cel strategiczny 1. Budowanie konkurencyjnej gospodarki.

Z przeprowadzonej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Wręczyca Wielka wynika, iż gmina powinna podjąć działania zmierzające do wzrostu konkurencyjności lokalnej gospodarki, rozwoju turystyki i agroturystyki oraz rozwoju infrastruktury poprawiającej atrakcyjność inwestycyjną gminy.

Istotne tu jest wypracowanie wysokiej atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej gminy, przekładającej się m.in. na tworzenie nowych miejsc pracy, rozwój przedsiębiorstw, które wypracują silną pozycję w regionie i będą symulatorem postępu, modernizację rolnictwa, dostosowując je do uwarunkowań gospodarki rynkowej, przyciągnięciu inwestycji, które poszukują lokalizacji umożliwiającej dynamiczny rozwój.

Cel strategiczny 2. Nowoczesna infrastruktura przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego, zasobów przyrodniczych i historycznych.

Na podstawie analizy istniejącego stanu wyposażenia gminy w infrastrukturę techniczną można stwierdzić, że jest ona na poziomie średnim. Dobrze rozwinięta infrastruktura sprzyja właściwemu rozwojowi niemal wszystkich dziedzin życia gospodarczego i społecznego. Gmina Wręczyca Wielka, między innymi ze względu na jej korzystne położenie oraz wysokie walory i czystość środowiska naturalnego, ma możliwości dynamicznego rozwoju, jeżeli wyposażenie w infrastrukturę techniczną osiągnie wysoki poziom.

Cel strategiczny 3. Wszechstronny rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.

Kapitał ludzki o odpowiednio wysokich kompetencjach dostosowanych do wyzwań zmieniającej się rzeczywistości stanowi jeden z nieodzownych warunków szybkiego rozwoju gospodarczego oraz, co za tym idzie, poprawy jakości życia obywateli.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że gmina dysponuje znacznymi zasobami kapitału ludzkiego i społecznego, nie zawsze odpowiednio wykorzystanego. Należy w dalszym ciągu wspierać procesy związane z podnoszeniem poziomu i jakości wykształcenia mieszkańców, gdyż świadome i dobrze wyedukowane społeczeństwo jest obecnie najważniejszym zasobem konkurencyjnej gospodarki.

7. Cele operacyjne i kierunki działań

Cele strategiczne realizowane są w wyniku osiągnięcia celów operacyjnych, stanowiących niższy poziom planowania strategicznego.

CEL STRATEGICZNY 1.

BUDOWANIE KONKURENCYJNEJ GOSPODARKI

Cel operacyjny 1.1. Atrakcyjny rynek pracy i podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw

Jednym z ważniejszych kryteriów oceny warunków życia mieszkańców jest możliwość uzyskania zatrudnienia. W gminie Wręczyca Wielka rynek pracy opiera się na lokalnych podmiotach gospodarczych. Mieszkańcy znajdują zatrudnienie i samozatrudnienie w małych i średnich przedsiębiorstwach, zwłaszcza produkcyjnych i usługowych, w handlu, budownictwie oraz w zakładach rzemieślniczych. Część mieszkańców gminy pracuje we własnych gospodarstwach rolnych. Ponadto znaczna grupa pracuje poza granicami gminy.

Działania samorządu gminny powinny zmierzać do wspierania zatrudnienia i samozatrudnienia poprzez stworzenia sprzyjających warunków (w tym także materialnych, posiadanie terenów inwestycyjnych) dla rozwoju przedsiębiorczości.

Wszystkie podejmowane działania powinny zmierzać do stworzenia konkurencyjnego i stabilnego rynku pracy oraz wykreowania przedsiębiorstw rozpoznawalnych w regionie.

Cel operacyjny 1.2. Rozwój turystyki i agroturystyki

Cel zakłada realizację działań polegających na budowie, modernizacji i remoncie infrastruktury turystycznej i agroturystycznej, wykorzystującej lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe oraz wyposażenie obiektów turystycznych i agroturystycznych. Przedsięwzięcia związane z infrastrukturą turystyczną i agroturystyczną to m.in. ścieżki rowerowe, szlaki turystyczne, miejsca noclegowe, obiekty gastronomiczne. Ich realizacja przyczyni się do podniesienia atrakcyjności obszaru gminy i wzrostu liczby turystów odwiedzających gminę.

Cel operacyjny 1.3. Podnoszenie konkurencyjności rolnictwa

Cel zakłada działania zmierzające do rozwoju rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego oraz przetwórstwa rolno-spożywczego, działania wspierające przedsięwzięcia wykorzystujące

potencjał produktów i usług lokalnych oraz działania wspierające pozarolnicze formy działalności gospodarczej.

Cel operacyjny 1.4. Atrakcyjny wizerunek gminy

Dla rozwoju lokalnej gospodarki niezbędne jest podjęcie działań z zakresu promocji gospodarczej. Promocja to narzędzie pozwalające na świadome kształtowanie wizerunku gminy w regionie i kraju oraz zagranicą. Promocja dotyczyć może i powinna zasobów gminy oraz wszelkich aspektów jej aktywności. Działania w tym zakresie muszą być skierowane zarówno do społeczności zewnętrznej (turystów), inwestorów zewnętrznych, jak i społeczności lokalnej. Efektem podejmowanych działań będzie wzrost zainteresowania gminą wśród inwestorów, skutkujący lokalizacją nowych inwestycji gospodarczych oraz wzrost liczby turystów odwiedzających gminę.

CEL STRATEGICZNY 2.

NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA PRZY ZACHOWANIU WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA NATURALNEGO, ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH I HISTORYCZNYCH.

Cel operacyjny 2.1. Rozwój infrastruktury w zakresie ochrony środowiska

- Podejmowanie działań w kierunku przejścia na gospodarkę niskoemisyjną.

Zakłada się realizację działań mających na celu poprawę efektywności energetycznej obiektów, zarówno w przedsiębiorstwach jak i w sektorze publicznym i mieszkaniowym poprzez termomodernizację, wykorzystanie alternatywnych i odnawialnych źródeł energii, modernizację oświetlenia ulicznego.

Działaniami realizującymi założenia gospodarki niskoemisyjnej jest również likwidacja „niskiej emisji” poprzez wymianę/modernizację indywidualnych źródeł ciepła.

- Budowa i modernizacja infrastruktury wodno – kanalizacyjnej.

Należy podejmować działania mające na celu kompleksowe uporządkowanie gospodarki wodno ściekowej poprzez budowę i modernizację infrastruktury wodno – ściekowej, w tym oczyszczalni ścieków, sieci kanalizacyjnej, ujęć wody, stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowej.

Budowa i modernizacja ujęć wody oraz stacji uzdatniania wody pozwoli zwiększyć ich wydajność i polepszy jakość dostarczanej wody. Koniecznym jest podejmowanie działań

polegających na budowie sieci wodociągowej (np. w obszarze nowej zabudowy mieszkaniowej) oraz wymianie starych odcinków sieci wodociągowej wykonanej z rur azbestowych, stalowych i żeliwnych.

Budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków jest niezbędna ze względu na konieczność realizacji wymogów prawa krajowego i unijnego. Władze gminy planują dalszą modernizację i rozbudowę sieci kanalizacyjnej, ponieważ jej istniejący stan jest niewystarczający, istniejąca kanalizacja obsługuje jedynie jedną trzecią liczby ludności gminy.

Uporządkowanie gospodarki wodno ściekowej wpłynie na podniesienie warunków życia mieszkańców i rozwój przedsiębiorczości.

- Rozwój systemu gospodarki odpadami, w tym usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest

Gmina realizuje i nadal będzie realizować zadania z zakresu rozwoju systemu gospodarki odpadami. Główny problem stanowią wyroby zawierające azbest, dlatego należy kontynuować podejmowane od kilku lat działania mające na celu ich usunięcie i unieszkodliwienie.

- Gazyfikacja gminy

Gazyfikacja gminy jest niezwykle istotnym zadaniem związanym z poprawą infrastruktury technicznej i środowiskowej na terenie gminy. Dzięki nowej infrastrukturze gazowej i coraz szerszemu korzystaniu z czystej energii nastąpi poprawa stanu środowiska naturalnego, poprawią się także warunki życia mieszkańców oraz stworzone zostaną korzystne warunki do rozwoju firm działających zgodnie z zasadami poszanowania środowiska.

- Ochrona przeciwpowodziowa, przeciwpożarowa i ograniczenie skutków klęsk żywiołowych m.in. poprzez wzmocnienie potencjału służb ratowniczych.

Zakłada się realizację inwestycji mających na celu ochronę przeciwpowodziową, przeciwpożarową i ograniczenie skutków klęsk żywiołowych. Istotnym działaniem będzie zakup wyposażenia oraz modernizacja i remont obiektów należących do służb ratowniczych. Realizacja celu stworzy warunki do życia w bezpiecznym otoczeniu.

- Edukacja ekologiczna

Wpływ na stan środowiska przyrodniczego i ochronę jego zasobów ma stan świadomości ekologicznej społeczeństwa. Należy prowadzić edukację ekologiczną zmierzającą do rozwijania społeczeństwa, które akceptuje zasady zrównoważonego rozwoju, właściwie ocenia stan bezpieczeństwa ekologicznego i podejmuje właściwe działania mające na celu ochronę środowiska.

Cel operacyjny 2.2. Rozwój infrastruktury drogowej

Infrastruktura drogowa jest nie tylko kluczowym czynnikiem stymulującym wzrost ekonomiczny gminy, jest również jednym z najważniejszych kryteriów oceny poziomu jego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Cel zakłada realizację zadań polegających na budowie, modernizacji i remoncie dróg, w tym budowa, modernizacja, remonty nawierzchni dróg, chodników, parkingów, ścieżek rowerowych, kanalizacji deszczowej, oświetlenia ulicznego oraz innych urządzeń drogowych. Należy zaznaczyć, że w celu wsparcia rozwoju gminy budowa dróg będzie realizowana m.in. w obszarach powstającej nowej zabudowy.

Realizacja celu przyczyni się do poprawy standardu sieci drogowej oraz wpłynie na bezpieczeństwo ruchu drogowego w gminie oraz poprawi warunki życia mieszkańców.

Cel operacyjny 2.3. Rozwój infrastruktury kulturowej i sportowo rekreacyjnej

Zaplanowano w ramach celu budowę, modernizację, remont oraz zakup wyposażenia do obiektów kulturowych, w tym świetlic wiejskich, obiektów sportowych i rekreacyjnych. Odpowiednia infrastruktura wpłynie na poprawę warunków życia mieszkańców i integrację społeczeństwa.

Cel operacyjny 2.4. Rozwój infrastruktury edukacyjnej

Cel zakłada poprawę bazy oświatowej poprzez realizację zadań inwestycyjnych polegających na budowie, modernizacji i remoncie oraz doposażeniu w środki dydaktyczne placówek szkolnych, przedszkolnych i żłobków. Właściwa infrastruktura lokalowa pozwoli na zapewnienie odpowiedniej ilości miejsc w szkołach, przedszkolach i punktach przedszkolnych oraz będzie służyć podnoszeniu jakości kształcenia na terenie gminy. Ponadto budowa żłobków umożliwi rodzicom powrót na rynek pracy i tym samym wpłynie na rozwój gospodarczy gminy.

Cel operacyjny 2.5. Poprawa ładu przestrzennego w gminie, odnowa centrów miejscowości, ochrona zabytków i obszarów cennie przyrodniczo.

Działania polegające na odnowie centrów miejscowości (m.in. budowa chodników, parkingów, obiektów małej architektury, oświetlenia), ochronie zabytków i obszarów cennie przyrodniczo pozwolą na uporządkowanie przestrzeni publicznej. Zostaną zwaloryzowane elementy dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego gminy, co wpłynie na poprawę warunków życia mieszkańców i wzrost atrakcyjności turystycznej obszaru.

Cel operacyjny 2.6. Poprawa dostępu do internetu oraz usług elektronicznych

Działania realizujące cel to rozwój e-usług publicznych poprzez wdrażanie rozwiązań informatycznych służących świadczeniu usług publicznych drogą elektroniczną, rozwój sieci szerokopasmowej i poprawa dostępu do internetu oraz digitalizacja zasobów publicznych.

CEL STRATEGICZNY 3.

WSZECHSTRONNY ROZWÓJ KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO.

Cel operacyjny 3.1. Rozwój oferty kulturowej i sportowej

Bardzo ważnym czynnikiem dla rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego jest realizacja działań w zakresie szerokiej oferty kulturowej i sportowej. Działania powinny być skierowane do różnych grup wiekowych i społecznych i umożliwiać uczestnictwo w kulturze i sporcie m.in.: dzieciom, młodzieży, rodzinom, dorosłym, seniorom oraz niepełnosprawnym (intelektualnie i fizycznie). Rozwój oferty kulturowej i sportowej wpłynie na integrację społeczeństwa oraz podniesienie atrakcyjności gminy.

Cel operacyjny 3.2. Podniesienie poziomu i jakości wykształcenia mieszkańców

Wysoki poziom i jakość wykształcenia mieszkańców oraz dostępność do nauki stanowi niezbędny czynnik do rozwoju gminy. Podniesienie poziomu i jakości wykształcenia mieszkańców zapewni podjęcie działań skupionych na podnoszenie kwalifikacji zawodowych, podnoszenie jakości nauczania w placówkach działających na terenie gminy, prowadzenie zajęć pozalekcyjnych, umożliwienie samokształcenia i kształcenia osób zatrudnionych, działania z zakresu edukacji przedszkolnej.

Cel operacyjny 3.3. Poprawa dostępności do usług społecznych i zdrowotnych

Działania podejmowane w ramach celu powinny być ukierunkowane na rozszerzeniu oferty dostępnych usług medycznych poprzez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury i dostępu do lekarzy specjalistów.

Cel zakłada również działania skierowane do osób zagrożonych wykluczeniu społecznemu, szczególnie z powodu bezrobocia, bezdomności, ubóstwa, wielodzietności, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych, alkoholizmu, narkomanii, zjawisk przemocy w rodzinie. Do najważniejszych działań należą: aktywizacja zawodowa (np. szkolenia, kursy, poradnie specjalistyczne), zwiększenie jakości i dostępności usług opiekuńczych i specjalistycznych

usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, tworzenie i realizacja programów osłonowych (programów dożywiania, działań wspierających rodziny wielodzietne, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i innych).

Ze względu na proces starzenia się społeczeństwa należy wziąć pod uwagę również rozwój usług i produktów adresowanych dla ludności starszej.

Ważnym działaniem będzie rozwój infrastruktury socjalnej m.in.: domów pomocy społecznej, świetlic terapeutycznych i socjoterapeutycznych, świetlic środowiskowych, placówek poradnictwa specjalistycznego, itp. Należy również zapewnić rozwój mieszkalnictwa komunalnego, socjalnego, wspomagane i chronione, w celu zapewnienia odpowiednich warunków mieszkaniowych dla osób wymagających wsparcia w tym zakresie.

Cel operacyjny 3.4. Poprawa dostępności komunikacyjnej środkami transportu zbiorowego

Ważne jest aby zapewnić odpowiednią sieć komunikacji zbiorowej na terenie gminy, tak aby wszyscy mieszkańcy mieli możliwość dojazdu do ośrodków miejskich i dostępu do wyższych usług publicznych. Realizacja celu ma za zadanie przede wszystkim zapobieganie wykluczeniu społecznemu – komunikacyjnemu mieszkańców nieposiadających własnych środków transportu.

Rozwiązania poprawiające dostępność do transportu zbiorowego mają przyczynić się również do zwiększenia udziału transportu publicznego w podróżach w stosunku do samochodów osobowych, a co za tym idzie na ograniczenie niskiej emisji.

Cel operacyjny 3.5. Wzrost integracji mieszkańców

Siłą sprawczą większości sukcesów gospodarczych w obecnym systemie społeczno – gospodarczym jest aktywność społeczna. Zależnie od stopnia rozwoju gospodarczego efektywność gospodarowania uzyskiwana jest odpowiednio od stopnia zaangażowania czynnika ludzkiego. Pobudzenie aktywności społecznej należy więc uznać za czynnik kluczowy dla rozwoju.

Działania w zakresie integracji mieszkańców to głównie budowanie różnych form współpracy administracyjnej, instytucjonalnej i społecznej, realizacja szerokiej oferty kulturalnej i sportowej oraz zachowanie i kreowanie tożsamości kulturowej obszaru gminy. Tożsamość kulturowa gminy kultywowana jest głównie przez lokalne organizacje, stowarzyszenia m.in. koła gospodyń wiejskich, ochotnicze straże pożarne, dlatego należy wspierać ich działalność.

8. Zgodność ze strategicznymi dokumentami

Strategia Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016 – 2025 jest spójna z głównymi zamierzeniami europejskich, krajowych, regionalnych, jak również lokalnych dokumentów strategicznych.

Strategia „Europa 2020”

Zapisy Strategii Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016-2025 są zgodne ze Strategią „Europa 2020” - strategią Unii Europejskiej. Celem strategii „Europa 2020” jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie: inteligentny – dzięki bardziej efektywnym inwestycjom w edukację, badania naukowe i innowacje; zrównoważony – dzięki zdecydowanemu przesunięciu w kierunku gospodarki niskoemisyjnej; oraz sprzyjający włączeniu społecznemu, ze szczególnym naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczanie ubóstwa.

Ustalono pięć nadrzędnych celów, które UE ma osiągnąć do 2020 roku. Obejmują one zatrudnienie, badania i rozwój, klimat i energię, edukację, integrację społeczną i walkę z ubóstwem.

Umowę Partnerstwa (z dn. 23 maja 2014 r.)

Strategia Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016-2025 jest spójna z Umową Partnerską zatwierdzoną 23 maja 2014 r. przez Komisję Europejską, w której określono strategię optymalnego wykorzystania europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w Polsce.

Zgodnie z Umową Partnerstwa fundusze zostaną zainwestowane w te obszary, które w największym stopniu przyczynią się do rozwoju Polski. Wśród nich: zwiększenie konkurencyjności gospodarki, poprawa spójności społecznej i terytorialnej kraju oraz podnoszenie sprawności i efektywności państwa.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016-2025 jest zgodna ze Strategią Rozwoju Kraju 2020, której zasadniczym celem jest „wzmocnienie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę życia ludności”. W dokumencie tym wskazano w sposób szczególny na potrzebę wszechstronnego rozwoju kapitału ludzkiego, integracji społecznej,

racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi, poprawy efektywności energetycznej, polepszenia stanu jakościowego środowiska przyrodniczego, jak również wzmocnienia konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, zapewnienia ładu przestrzennego, poprawy poziomu bezpieczeństwa publicznego oraz tworzenia odpowiednich warunków dla rozwoju miast subregionalnych i lokalnych.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”

Zapisy Strategii Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016-2025 są spójne z zapisami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”. Dokument ten powstał na bazie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju i określa główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju w perspektywie do 2030 roku.

Koncepcja Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju oparta jest o przedstawienie najważniejszych decyzji, które należy podjąć, aby zapewnić rozwój gospodarczy i społeczny, którego celem będzie poprawa jakości życia Polaków. Trzecia fala nowoczesności oznacza umiejętność łączenia modernizacji, innowacji, impetu cyfrowego z poprawą właśnie jakości życia i skokiem cywilizacyjnym, jakiego Polska w najbliższych 20 latach musi dokonać, aby uniknąć zagrożenia peryferyzacją. Osiągnięcie strategicznego celu kluczowego będzie możliwe dzięki trzem filarom zadaniowym: innowacyjności (modernizacji), terytorialnie zrównoważonego rozwoju (dyfuzji), efektywności.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Strategia Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016-2025 jest zgodna ze Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, w której wskazano na kluczowe znaczenie jakości kapitału społecznego, jako istotnego czynnika rozwoju kraju. Podnoszenie jakości kapitału społecznego, przekładającego się praktycznie na wszystkie obszary ludzkiego działania, oznacza przede wszystkim wzmacnianie wzajemnego zaufania obywateli, zdolności do mobilizacji i łączenia zasobów. Ważnym aspektem projektowanych działań będzie rozwój kreatywności oraz wzmacnianie woli współpracy i porozumienia w osiąganiu wspólnych celów. Wyodrębniono cztery obszary kluczowe, w których niezbędna będzie interwencja państwa realizowana w partnerskim współdziałaniu z obywatelami: postawy i kompetencje społeczne; współdziałanie i partycypacja społeczna; komunikacja społeczna; kultura i kreatywność.

Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie (KSRR)

Cele strategiczne Strategii Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016-2025 są spójne z zapisami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, będącej dokumentem określającym podstawowe zamierzenia polityki regionalnej w skali kraju, jak również sposoby działań podmiotów publicznych, odpowiedzialnych za jej realizację (przede wszystkim rządu i samorządów województw). Kluczowym dążeniem krajowej polityki regionalnej jest „efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym”. W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, w szczególności zwrócono uwagę na potrzebę wzmocnienia konkurencyjności polskich regionów, m.in. poprzez tworzenie odpowiednich warunków dla rozprzestrzenia procesów rozwojowych oraz ich absorpcji poza stolicami województw. Ponadto zauważono potrzebę realizacji działań horyzontalnych, związanych z budową podstaw konkurencyjności województw, np. poprzez wsparcie dla lokalizacji inwestycji zewnętrznych, rozwój kapitału ludzkiego oraz społecznego czy wykorzystanie walorów środowiska naturalnego i potencjału dziedzictwa kulturowego.

Strategia Dla Rozwoju Polski Południowej w Obszarze Województw Małopolskiego i Śląskiego do roku 2020

Strategia Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016-2025 jest zgodna ze Strategią dla Rozwoju Polski Południowej do roku 2020, która identyfikuje możliwości współpracy pomiędzy województwami śląskim i małopolskim oraz wskazuje kierunki, typy projektów i projekty umożliwiające rozwijanie i zacieśnianie tej współpracy. Głównym celem zapisanym w dokumencie jest "uczynienie Polski Południowej nowoczesnym i atrakcyjnym regionem Europy".

Prowadzić do tego mają cele szczegółowe, opierające się na potencjałach i współpracy obu województw. Ich wspólny makroregion ma być m.in. "obszarem koncentracji innowacyjności i kreatywności", z wykreowanym z istniejącego potencjału silnym centrum naukowym, wspierającym inteligentne specjalizacje regionalnych gospodarek. Jednocześnie ma być tworzony dynamiczny, rozpoznawalny wśród metropolii europejskich, ośrodek kultury. Inne cele szczegółowe zakładają m.in. tworzenie struktur pozwalających na efektywny transfer zasobów, współpracę na rzecz wykorzystania możliwości rozwojowych i rozwijania kapitału

ludzkiego, a także wspólne tworzenie sieciowych produktów. Ważnym celem jest infrastrukturalne integrowanie przestrzeni województw. Rozwijana ma być współpraca w zakresie ochrony środowiska i zabezpieczenia przed sytuacjami kryzysowymi, a także tworzenie pakietowych produktów turystycznych, wykorzystujących potencjał obu województw.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”

Strategia Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016-2025 jest komplementarna ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”. W dokumencie tym zwrócono w szczególności uwagę na konieczność zwiększenia poziomu wykształcenia i umiejętności ludności. Realizacji powyższego zamierzenia, służyć mają m.in. poprawa jakości kształcenia i podniesienie poziomu aktywności zawodowej mieszkańców regionu. Równocześnie wśród celów Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020” znalazły się postulaty dotyczące rozwoju infrastruktury nowej gospodarki. Dążenie to ma zostać osiągnięte poprzez poprawę warunków inwestycyjnych, wsparcie sektora biznesu (organizacyjne i finansowe), rozwój telekomunikacji i informatyki, a także rozbudowę oraz modernizację systemów energetycznych i przesyłowych. W dokumencie podkreślono również potrzebę wzmocnienia konkurencyjności regionalnej gospodarki, m.in. przez wspieranie procesów restrukturyzacji i adaptacji gospodarczej. W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020” zapisano konieczność zwiększenia dostępności mieszkańców regionu do usług publicznych o wysokim standardzie. Do urzeczywistnienia wyżej wymienionego dążenia przyczynić mają się: polepszenie dostępu do usług medycznych, promowanie oraz upowszechnianie zdrowego i aktywnego stylu życia, podniesienie poziomu skuteczności polityki społecznej, poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego, jak również stymulowanie aktywności społecznej ludności. Pośród celów rozpatrywanego dokumentu strategicznego znalazły się jednocześnie postulaty dotyczące poprawy stanu jakościowego środowiska przyrodniczego. Powyższe zamierzenie ma zostać osiągnięte m.in. poprzez polepszenie jakości powietrza atmosferycznego, ochronę przed hałasem, uporządkowanie systemu gospodarki odpadami, a także rewitalizację terenów zdegradowanych. Wskazano również na potrzebę wzmocnienia atrakcyjności osadniczej oraz poprawy jakości przestrzeni województwa śląskiego. Realizacji wyżej wymienionego celu służyć mają m.in. zagospodarowanie i uporządkowanie centrów miast i zdegradowanych dzielnic miejskich, polepszenie warunków mieszkaniowych, rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunalnej (przede wszystkim sieci wodociągowej i kanalizacyjnej), rozwój miejskiego transportu publicznego oraz wzmocnienie atrakcyjności

turystycznej regionu. W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020” zauważono konieczność zwiększenia partycypacji mieszkańców regionu w kulturze, a także wzmocnienia środowisk twórczych.

Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego do roku 2030 - projekt
Strategia Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016-2025 jest zgodna ze Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego do roku 2030 – projekt, dokumentem mającym charakter długoletni, uwzględniającym warunki funkcjonowania oraz prognozy rozwoju obszarów wiejskich, a także zawierającym ustalenia strategiczne dla obszarów wiejskich całego województwa śląskiego. Strategia Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka wpisuje się w cele strategiczne w/w dokumentu, takie jak:

- A. Zdywersyfikowana struktura gospodarcza obszarów wiejskich województwa śląskiego wykorzystująca tradycyjne sektory produkcji, otwarta na innowacje oraz rozwijająca się w zgodzie z zasadami rozwoju zrównoważonego
- B. Wysoka jakość życia na obszarach wiejskich województwa śląskiego odpowiadająca rosnącym standardom cywilizacyjnym i wykorzystująca specyfikę społeczną i środowiskową wsi.
- C. Wieś województwa śląskiego obszarem pielęgnowania, rozwijania i promowania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu.
- D. Zintegrowany rozwój obszarów wiejskich i miejskich prowadzący do przyspieszonego rozwoju regionu.

Strategia Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Północnego Województwa Śląskiego

Strategia Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016-2025 jest zgodna ze Strategią Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Północnego Województwa Śląskiego, która jest narzędziem służącym wdrażaniu Regionalnych Inwestycji Terytorialnych (RIT). Źródłem finansowania projektów w ramach RIT są specjalnie wyasygnowane na ten cel środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Obszar funkcjonalny RIT subregionu Północnego województwa śląskiego, zdefiniowany w ramach Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”, tworzy 34 jednostki samorządu terytorialnego, tj.: Miasto Częstochowa, Powiat Częstochowski, Powiat Kłobucki, Powiat Myszkowski, Gmina Kłobuck, Miasto Myszków, Miasto Blachownia, Gmina Krzepice, Miasto i Gmina Koniecpol, Miasto i Gmina Koziegłowy, Miasto i Gmina Żarki,

Gmina Dąbrowa Zielona, Gmina Janów, Gmina Kamienica Polska, Gmina Kłomnice, Gmina Konopiska, Gmina Kruszyna, Gmina Lelów, Gmina Lipie, Gmina Miedźno, Gmina Mstów, Gmina Mykanów, Gmina Niegowa, Gmina Olsztyn, Gmina Opatów, Gmina Panki, Gmina Poczesna, Gmina Popów, Gmina Poraj, Gmina Przyrów, Gmina Przystajń, Gmina Rędziny, Gmina Starcza, Gmina Wręczyca Wielka.

Podstawą współpracy gmin na obszarze funkcjonalnym jest zawarte porozumienie międzygminne. Porozumienie to reguluje w szczególności kwestie współpracy gmin przy programowaniu, wdrażaniu, koordynacji, finansowaniu, ewaluacji oraz rozliczaniu RIT.

Strategia Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka wpisuje się w następujące cele strategiczne, priorytety i działania:

Cel strategiczny: Poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców Subregionu Północnego

Priorytet A. Subregion Północny obszarem rozwoju gospodarczego opartego na kreatywności i wiedzy mieszkańców.

Działanie A.1. Dostosowanie usług edukacyjnych do potrzeb nowej gospodarki

Działanie A.2. Infrastruktura rozwoju gospodarczego i sieć wsparcia innowacyjnych form gospodarki

Działanie A.3. Aktywizacja gospodarcza osób bezrobotnych i absolwentów szkół

Priorytet B. Subregion Północny obszarem równych szans, spójnym pod względem społecznym.

Działanie B.1. Kształtowanie przestrzeni stref osadniczych i kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych

Działanie B.2. Rozwój usług edukacyjnych nakierowanych na wzmocnienie kapitału ludzkiego subregionu

Działanie B.3. Poprawa jakości usług zdrowotnych i opiekuńczych ze szczególnym uwzględnieniem usług kierowanych do rodzin z małymi dziećmi i do osób starszych

Cel strategiczny: Wzmocnienie zrównoważonego rozwoju Subregionu poprzez efektywne wykorzystanie zasobów

Priorytet C. Subregion Północny bogaty różnorodnością kulturową i przyrodniczą, chroniący wysoką jakość środowiska naturalnego poprzez efektywne wykorzystanie zasobów.

Działanie C.1. Wzmocnienie bezpieczeństwa energetycznego poprzez działania na rzecz efektywności energetycznej i wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych

Działanie C.2. Ochrona zasobów środowiskowych

Działanie C.3. Kreatywne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

Priorytet D. Wzmocnienie regionotwórczych funkcji Częstochowy oraz jej powiązań z otaczającym obszarem funkcjonalnym

Działanie D.1. Wzmacnianie funkcji Częstochowy jako regionalnego centrum usług społecznych, gospodarczych, turystycznych, kulturalnych i edukacji na poziomie wyższym

Działanie D.2. Poprawa połączeń transportowych w subregionie

Działanie D.3. Realizacja niskoemisyjnych strategii poprzez promowanie transportu zbiorowego

Strategia Rozwoju Powiatu Kłobuckiego

Założenia Strategii Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016-2025 są zgodne z założeniami **Strategii Rozwoju Powiatu Kłobuckiego**. Przeprowadzone przed opracowaniem Strategii diagnoza i analiza strategiczna pozwoliły między innymi na zdefiniowanie misji rozwojowej - „Podniesienie atrakcyjności powiatu dla mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów poprzez wielofunkcyjny rozwój”. W oparciu o nią zdefiniowano cele strategiczne: 1. Rozwój potencjału gospodarczego powiatu kłobuckiego, 2. Poprawa efektywności produkcji rolnej w powiecie kłobuckim, 3. Poprawa jakości infrastruktury społecznej, 4. Poprawa stanu środowiska naturalnego w powiecie, 5. Rozwój i modernizację infrastruktury technicznej.

Strategii Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016-2025 jest również spójna z następującymi dokumentami lokalnymi:

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2010-2013 z perspektywą 2014-2017

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2010-2013 z perspektywą 2014-2017 określa kierunki działań, wytycza cele i zadania do realizacji konieczne do skutecznej ochrony środowiska naturalnego gminy.

Długoterminowy cel programu jest „Zrównoważony i trwały rozwój gminy poprzez poprawę stanu środowiska przyrodniczego, zachowanie jego istotnych walorów oraz rozwój infrastruktury ochrony środowiska”. Istotą zrównoważonego rozwoju jest dążenie do zachowania trwałości procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej a także równe traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych, co w praktyce oznacza konieczność łączenia zagadnień z zakresu ochrony środowiska z polityką rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki.

Aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2010-2013 z perspektywą 2014-2017

Aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami dla gminy Wręczyca Wielka na lata 2010-2013 z uwzględnieniem lat 2014-2017 przedstawia działania zmierzające do utworzenia nowoczesnego i skutecznego systemu działania w zakresie gospodarki odpadami, zgodnego z Polityką Ekologiczną Państwa oraz Krajowym planem gospodarki (KPGO) przyjętym uchwałą Rady Ministrów Nr 233 z dnia 29 grudnia 2006 r. (M.P. z 2006 r. Nr 90, poz. 946).

Realizacja Planu ma na celu:

- zapobieganie i minimalizację powstawania odpadów,
- zapewnienie i wdrożenie procesów odzysku, w tym głównie recyklingu odpadów,
- unieszkodliwianie odpadów poza ich składowaniem,
- bezpieczne, dla zdrowia ludzkiego i środowiska, składowanie tych odpadów, których ze względów technologicznych i ekonomicznych nie można poddać stosowanym obecnie procesom odzysku lub unieszkodliwiania.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Wręczyca Wielka

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Wręczyca Wielka obejmuje obszar całej Gminy i zawiera zobowiązanie do wdrażania przez samorząd działań mających na celu poprawę efektywności wykorzystania paliw i energii oraz ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń do atmosfery.

Celem Planu jest uporządkowanie i organizacja działań podejmowanych przez Gminę sprzyjających poprawie jakości powietrza, dokonanie oceny stanu sytuacji w gminie w zakresie emisji gazów cieplarnianych oraz dobór działań, które zostaną podjęte i mogą zostać podjęte w przyszłości dla osiągnięcia ww. celów. W swojej istocie Plan dotyczy działań planowanych i rozpatrywanych do podjęcia na obszarze terytorialnym Gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wręczyca Wielka

Działania zapisane w Strategii są w sposób oczywisty zgodne z obowiązującym Studium uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wręczyca Wielka przyjętym uchwałą nr XXXV/349/14 Rady Gminy Wręczyca Wielka z dnia 29 września 2014 roku.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego stanowi podstawę do kierowania rozwojem przestrzennym gminy. Zgodnie z przyjętymi w Studium kierunkami rozwoju sporządzane są plany miejscowe oraz inne plany operacyjne wymagane przepisami odrębnymi.

Kierunki rozwoju w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wręczyca Wielka zostały przyjęte przy uwzględnieniu: polityki przestrzennej wyrażonej w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa, przyjętych celów, kierunków i działań w Strategii rozwoju gminy, istniejących uwarunkowań przestrzennych oraz przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju gminy (rozwoju zapewniającego zaspokojenie potrzeb obecnych i przyszłych społeczności gminy i jednocześnie zachowującego równowagę przyrodniczą oraz trwałość podstawowych procesów przyrodniczych).

Kierunki rozwoju ustalone w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wręczyca Wielka mają na celu wielofunkcyjny rozwój przestrzenny gminy w oparciu o istniejący układ komunikacyjny i projektowaną autostradę A-1, z wykorzystaniem istniejących walorów historycznych, kulturowych i rekreacyjnych gminy.

W Studium przyjęto następujące cele rozwoju przestrzennego gminy Wręczyca Wielka: rozwój przedsiębiorczości, rozwój mieszkalnictwa, przekształcenia terenów wiejskich, umożliwienie rozwoju rolnictwa, rozbudowa infrastruktury technicznej, ochrona środowiska i ładu przestrzennego.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Wręczyca Wielka

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Wręczyca Wielka został przyjęty uchwałą nr XXIX/269/06 Rady Gminy Wręczyca Wielka z dnia 25 października 2006 r. i jest zgodny z zapisami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz przepisami odrębnymi w obszarze objętym planem, jest aktem prawa miejscowego oraz zawiera ustalenia zgodne z akceptowanymi celami rozwoju i kierunkami polityki przestrzennej gminy, z uwzględnieniem lokalnych i ponadlokalnych celów publicznych wg zasad:

1. Zrównoważonego rozwoju gminy w procesie zmian w zagospodarowaniu przestrzennym,
2. Ładu i harmonii w zagospodarowaniu przestrzennym w nawiązaniu do lokalnych cech środowiska przyrodniczego oraz wartości kulturowych gminy,
3. Poprawy warunków zamieszkania i obsługi ludności,

4. Umożliwiania rozwoju aktywności gospodarczej mieszkańców gminy oraz jednostek gospodarczych, przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony interesów osób trzecich, ekonomicznej efektywności realizacji zadań publicznych, zwłaszcza oszczędności w kosztach realizacji komunikacji i uzbrojenia terenu.

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy Wręczyca Wielka na lata 2006-2016

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin. Strategia zawiera następujące cele strategiczne:

Cel strategiczny 1: Redukowanie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego

Cel strategiczny 2: Budowa zintegrowanego systemu pomocy dziecku oraz rodzinie

Cel strategiczny 3: Tworzenie zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień na terenie gminy

Cel strategiczny 4: Poprawa jakości życia osób starszych, w tym w szczególności samotnych oraz niepełnosprawnych

Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest z Terenu Gminy Wręczyca Wielka w latach 2011 - 2032

Opracowanie programu usuwania wyrobów zawierających azbest stanowi jedno z zadań samorządu gminnego określonych w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu przyjętym w drodze uchwały przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej. Realizacja Programu na terenie gminy ma na celu:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizację negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu,
- likwidację szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

9. System wdrażania i monitorowania

Opracowana strategia rozwoju gminy nie ma charakteru zamkniętego. Niezbędne jest jej okresowe dostosowywanie do zmieniających się warunków gospodarczych oraz doświadczeń wynikających z dotychczasowej realizacji.

Sprawne osiąganie założonych celów wymaga systematycznego monitorowania zmian, wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy, ciągłej obserwacji i oceny pozytywnych i negatywnych doświadczeń przy wdrażaniu strategii oraz opracowywania i wdrażania programów korygujących odstępstwa od planów.

W celu uzyskania właściwej kontroli nad procesem monitorowania postępów, konieczne jest wprowadzenie zasad stałego monitoringu, którego celem jest uzyskanie konkretnych mierników osiągnięcia założonych celów. Potrzebne są do tego dane ilościowe o charakterze statystycznym, które po przetworzeniu powinny zostać ujęte w serie wskaźników. Wyniki zapisane w postaci wskaźników, czy bezwzględnych informacji statystycznych, mają także ważne znaczenie w procesie uzyskiwania poparcia społecznego dla prowadzonych zmian, dają one czytelny i jednoznaczny obraz sytuacji. Należy jednak pamiętać, że muszą być one interpretowane łącznie. Pojedynczy wskaźnik czy liczba może dawać mylne, zbyt optymistyczne lub zbyt pesymistyczne wrażenie o stopniu zaawansowania wdrażania strategii.

Przedstawiona poniżej lista proponowanych mierników realizacji strategii, powinna podlegać modyfikacjom, o ile pojawi się taka konieczność.

Tabela 36. Proponowane mierniki realizacji Strategii Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka

Przykładowe mierniki
<i>Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia)</i>
<i>Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia)</i>
<i>Poziom dochodów gminy na 1 mieszkańca</i>
<i>Liczba podmiotów gospodarczych (REGON),</i>
<i>Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej do ludności ogółem</i>
<i>Długość wybudowanych/zmodernizowanych dróg publicznych w gminie</i>
<i>Liczba organizacji pozarządowych, w tym: fundacji i stowarzyszeń</i>

Źródło: Opracowanie własne

10. Źródła finansowania

Źródłami finansowania działań realizowanych w ramach „Strategii Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016-2025” będą:

- środki własne – budżet gminy,
- budżet państwa (dotacje celowe, środki finansowe z poszczególnych ministerstw),
- zewnętrzne środki publiczne (dostępne z programów finansowanych z funduszy krajowych i zagranicznych),
- środki prywatne,
- pożyczki i kredyty,
- inne.

Realizacja założonych celów strategicznych i operacyjnych wynikających ze zdefiniowanych problemów ze względu na ograniczone możliwości finansowe nie będzie możliwa bez pozyskiwania środków ze źródeł zewnętrznych.

Kluczowe źródła zewnętrznego finansowania inwestycji w omawianym okresie to:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020,
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja i Rozwój na lata 2014-2020,
- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój na lata 2014-2020,
- Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014-2020,
- Szwajcarskie i Norweskie Instrumenty Finansowe,
- Program rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach,
- Programy finansowania kultury i sportu realizowane przez właściwych ministrów,
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Inne.

11. Konsultacje społeczne

W celu zagwarantowania szerokiego udziału społeczeństwa w procesie tworzenia strategii rozwoju gminy zostały przeprowadzone konsultacje społeczne. Proces ten stworzył możliwość przedstawienia uwag, opinii i propozycji zapisów do dokumentu strategicznego gminy partnerom społecznym i gospodarczym, a także wszystkim zainteresowanym mieszkańcom.

Ankietyzacja

Pierwszym etapem konsultacji społecznych było przeprowadzenie ankietyzacji wśród mieszkańców gminy w dniach od 13.11.2015 r. do 07.12.2015 r. Ankieta udostępniona została w siedzibie Urzędu Gminy we Wręczycy Wielkiej oraz na stronie internetowej: www.wreczyca-wielka.pl. Ankieta miała na celu zapoznanie się z opinią mieszkańców na temat aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej, mocnych i słabych stron Gminy Wręczycy Wielka, szans oraz zagrożeń związanych z jej rozwojem. Opinie i oczekiwania mieszkańców pozwoliły wyznaczyć priorytetowe kierunki działań i obszary interwencji niezbędne dla zrównoważonego rozwoju gminy.

1) Charakterystyka respondentów

W badaniach ankietowych udział wzięły 93 osoby, w tym 92 mieszkańców Wręczycy Wielka oraz 1 osoba spoza gminy, pochodzące z następujących miejscowości:

- Wręczycy Wielka – 39 osób
- Wręczycy Mała – 9 osób
- Szarlejka – 7 osób
- Kalej – 6 osób
- Kuleje – 5 osób
- Borowe – 4 osoby
- Długi Kąt – 3 osoby
- Bieżeń – 2 osoby
- Hutka – 2 osoby
- Klepaczka – 2 osoby
- Nowiny – 2 osoby
- Truskolasy – 2 osoby
- Bór Zapilski – 1 osoba
- Brzezinki – 1 osoba

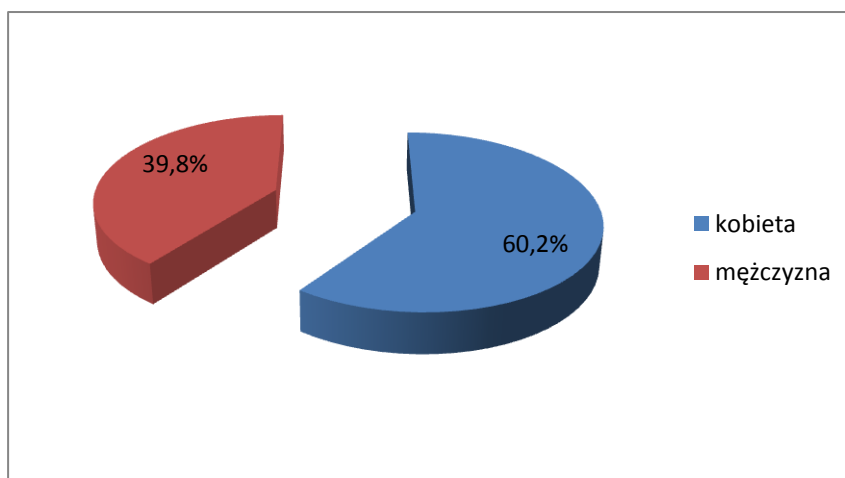
- Grodzisko – 1 osoba
- Pierzchno – 1 osoba
- Piła Pierwsza – 1 osoba
- Piła Druga – 1 osoba
- Puszczew – 1 osoba
- Węglowice – 1 osoba
- Zamłynie – 1 osoba
- Kłobuck – 1 osoba

Płeć respondentów:

- kobieta – 56
- mężczyzna – 37

Zdecydowaną większość osób ankietowanych stanowiły kobiety, bo aż 60,2%, natomiast mężczyźni stanowili 39,8% respondentów.

Rysunek 16. Płeć respondentów

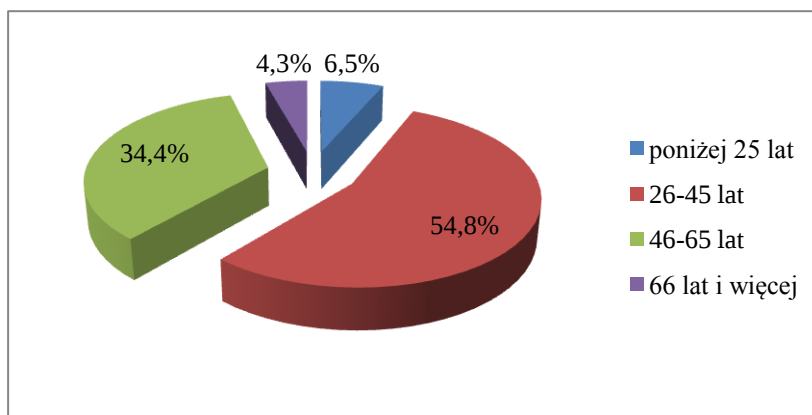
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wiek respondentów:

- poniżej 25 lat – 6
- 26-45 lat – 51
- 46-65 lat – 32
- 66 lat i więcej – 4

Wśród osób ankietowanych najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 26-45 lat (54,8 %) oraz osoby w wieku 46-65 lat (34,4 %). Najmniej liczne okazały się grupy osób w wieku poniżej 25 lat (6,5 %) oraz powyżej 66 lat (4,3 %).

Rysunek 17. Wiek respondentów

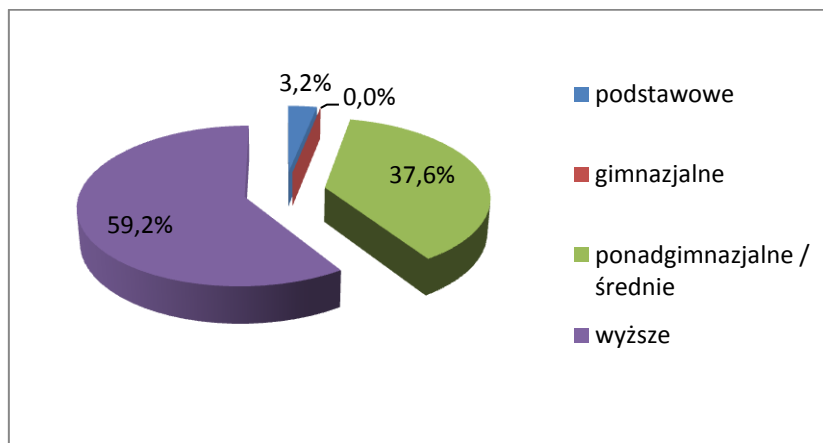
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykształcenie respondentów:

- podstawowe – 3
- gimnazjalne – 0
- ponadgimnazjalne / średnie – 35
- wyższe – 55

Największą grupę stanowią osoby z wykształceniem wyższym (59,2 %) i ponadgimnazjalnym / średnim (37,6 %). Osoby z wykształceniem podstawowym stanowią zaledwie 3,2 %.

Rysunek 18. Wykształcenie respondentów

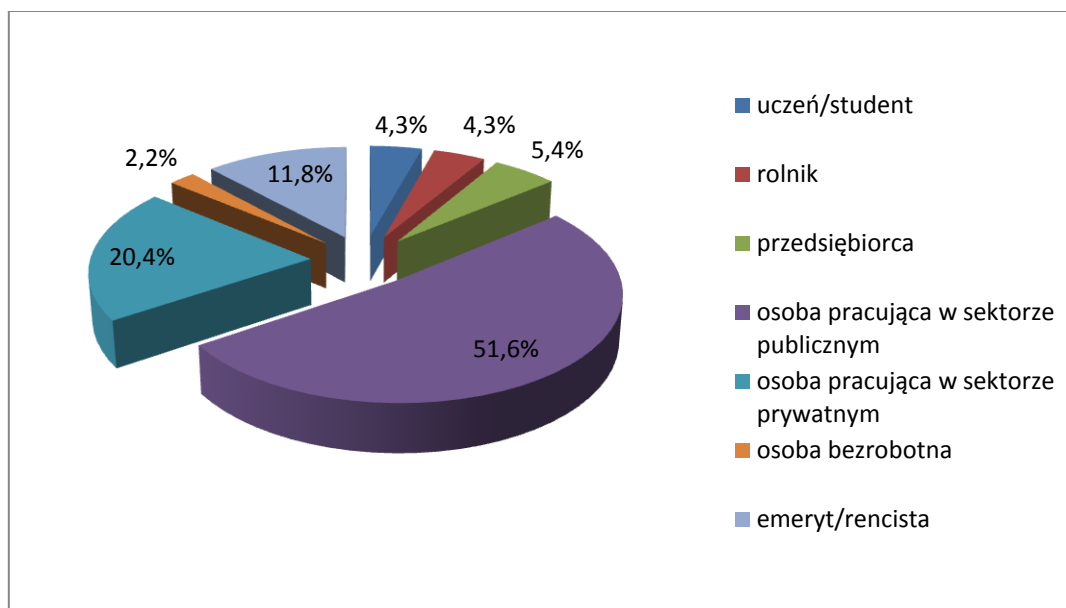
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Zatrudnienie respondentów:

- uczeń/student – 4
- rolnik – 4
- przedsiębiorca – 5
- osoba pracująca w sektorze publicznym – 48
- osoba pracująca w sektorze prywatnym – 19
- osoba bezrobotna – 2
- emeryt/rencista – 11

Analiza zatrudnienia wykazała, że największą grupę stanowią osoby aktywnie zawodowo, w tym osoby pracujące w sektorze publicznym (51,6%), osoby pracujące w sektorze prywatnym (20,4%), przedsiębiorcy (5,4%) i rolnicy (4,3%). Wśród ankietowanych byli również emeryci i renciści, którzy stanowili 11,8%. Najmniejszą grupę stanowili uczniowie i studenci 4,3% oraz osoby bezrobotne 2,2%.

Rysunek 19. Zatrudnienie respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wśród aktywnych zawodowo pracę lub prowadzenie działalności gospodarczej na terenie gminy Wręczyca Wielka zadeklarowało tylko 46,2%, natomiast poza terenem gminy 53,8%.

2) Analiza badań ankietowych

Pierwsze pytanie dotyczyło skali zadowolenia mieszkańców z warunków życia w gminie w poszczególnych sferach życia. Ankietowanym zadano 26 pytań i na każde mogli odpowiedzieć w pięciostopniowej skali (bardzo dobre, dobre, przeciętne, złe, bardzo złe). Respondenci aż 16 elementów ocenili na poziomie dobrym, 8 elementów na poziomie przeciętnym i 2 elementy na poziomie złym.

Ponad połowa zapytanych osób najlepiej oceniła (na poziomie dobrym i bardzo dobrym) edukację szkolną (podstawową i gimnazjalną) i przedszkolną, infrastrukturę wodociągową i drogową, dostęp do internetu, bezpieczeństwo mieszkańców, infrastrukturę kultury i ofertę kulturową, infrastrukturę sportowo rekreacyjną, dostępność do handlu i usług, gospodarkę odpadami, stan środowiska naturalnego i dostępność terenów zielonych oraz pomoc społeczną.

Najwięcej ocen negatywnych (złe i bardzo złe) otrzymała infrastruktura rowerowa (75% respondentów) oraz infrastruktura turystyczna (ponad 68% respondentów).

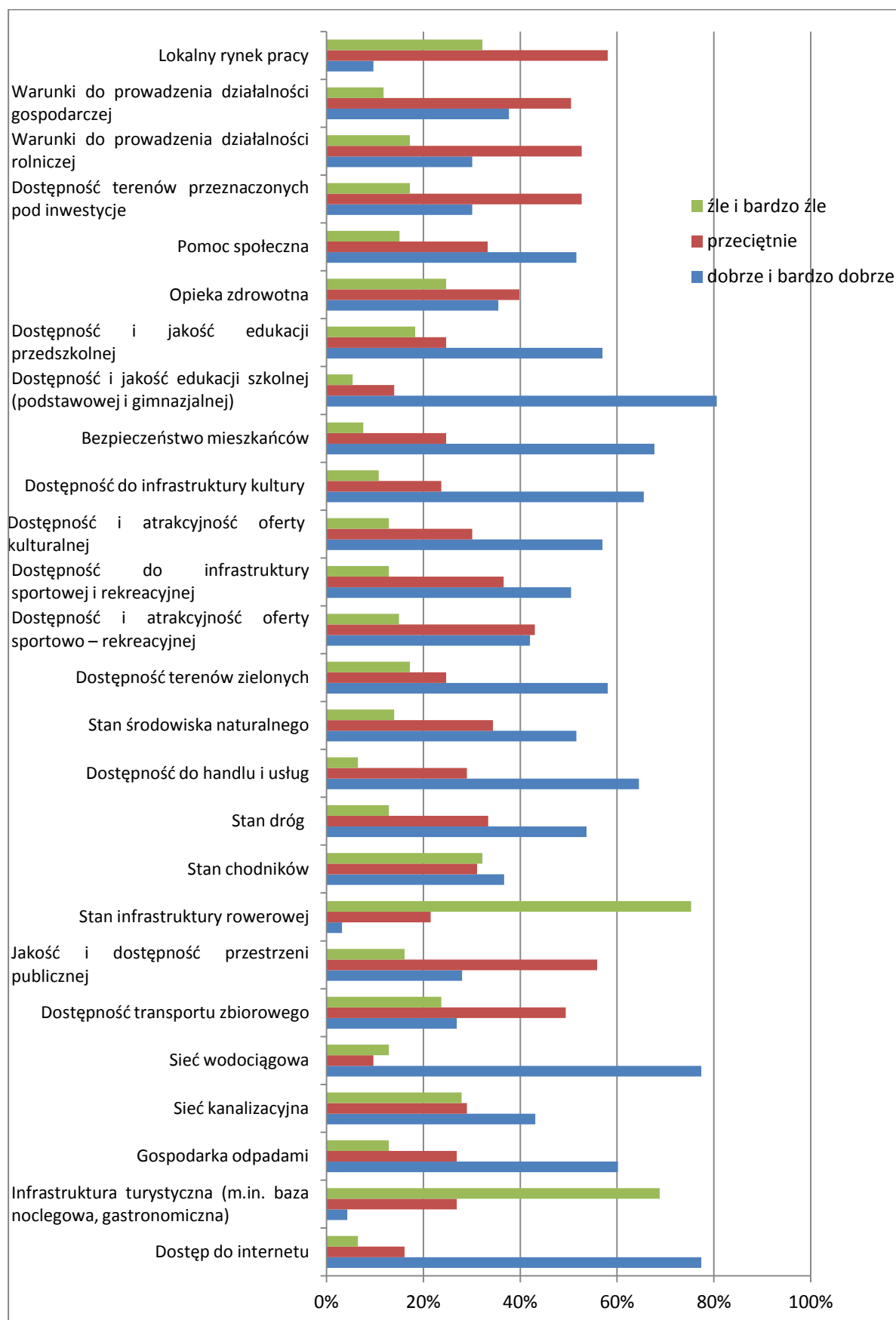
Tabela 37. Ocena zadowolenia mieszkańców z warunków życia w gminie Wręczyca Wielka

Elementy oceny	bardzo dobre	dobre	przeciętne	złe	bardzo złe
	%				
Lokalny rynek pracy	0	9,7	58,1	24,7	7,5
Warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	2,2	35,5	50,5	8,6	3,2
Warunki do prowadzenia działalności rolniczej	1,1	29	52,7	16,1	1,1
Dostępność terenów przeznaczonych pod inwestycje	1,1	29	52,7	14	3,2
Pomoc społeczna	8,6	43	33,3	10,8	4,3
Opieka zdrowotna	3,2	32,3	39,8	19,4	5,4
Dostępność i jakość edukacji przedszkolnej	9,7	47,3	24,7	16,1	2,2
Dostępność i jakość edukacji szkolnej (podstawowej i gimnazjalnej)	19,4	61,3	14	1,1	4,3
Bezpieczeństwo mieszkańców	4,3	63,4	24,7	5,4	2,2
Dostępność do infrastruktury kultury	12,9	52,7	23,7	9,7	1,1

Dostępność i atrakcyjność oferty kulturalnej	16,1	40,9	30,1	9,7	3,2
Dostępność do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	7,5	43	36,6	9,7	3,2
Dostępność i atrakcyjność oferty sportowo – rekreacyjnej	5,4	36,6	43	11,8	3,2
Dostępność terenów zielonych	21,5	36,6	24,7	12,9	4,3
Stan środowiska naturalnego	10,8	40,9	34,4	10,8	3,2
Dostępność do handlu i usług	10,8	53,8	29	2,2	4,3
Stan dróg	11,8	41,9	33,3	11,8	1,1
Stan chodników	6,7	30,1	31,2	22,6	9,7
Stan infrastruktury rowerowej	0	3,2	21,5	40,9	34,4
Jakość i dostępność przestrzeni publicznej	1,1	26,9	55,9	8,6	7,5
Dostępność transportu zbiorowego	1,1	25,8	49,4	18,3	5,4
Sieć wodociągowa	16,1	61,3	9,7	8,6	4,3
Sieć kanalizacyjna	2,2	40,9	29	11,8	16,1
Gospodarka odpadami	5,4	54,8	26,9	11,8	1,1
Infrastruktura turystyczna (m.in. baza noclegowa, gastronomiczna)	0	4,3	26,9	46,2	22,6
Dostęp do internetu	31,2	46,2	16,1	1,1	5,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Rysunek 20. Ocena zadowolenia mieszkańców z warunków życia w gminie Wręczyca Wielka

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

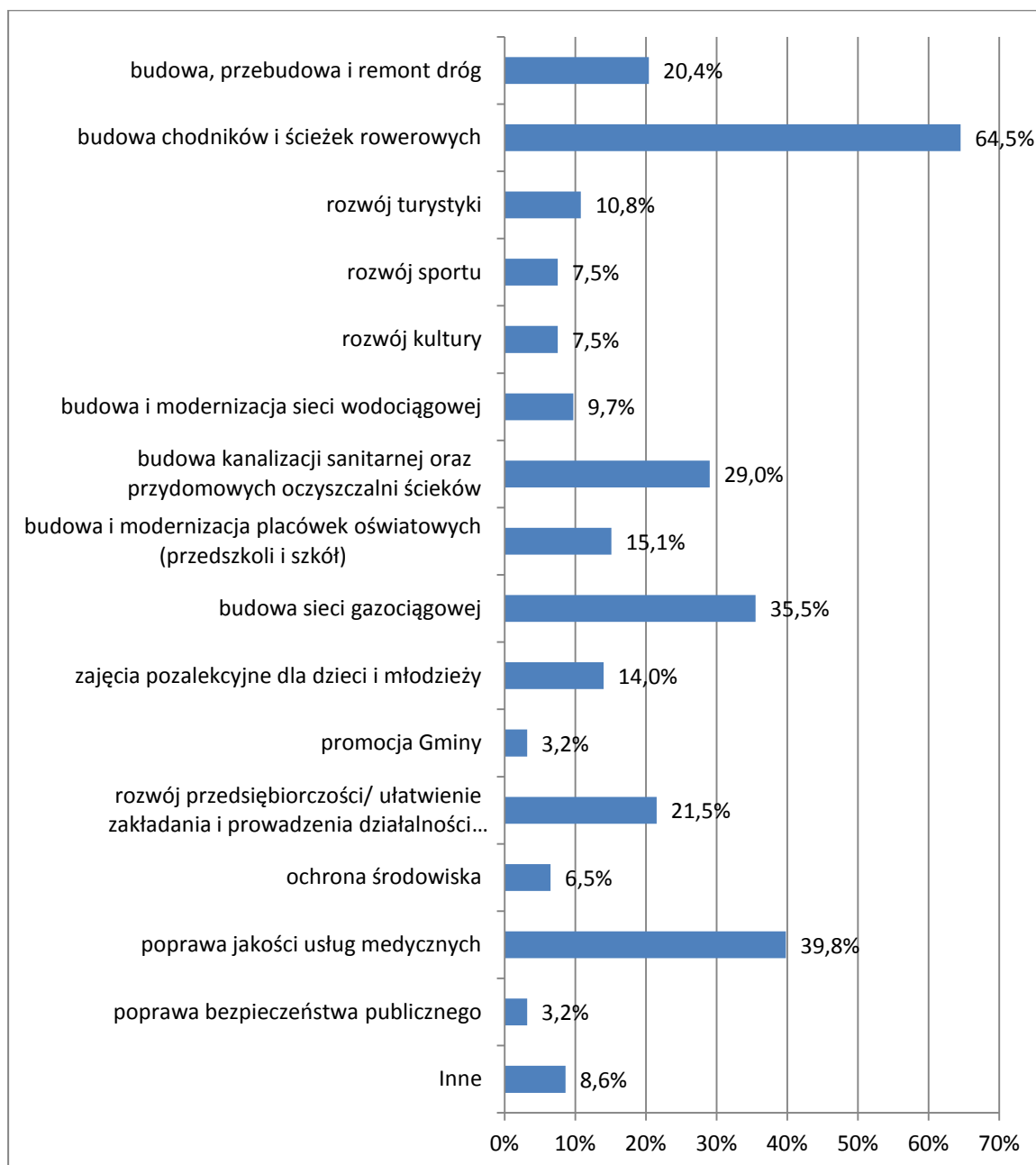
W kolejnym pytaniu podjęto próbę zdiagnozowania największych obszarów problematycznych występujących zdaniem mieszkańców na terenie gminy. Respondenci ocenili, że obszarem, który stanowi największy problem jest brak chodników i ścieżek rowerowych (64,5%), niewystarczająca jakość usług medycznych (39,8%), brak sieci gazociągowej (35,5%), niewystarczająco rozwinięta infrastruktura ściekowa (29%), drogowa (20,4%) i edukacyjna (15,1%), niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży (14%). Ankietowani wskazali również na konieczność rozwoju przedsiębiorczości /ułatwienia zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej (21,5%) oraz rozwój turystyki (10,8%).

Tabela 38. Obszary wskazane przez mieszkańców gminy Wręczyca Wielka jako problematyczne, które należy rozwiązać w pierwszej kolejności

Przedmiot oceny	Procent udzielonych odpowiedzi [%]
budowa, przebudowa i remont dróg	20.4
budowa chodników i ścieżek rowerowych	64.5
rozwój turystyki	10.8
rozwój sportu	7.5
rozwój kultury	7.5
budowa i modernizacja sieci wodociągowej	9.7
budowa kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	29
budowa i modernizacja placówek oświatowych (przedszkoli i szkół)	15.1
budowa sieci gazociągowej	35.5
zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży	14
promocja Gminy	3.2
rozwój przedsiębiorczości/ ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej	21.5
ochrona środowiska	6.5
poprawa jakości usług medycznych	39.8
poprawa bezpieczeństwa publicznego	3.2
Inne	8.6

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Rysunek 21. Obszary wskazane przez mieszkańców gminy Wręczyca Wielka jako problematyczne, które należy rozwiązać w pierwszej kolejności

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Następne dwa pytania dotyczyły mocnych i słabych stron gminy Wręczyca Wielka.

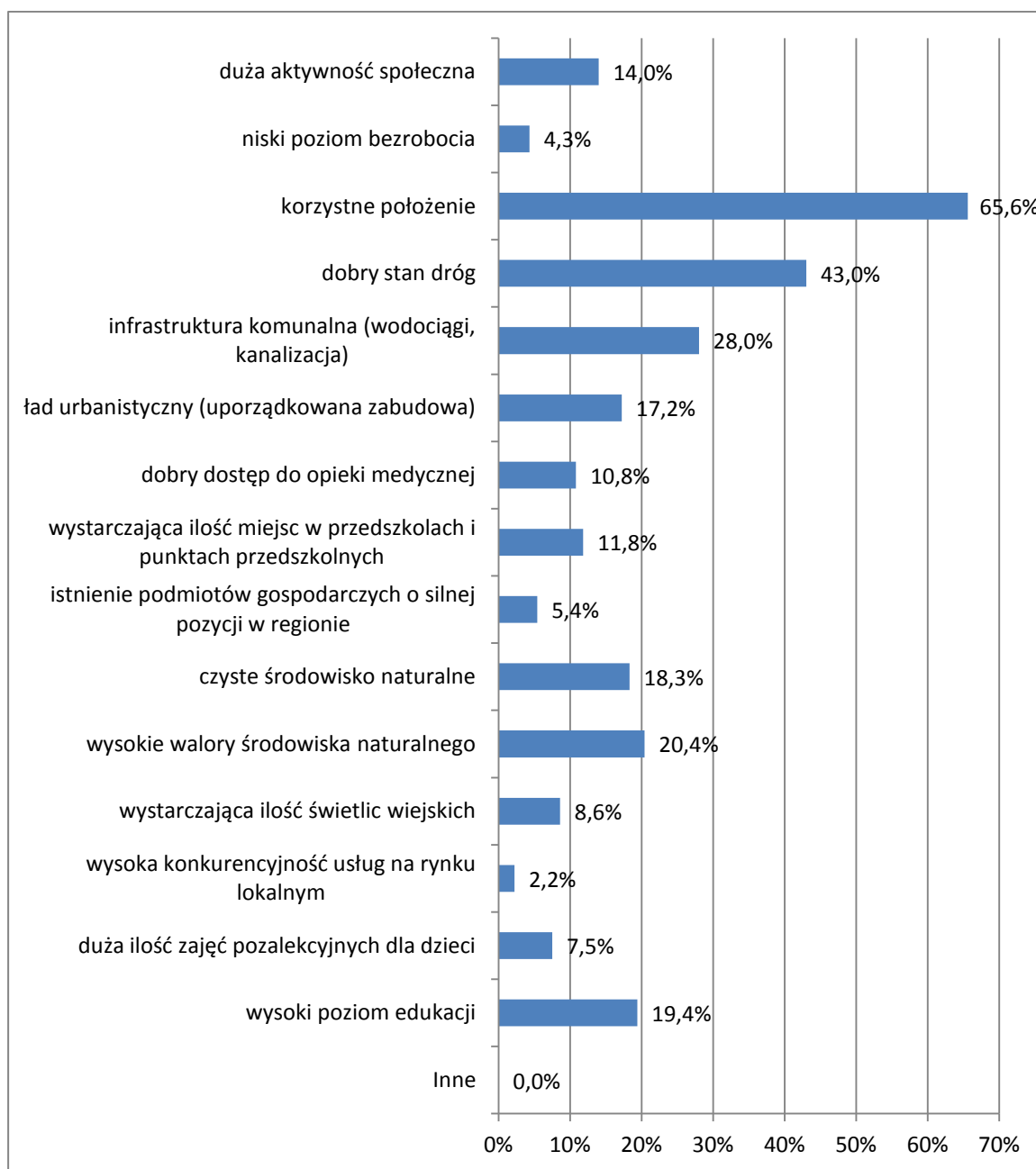
Najczęściej wymienianymi mocnymi stronami gminy było korzystne położenie (65,6%), dobry stan dróg (43%), infrastruktura komunalna wodociągowa i kanalizacyjna (28%), wysokie walory środowiska naturalnego (20,4%) i czystość środowiska naturalnego (18,3%), ład urbanistyczny (uporządkowana zabudowa) (17,2%) oraz wysoki poziom edukacji (19,4%).

Tabela 39. Mocne strony gminy Wręczyca Wielka

Przedmiot oceny	Procent udzielonych odpowiedzi [%]
duża aktywność społeczna	14
niski poziom bezrobocia	4.3
korzystne położenie	65.6
dobry stan dróg	43
infrastruktura komunalna (wodociągi, kanalizacja)	28
ład urbanistyczny (uporządkowana zabudowa)	17.2
dobry dostęp do opieki medycznej	10.8
wystarczająca ilość miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych	11.8
istnienie podmiotów gospodarczych o silnej pozycji w regionie	5.4
czyste środowisko naturalne	18.3
wysokie walory środowiska naturalnego	20.4
wystarczająca ilość świetlic wiejskich	8.6
wysoka konkurencyjność usług na rynku lokalnym	2.2
duża ilość zajęć pozalekcyjnych dla dzieci	7.5
wysoki poziom edukacji	19.4
Inne	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Rysunek 22. Mocne strony gminy Wręczyca Wielka

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

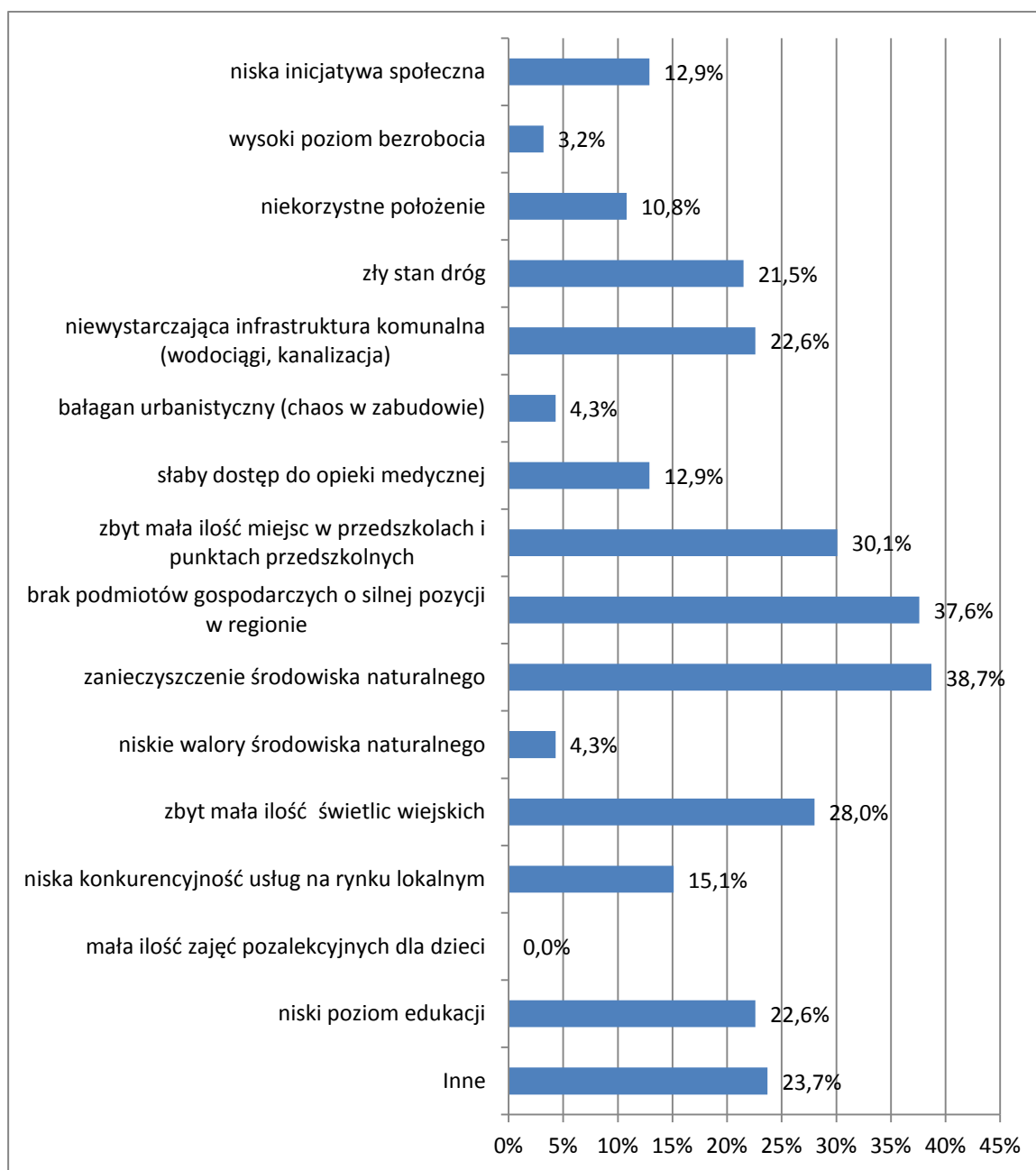
Najczęściej wymienianymi słabymi stronami gminy był słaby dostęp do opieki medycznej (38,7%), zbyt mała ilość miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych (37,6%), brak podmiotów gospodarczych o silnej pozycji w regionie (30,1%), niewystarczająco rozwinięta infrastruktura komunalna wodociągowa i kanalizacyjna (28%), niska inicjatywa społeczna (23,7%), zbyt mała ilość świetlic wiejskich (22,6%), wysoki poziom bezrobocia (22,6%), niska konkurencyjność usług na rynku lokalnym (21,5%), zły stan dróg (15,1%).

Tabela 40. Słabe strony gminy Wręczyca Wielka

Przedmiot oceny	Procent udzielonych odpowiedzi [%]
niska inicjatywa społeczna	23.7
wysoki poziom bezrobocia	22.6
niekorzystne położenie	0
zły stan dróg	15.1
niewystarczająca infrastruktura komunalna (wodociągi, kanalizacja)	28
bałagan urbanistyczny (chaos w zabudowie)	4.3
słaby dostęp do opieki medycznej	38.7
zbyt mała ilość miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych	37.6
brak podmiotów gospodarczych o silnej pozycji w regionie	30.1
zanieczyszczenie środowiska naturalnego	12.9
niskie walory środowiska naturalnego	4.3
zbyt mała ilość świetlic wiejskich	22.6
niska konkurencyjność usług na rynku lokalnym	21.5
mała ilość zajęć pozalekcyjnych dla dzieci	10.8
niski poziom edukacji	3.2
Inne	12.9

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Rysunek 23. Słabe strony gminy Wręczyca Wielka

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

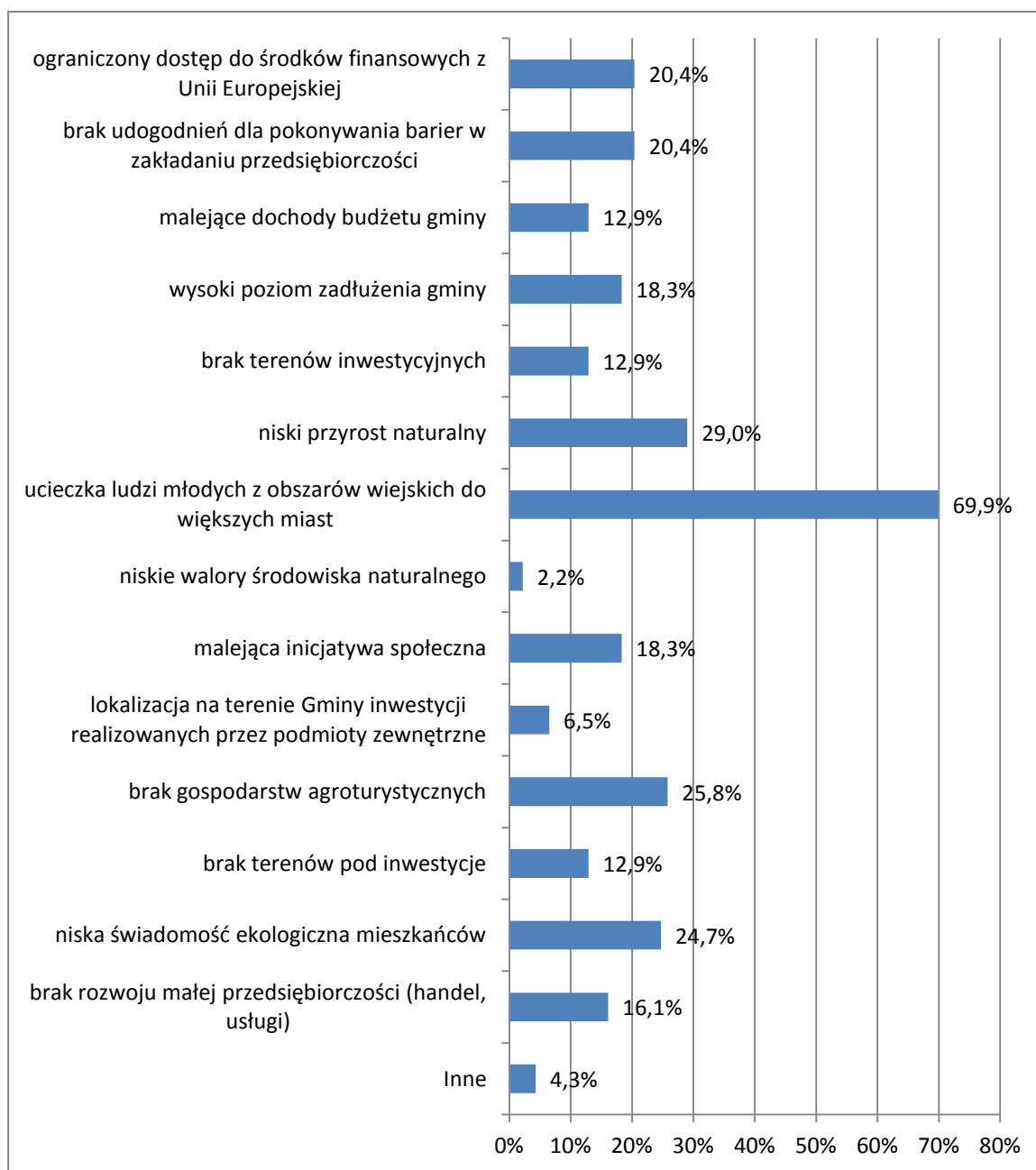
Pytanie dotyczące zagrożeń rozwoju gminy wykazało, że do największych zagrożeń ankietowani zaliczyli ucieczkę ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast (69,9%), niski przyrost naturalny (29%), brak gospodarstw agroturystycznych (25,8%), niską świadomość ekologiczną mieszkańców (24,7%), brak udogodnień dla pokonywania barier w zakładaniu przedsiębiorczości (20,4%), ograniczony dostęp do środków finansowych z Unii Europejskiej (20,4%), wysoki poziom zadłużenia gminy (18,3%) oraz malejącą inicjatywę społeczną (18,3 %).

Tabela 41. Zagrożenia rozwoju gminy Wręczyca Wielka

Przedmiot oceny	Procent udzielonych odpowiedzi [%]
ograniczony dostęp do środków finansowych z Unii Europejskiej	20.4
brak udogodnień dla pokonywania barier w zakładaniu przedsiębiorczości	20.4
malejące dochody budżetu gminy	12.9
wysoki poziom zadłużenia gminy	18.3
brak terenów inwestycyjnych	12.9
niski przyrost naturalny	29
ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast	69.9
niskie walory środowiska naturalnego	2.2
malejąca inicjatywa społeczna	18.3
lokalizacja na terenie Gminy inwestycji realizowanych przez podmioty zewnętrzne	6.5
brak gospodarstw agroturystycznych	25.8
brak terenów pod inwestycje	12.9
niska świadomość ekologiczna mieszkańców	24.7
brak rozwoju małej przedsiębiorczości (handel, usługi)	16.1
Inne	4.3

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Rysunek 24. Zagrożenia rozwoju gminy Wręczyca Wielka

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wśród ankietowanych najczęściej wymienianymi szansami rozwoju gminy były dostęp do środków finansowych z Unii Europejskiej (66,7%) i osiedlanie się na terenie gminy nowych mieszkańców (45,2%). Zostały również wymienione jako szanse rozwoju: rosnąca inicjatywa społeczna (25,8%), podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców w celu ochrony i właściwego wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego (21,5%), wysokie walory środowiska naturalnego (20,4%), posiadanie terenów przeznaczonych pod inwestycje (19,4%), udogodnienia dla pokonywania barier w zakładaniu przedsiębiorczości (18,3%),

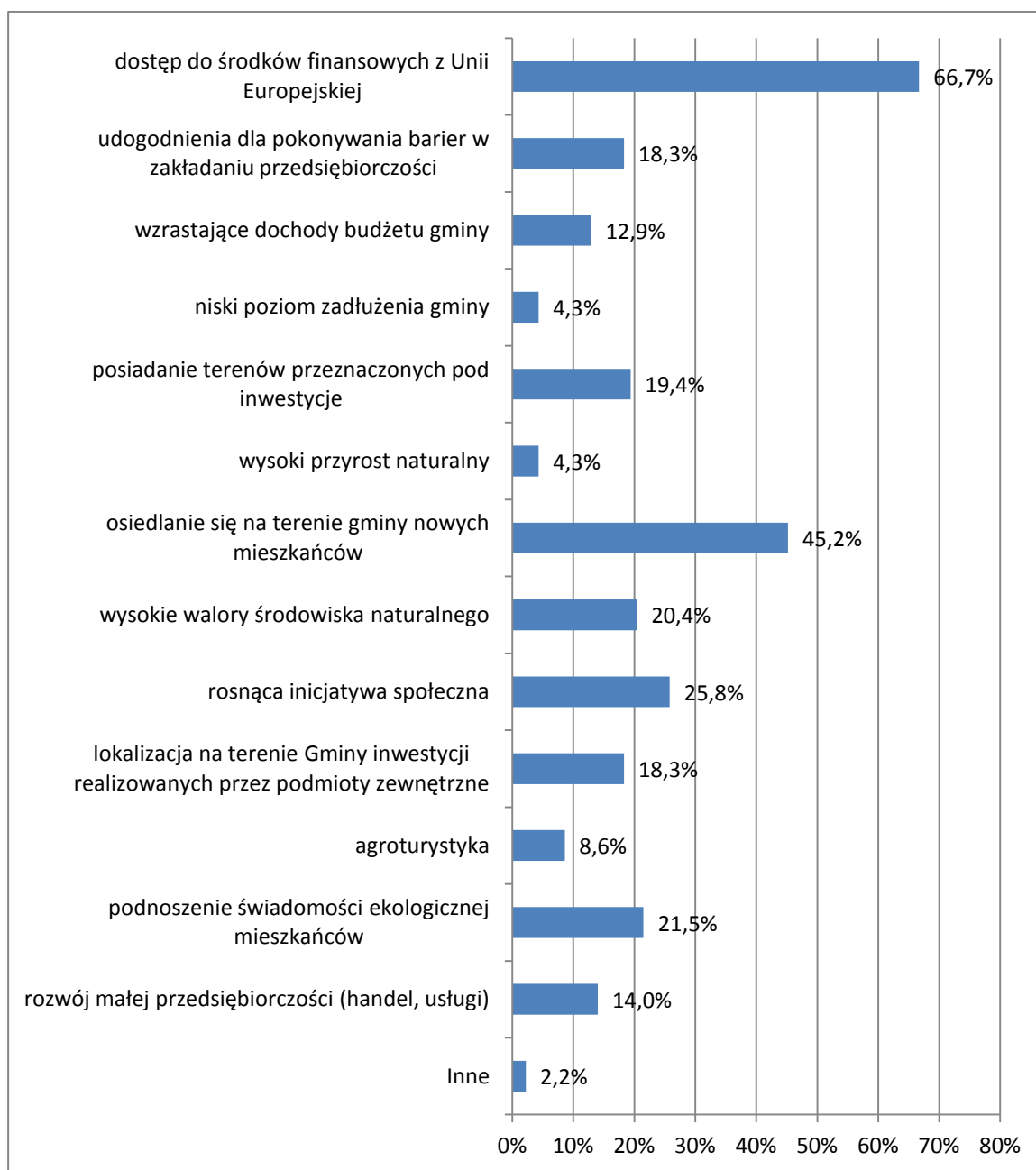
lokalizacja na terenie gminy inwestycji realizowanych przez podmioty zewnętrzne (18,3%) oraz rozwój małej przedsiębiorczości (handel, usługi) (14%).

Tabela 42. Szanse rozwoju gminy Wręczyca Wielka

Przedmiot oceny	Procent udzielonych odpowiedzi [%]
dostęp do środków finansowych z Unii Europejskiej	66.7
udogodnienia dla pokonywania barier w zakładaniu przedsiębiorczości	18.3
wzrastające dochody budżetu gminy	12.9
niski poziom zadłużenia gminy	4.3
posiadanie terenów przeznaczonych pod inwestycje	19.4
wysoki przyrost naturalny	4.3
osiedlanie się na terenie gminy nowych mieszkańców	45.2
wysokie walory środowiska naturalnego	20.4
rosnąca inicjatywa społeczna	25.8
lokalizacja na terenie Gminy inwestycji realizowanych przez podmioty zewnętrzne	18.3
agroturystyka	8.6
podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców w celu ochrony i właściwego wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego	21.5
rozwój małej przedsiębiorczości (handel, usługi)	14
Inne	2.2

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Rysunek 25. Szanse rozwoju gminy Wręczyca Wielka

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Na pytanie o miejsca / obiekty najbardziej atrakcyjnie w gminie Wręczyca Wielka najczęściej wymieniano:

1. Gminny Ośrodek Kultury wraz z ofertą kulturową – 29 razy.
2. Obiekty sakralne – 39 razy, w tym Kościół św. Mikołaja w Truskolasach aż 26 razy.
3. Walory przyrodnicze – 38 razy, w tym rezerваты i lasy – 24 razy, a użytek ekologiczny „Bagno w Jeziorze” – 14 razy.
4. Obiekty sportowe, w tym stadiony i boiska sportowe – 24 razy.

Kolejne pytanie dotyczyło inwestycji / przedsięwzięć, które powinny zostać zrealizowane w pierwszej kolejności. Najczęściej pojawiały się propozycje następujących zadań:

1. Budowa, przebudowa, modernizacja dróg, chodników, ścieżek rowerowych.
2. Rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego.
3. Gospodarka wodno-ściekowa: modernizacja istniejącej oczyszczalni ścieków, budowa nowej oczyszczalni ścieków (Kalej, Szarlejka), budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej i wodociągowej.
4. Gazyfikacja gminy.
5. Budowa i modernizacja infrastruktury sportowo – rekreacyjnej: basen / pływalnia, boiska, ścieżki rekreacyjne, place zabaw, siłownie zewnętrzne.
6. Budowa i modernizacja przedszkoli.
7. Budowa i modernizacja świetlic wiejskich.
8. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej (w tym szkół).
9. Program odnawialne źródła energii dla mieszkańców.
10. Transport zbiorowy – zwiększenie ilości połączeń.
11. Budowa targowiska.
12. Wyznaczenie terenów pod inwestycje.

Ankietowani w ostatnim pytaniu dotyczącym innych wniosków i propozycji do Strategii Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka wskazali oprócz wyżej wymienionych zadań, konieczność realizacji następujących działań:

1. Poprawa jakości usług medycznych.
2. Zwiększenie oferty kulturowej dla różnych grup wiekowych w GOK Wręczyca Wielka i innych miejscowościach.
3. Rozwój przedsiębiorczości, przyciągnięcie inwestorów, nowe miejsca pracy.
4. Wdrażanie programu niskiej emisji, dotacje dla mieszkańców.
5. Dbłość o środowisko, edukacja ekologiczna.
6. Więcej miejsc integracji mieszkańców.
7. Rozwój sieci gastronomicznej.
8. Pozyskiwanie środków z UE.

Spotkanie konsultacyjne (warsztaty)

W dniu 09.09.2015 r. w godz. 13.00 – 16.00 w Gminnym Ośrodku Kultury przy ul. Śląskiej 20 we Wręczycy Wielkiej zostały przeprowadzone konsultacje społeczne w formie spotkania (warsztatów) z mieszkańcami gminy Wręczyca Wielka w celu opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru Lokalnej Grupy Działania „Zielony Wierchołek Śląska” na lata 2014 – 2020. W spotkaniu uczestniczyło 33 osób (mieszkańcy gminy, przedstawiciele instytucji publicznych, samorządowcy, sołtysi, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe). Spotkanie konsultacyjne miało na celu diagnozę obszaru LGD (oczekiwania związane z Lokalną Strategią Rozwoju, zidentyfikowanie atutów strategicznych, ocenę spójności obszaru – cechy ułatwiające / utrudniające współpracę, analizę mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń obszaru LGD) oraz wypracowanie kierunków rozwoju na nową perspektywę finansową.

Wyniki warsztatów ze względu na zakres tematyczny zostały wykorzystane do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016 – 2025.

Wyniki spotkania konsultacyjnego przedstawiają się następująco:

Mocne Strony:

1. Dobrze rozwinięta sieć drogowa, bliskość dużych miast (dobre skomunikowanie z dużymi miastami).
2. Prężnie działające GOK, KGW, OSP stowarzyszenia, kluby sportowe.
3. Silne więzi społeczne.
4. Atrakcyjne walory przyrodniczo-krajobrazowe możliwe do wykorzystania dla rozwoju funkcji turystycznej i agroturystycznej.
5. Zabytki, miejsca pamięci, tradycje i obszar bogaty w wydarzenia historyczne.

Słabe Strony:

1. Brak atrakcyjnych ofert pracy.
2. Brak pomysłu na wykorzystanie głębi słabych klas.
3. Słabo rozwinięta turystyka i agroturystyka, brak rozpoznawalnych produktów turystycznych; brak ścieżek rowerowych.
4. Słaba integracja działań w zakresie ochrony środowiska oraz niedostateczne wyposażenie niektórych miejscowości w infrastrukturę kanalizacyjną i oczyszczalnie ścieków co przyczynia się do zanieczyszczania rzek.

Szanse:

1. Zainteresowanie terenami podmiejskimi o funkcjach przestrzeni mieszkaniowych.
2. Środki unijne.
3. Wzrastające zainteresowanie formami spędzania wolnego czasu na podmiejskich terenach; wspieranie rozwoju turystyki i agroturystyki z różnych funduszy.
4. Polityka proekologiczna państwa.
5. Rozwój podwykonawstwa w kooperacji z większymi firmami.

Zagrożenia:

1. Duża biurokracja i opóźnienia pozyskiwaniu dotacji ze środków unijnych.
2. Konkurencja inwestycyjna ośrodków położonych bliżej dużych miast.
3. Małe środki na konserwację zabytków w Polsce; brak dbałości o istniejące zabytki.
4. Upadek małych gospodarstw – bezrobocie w sektorze rolnictwa w Polsce.
5. Zanieczyszczanie rzek akwenów wodnych m.in. przez przemysł ulokowany niekoniecznie na terenie LGD; zaniedbania melioracyjne.

Cele szczegółowe:

1. Poprawa infrastruktury ochrony środowiska i stanu świadomości ekologicznej, w tym rozwój odnawialnych źródeł energii
2. Innowacyjne wykorzystanie gruntów rolnych
3. Wzmocnienie konkurencyjności obszaru, rozwój przedsiębiorczości - wykreowanie nowych działalności gospodarczych
4. Integracja i aktywizacja mieszkańców obszaru LGD, w tym poprzez działania edukacyjno-wychowawcze
5. Rozwój produktów turystycznych i infrastruktury turystycznej
6. Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowo –historycznego terenu

Konsultacje społeczne projektu strategii

Konsultacje przeprowadzone zostały w okresie od .....2016 r. do .....2016 r. na podstawie zarządzenia Wójta Gminy Wręczyca Wielka z dnia .....2016 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016 – 2025.

Projekt strategii wraz z formularzem konsultacyjnym udostępniony został w siedzibie Urzędu Gminy we Wręczycy Wielkiej oraz na stronie internetowej: www.wreczyca-wielka.pl.

W wyniku przeprowadzonych konsultacji .....

.....

SPIS TABEL

Tabela 1. Zagospodarowanie i przeznaczenie terenów poszczególnych sołectw	9
Tabela 2. Liczba ludności zamieszkująca poszczególne miejscowości w Gminie (stan na dzień 31.10.2015 r.)	27
Tabela 3. Stan ludności wg płci w Gminie w latach 2010-2014	28
Tabela 4. Ruch naturalny wg płci w Gminie Wręczyca Wielka w latach 2010-2014	29
Tabela 5. Migracje w Gminie Wręczyca Wielka w latach 2010-2014	30
Tabela 6. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Wręczyca Wielka w latach 2010-2014	32
Tabela 7. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na tle powiatu kłobuckiego, podregionu częstochowskiego, województwa śląskiego oraz Polski w roku 2014	32
Tabela 8. Ludność wg wykształcenie w powiecie kłobuckim na tle podregionu częstochowskiego i województwa śląskiego w 2011 r.	34
Tabela 9. Ludność wg grup wieku i poziomu wykształcenie w powiecie kłobuckim w 2011 r.	34
Tabela 10. Podmioty wg sektorów własnościowych w gminie Wręczyca Wielka w latach 2010 – 2014	35
Tabela 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%) w latach 2010-2014	36
Tabela 12. Struktura bezrobocia wg wykształcenia w latach 2012-2014	37
Tabela 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w latach 2010-2014	38
Tabela 14. Stan dróg i ich zarządcy	39
Tabela 15. Ujęcia wód podziemnych	41
Tabela 16. Długość czynnej sieci wodociągowej i ilość przyłączy w gminie Wręczyca Wielka w latach 2010-2014	42
Tabela 17. Sieć kanalizacyjna w gminie Wręczyca Wielka w latach 2010-2014	42
Tabela 18. Sieć kanalizacji deszczowej na terenie gminy Wręczyca Wielka	43
Tabela 19. Budynki mieszkalne i mieszkania w gminie Wręczyca Wielka w latach 2010-2014	46
Tabela 20. Ilość dzieci uczęszczających do szkół podstawowych i gimnazjum na terenie Gminy Wręczyca Wielka w latach 2011-2014	47
Tabela 21. Struktura organizacji przedszkoli na terenie Gminy Wręczyca Wielka w latach szkolnych 2010/2011-2014/2015	48

Tabela 22. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat w placówkach przedszkolnych w roku szkolnym 2014/2015	49
Tabela 23. Zasoby OSP na terenie gminy Wręczyca Wielka w latach 2012-2014	50
Tabela 24. Wszczęte postępowania przygotowawcze w sprawach o popełnienie przestępstw oraz ujawnione wykroczenia na terenie gminy Wręczyca Wielka w latach 2010-2014	51
Tabela 25. Zdarzenia drogowe w gminie Wręczyca Wielka w latach 2012-2014	51
Tabela 26. Rodzaje świadczeń i liczba rodzin (osób) objętych pomocą w latach 2012-2014	52
Tabela 27. Problemy społeczne dominujące wśród klientów GOPS w latach 2012-2014	52
Tabela 28. Wykaz placówek Opieki Zdrowotnej na terenie Gminy Wręczyca Wielka	53
Tabela 29. Działalność Gminnej Biblioteki Publicznej we Wręczycy Wielkiej z filiami w latach 2011-2014	55
Tabela 30. Zestawienie obiektów sportowych i rekreacyjnych na terenie gminy	56
Tabela 31. Wykaz stowarzyszeń na terenie gminy Wręczyca Wielka	57
Tabela 32. Otwarte konkursy ofert w latach 2010-2014	59
Tabela 33. Dochody budżetu gminy w latach 2010-2014	60
Tabela 34. Wydatki budżetu gminy w latach 2010-2014	61
Tabela 35. Wydatki wg działów Klasyfikacji Budżetowej w wydatkach ogółem w latach 2010-2014	62
Tabela 36. Proponowane mierniki realizacji Strategii Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka	85
Tabela 37. Ocena zadowolenia mieszkańców z warunków życia w gminie Wręczyca Wielka	91
Tabela 38. Obszary wskazane przez mieszkańców gminy Wręczyca Wielka jako problematyczne, które należy rozwiązać w pierwszej kolejności	94
Tabela 39. Mocne strony gminy Wręczyca Wielka	96
Tabela 40. Słabe strony gminy Wręczyca Wielka	98
Tabela 41. Zagrożenia rozwoju gminy Wręczyca Wielka	100
Tabela 42. Szanse rozwoju gminy Wręczyca Wielka	102

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Mapa poglądowa oraz położenie Gminy w Powiecie Kłobuckim	4
Rysunek 2. Struktura użytkowania gruntów gminy Wręczyca Wielka	8
Rysunek 3. Rezerwat przyrody „Zamczysko” w miejscowości Wręczyca Mała	18
Rysunek 4. Kościół p.w. św. Mikołaja w Truskolasach	23
Rysunek 5. Stan ludności wg płci w gminie Wręczyca Wielka w latach 2010-2014	28

Rysunek 6. Ruch naturalny wg płci w gminie Wręczyca Wielka w latach 2010-2014	29
Rysunek 7. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Wręczyca Wielka w 2014 r.	32
Rysunek 8. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na tle powiatu kłobuckiego, podregionu częstochowskiego, województwa śląskiego oraz Polski w roku 2014	33
Rysunek 9. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Wręczyca Wielka w latach 2010-2014	36
Rysunek 10. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	36
Rysunek 11. Struktura rynku pracy według liczby zatrudnionych w 2014 r.	38
Rysunek 12. Drogi w Gminie Wręczyca Wielka	39
Rysunek 13. Infrastruktura sportowo rekreacyjna w miejscowości Kalej	56
Rysunek 14. Dochody budżetu gminy w latach 2010-2014	61
Rysunek 15. Wydatki budżetu gminy w latach 2010-2014	62
Rysunek 16. Płeć respondentów	88
Rysunek 17. Wiek respondentów	89
Rysunek 18. Wykształcenie respondentów	89
Rysunek 19. Zatrudnienie respondentów	90
Rysunek 20. Ocena zadowolenia mieszkańców z warunków życia w gminie Wręczyca Wielka	93
Rysunek 21. Obszary wskazane przez mieszkańców gminy Wręczyca Wielka jako problematyczne, które należy rozwiązać w pierwszej kolejności	95
Rysunek 22. Mocne strony gminy Wręczyca Wielka	97
Rysunek 23. Słabe strony gminy Wręczyca Wielka	99
Rysunek 24. Zagrożenia rozwoju gminy Wręczyca Wielka	101
Rysunek 25. Szanse rozwoju gminy Wręczyca Wielka	103